CECIL H. KING

președinte la „International Publishing Corporation Ltd.", președinte al Asociației proprietarilor de ziare din Anglia, președintele companiei „Reed Paper Club", director la Banca Angliei

„BUNĂVOINȚA NU SE CREEAZĂ ÎN SINE"

Personalitate marcantă a presei britanice, în cadrul căreia activează de mai bine de patru decenii, director al unui mare număr de ziare, între care „Daily Mirror" și „Sun", dl Cecil King a avut, cu prilejul vizitei făcute în țara noastră, o întîlnire cu ziariștii români. Prezentăm mai jos opiniile d-lui King în probleme ale vieții internaționale, ale relațiilor între Anglia și România, precum și ale presei în general, opinii exprimate atît în cursul întrevederii cu ziariștii din Capitală, cît și ulterior, cînd dl King a avut amabilitatea să răspundă la întrebările redactorului revistei „Lumea", Mihai Matei.

Despre vizita în România, care se apropia de sfîrșit la data interviului, oaspetele ne-a vorbit cu satisfacție : „Am avut un interes special pentru România, pentru politica ei, așa încît, ajungînd recent în Cehoslovacia, m-am gîndit că momentul ar fi potrivit pentru a da curs unei invitații mai vechi de a vizita țara dv." Bilanțul ? „Foarte pozitiv ; m-a interesat mult să discut cu oamenii politici români, să aud care sînt proiectele lor, să văd progresele realizate de țara dv." Alte impresii : „Bucureștiul este un oraș splendid, nu există nici o capitală, din cîte cunosc eu, care să aibă parcuri atît de multe și de frumoase ; muzeul arheologic din Constanța are obiecte unice din antichitatea greacă, iar noua stațiune din apropiere, Mamaia, mi se pare a avea un viitor strălucit".

„Turismul constituie un mijloc bun de comunicare — afirmă dl King. Tinerii din țara mea au început să înțeleagă că Europa nu înseamnă numai Belgia (preferată de turiștii britanici datorită proximității și prețurilor relativ scăzute) ; sper că tot mai mulți dintre ei vor ajunge și aici".

Între mijloacele de cunoaștere reciprocă este amintită presa și astfel se ajunge la un subiect în care interlocutorul nostru, așa cum era de așteptat, se află „pe teren propriu". Concurența televiziunii : „nu este un factor negativ, dimpotrivă ; televiziunea îndeplinind rolul de a informa, ziarele sînt obligate să-și concentreze eforturile în direcția luminării contextului evenimentelor, interpretării lor ; cred că televiziunea a determinat o creștere calitativă a presei". În legătură cu dispariția unor ziare britanice, răspunsul e întrucîtva evaziv : „personal am salvat mai multe ziare decît, poate, oricare altul ; totuși, există ziare cu o înclinație spre sinucidere — în asemenea cazuri nu e nimic de făcut". Îi reamintim despre un turneu al său efectuat recent în S.U.A. „Într-adevăr, am ținut cîteva conferințe în fața unui mare număr de redactori-șefi americani : le-am spus că ziarele lor sînt urît tipărite, defectuos ilustrate și dezinformează analizînd realități străine în termeni aplicabili, de fapt, vieții politice americane". Vocea egală a d-lui King capătă pentru moment inflexiuni polemice. „Adevărul este că mulți mi-au spus că sînt de acord cu mine și regretau că nu am prezentat argumentele mele patronilor, care iau, de fapt, hotărîrile și care sînt răspunzători pentru situația existentă".

Întrebările privind situația internațională și politica britanică survin în mod firesc. Dl King precizează că exprimă punctul de vedere al unui simplu particular ; de altfel, unele din opiniile sale diferă sensibil de acelea ale cercurilor oficiale britanice. Exemplu : „Englezii nu sprijină politica americană în Vietnam, așa cum încearcă să dea impresia guvernul ; în fond, cred că și politicienii noștri au rezerve serioase față de această politică". Prezența „la est de Suez", dl King o consideră o manifestare de grandoare inutilă și anacronică : „trupele au fost trimise acolo de mult, pe vremea Imperiului. Imperiul nu mai există, dar guvernele noastre continuă să întrețină trupe". Părerea oaspetelui este că soldații englezi dispersați la est de Suez ar trebui aduși acasă cît mai curînd.

Într-un punct, opinia d-lui King este mai apropiată de atitudinea guvernului țării sale : d-sa apreciază că Marea Britanie ar trebui să se alăture C.E.E., precizînd că vede în aceasta un prim pas în procesul de apropiere de întregul continent european. Este de părere că intrarea Angliei în C.E.E. ar fi posibilă chiar dacă nu în viitorul apropiat.

Dl King este evident interesat de dezvoltarea relațiilor Est-Vest. De asemenea, de relațiile între Marea Britanie și România. „Cînd mă voi întoarce în Anglia — a spus interlocutorul nostru — intenționez să studiez posibilitățile care există în această direcție. Am însărcinat chiar acum pe unul din oamenii noștri să studieze posibilitățile de dezvoltare a turismului pentru vizitatorii din Anglia. Tot la întoarcerea în Anglia, voi consulta redactorii mei specializați în comerț și tehnică spre a vedea ce se poate întreprinde pentru dezvoltarea comerțului cu produse industriale cu România. Bunăvoința între oameni nu se creează în sine ; trebuie ca oamenii să acționeze în comun în anumite domenii, iar comerțul este un mijloc foarte bun pentru stabilirea unor astfel de relații".

reflector

CĂRȚI DE ARTĂ ROMÂNEASCĂ PESTE HOTARE

Succesul expozițiilor de pictură, sculptură, artă decorativă sau artă populară organizate de țara noastră în străinătate are ca urmare și o cerere sporită de cărți de artă românească : lucrări privind cele mai diferite domenii — de la vechile monumente de artă pînă la monografiile consacrate în ultima vreme unor tineri artiști — sînt solicitate în numeroase țări. Pe adresa întreprinderii de comerț exterior „Cartimex" au sosit în primele luni ale anului comenzi pentru „Istoria artei feudale în țările române" de V. Vătășianu (Yale, S.U.A.), „Mînăstirea Secu" de St. Balș (Moscova), „Mînăstirea Dragomirna" de R. Teodorescu și I. Voinescu (Paris), „Mînăstirea Dealu" de C. Bălan (Berlin), „Covorul maramureșan" de B. Zderciuc, „Scenografia românească" de Eugen Schileru, „Teodor Aman" de V. Florea. De un interes aparte se bucură albumele dedicate de Editura Meridiane pictorilor D. Ghiață, Al. Ciucurencu, Ion Țuculescu, precum și monografiile consacrate Ligiei Macovei, Brăduț Covaliu, Ion Pacea, Ion Gheorghiu, Ion Vlad.

MAURIAC, MEMORIALIST POLITIC

„Aproape 500 de pagini despre politică ! Sînt impresionat eu însumi (...) Am fost oare ceea ce se cheamă un scriitor politic ? În realitate, mă îndoiesc foarte că aș avea drept la această denumire pentru că, de-a lungul celor cinci sute de pagini, eu sînt mereu în centrul atenției : m-am folosit, ca și de toate celelalte, de politică pentru a descifra contradicțiile mele secrete..."

Rîndurile de mai sus sînt extrase din celebra rubrică permanentă „Bloc-Notes" a lui François Mauriac în „Le Figaro Littéraire" și au fost scrise în momentul în care scriitorul făcea ultima corectură a volumului său de memorii politice, editat de Grasset. Analizînd evoluția de-a lungul anilor a pozițiilor sale, Mauriac operează, spun unii cronicari, „o autocritică subtilă", invocînd ca o justificare pasionată propriile sale „contradicții secrete" și atacînd pe alții cu o pană căreia anii nu i-au tocit virulența.

Mauriac este un conservator declarat („vin de la dreapta, sînt de dreapta", subliniază el și în acest „Bloc-Notes"), dar excepțional de îndelungata perioadă de timp pe care scrisul lui o consemnează cu o mare participare emoțională fac, fără îndoială, volumul său de memorii captivant.

UN PROLOG NEOBIȘNUIT

„Turul Italiei" a intrat de curînd în filele istoriei ciclismului, celebrînd pe învingător. Fidelii sportului cu pedale nu vor uita însă prologul marii competiții de anul acesta. „Giro d'Italia" trebuia să debuteze cu un „sprint nocturn" pe străzile orașului Milano. Dar în aceeași seară, în piața Domului, la lumina făcliilor, s-au adunat mii de milanezi care au transformat ceremonia inaugurală a „Turului Italiei" într-o răsunătoare manifestație împotriva agresiunii americane în Vietnam. Luată prin surprindere, televiziunea italiană s-a văzut în situația de a transmite, în locul unei întreceri sportive, o demonstrație politică. Circuitul de viteză al cicliștilor a fost amînat pentru zorii zilei următoare, dar „nocturna" antiimperialistă a milanezilor rămîne astfel indisolubil legată de „Turul Italiei".

TAILANDA

Istoria postbelică a Tailandei este semnificativă pentru „mutația" care s-a produs în orientarea ei. Aflată pînă la al doilea război mondial în sfera de influență a Angliei, aliată cu Japonia în timpul războiului, Tailanda a devenit un adevărat protectorat american după 1945, cînd imixtiunea S.U.A. s-a intensificat tot mai mult. Acest proces a fost favorizat prin venirea la putere, în 1947, — în urma unei lovituri de stat — a guvernului militar cu orientare fățiș proamericană, condus de Pibul Songram.

Tailanda ne apare într-un fel ca flancul apusean al implantării militare americane din Pacific și Asia. Dar misiunea și rolul care-i sînt rezervate în planurile americane depășesc considerabil simpla viziune a unui „stîlp de frontieră". Tailanda — această țară relativ mică, cu o suprafață de 500 000 km² și cu o populație de 28 000 000 oameni — a devenit, în ultimul deceniu, cea mai importantă poziție militară americană (după Vietnamul de sud) în Asia de sud-est. Ea are frontiere întinse cu Laosul și Cambodgia, se învecinează cu Birmania, domină peninsula Malacca și implicit Malayezia și Singapore. Golful Tailandei poate avea o mare însemnătate pentru asigurarea controlului asupra întinderilor Oceanului Indian.

Folosind teritoriul Tailandei drept bază strategică pentru agresiunea din Vietnam, avioanele americane își iau zborul de pe aeroportul din Bangkok

PREISTORIA IMIXTIUNII

Proclamînd deschis că „soarta Siamului prezintă un interes deosebit pentru americani" („New York Times"), Washingtonul a părăsit în scurt timp rolul de „arbitru" între Anglia și Tailanda (asumat în primii ani după război), intensificîndu-și tot mai mult imixtiunea în Tailanda. În 1950, între S.U.A. și Tailanda a fost semnat un tratat de „ajutor" economic și militar completat, în același an, cu un acord militar bilateral. Aceste acorduri au asigurat baza „legală" pentru instaurarea unui vast control al S.U.A. asupra țării. În virtutea acordului militar, la Bangkok a fost trimisă o misiune militară americană care a inițiat și controlat primele „construcții strategice". Treptat, angajarea Tailandei, alături de S.U.A., într-o serie de acțiuni agresive, a devenit tot mai accentuată ; 4 000 de soldați tailandezi au fost trimiși în războiul agresiv dus de S.U.A. în Coreea.

Față de Tailanda, S.U.A. și-au asumat obligații mult mai vaste decît față de orice altă țară membră a S.E.A.T.O. Pentru a putea face acest lucru, diplomații americani au modificat statutul S.E.A.T.O. introducînd în el o prevedere suplimentară în baza căreia puteau fi încheiate între statele membre acorduri „de asistență mutuală" fără a fi necesară aprobarea tuturor participanților. Rezultatul acestui amendament a fost acordul încheiat în 1962 între miniștrii de externe american și tailandez, așa-numitul „acord Rusk-Khoman", prin care Tailanda a fost pusă la discreția totală a politicii S.U.A., care, pentru a o putea „apăra", aveau nevoie, bineînțeles, de un număr sporit de baze, construcții strategice și trupe în această țară.

La Bangkok, politica proamericană este opera vîrfurilor militare care guvernează neîntrerupt țara după al doilea război mondial. Timp de 10 ani (1947—1957) în fruntea Tailandei s-a aflat un fel de triumvirat format din Pibul Songram, generalul Phao Sriyanon (directorul general al poliției) și generalul Sarit Thanarat (pe atunci comandantul armatei I). În septembrie 1957, după o latentă înfruntare între clanurile din sînul armatei, a avut loc o nouă lovitură de stat, în urma căreia puterea a fost preluată de Sarit Thanarat.

Există în Tailanda și forme ale guvernării constituționale. Dar ele sînt pur simbolice. Adunarea Constituțională, numită de către guvern, cuprinde o întreagă pleiadă de generali și mareșali. Ea nu joacă nici un rol în viața politică a țării, unde totul se află la cheremul vîrfurilor militare. Încălcînd interesele naționale vitale ale țării, cercurile conducătoare tailandeze au transformat țara într-un pilon al politicii americane, într-un bastion îndreptat împotriva statelor asiatice care promovează o politică de neutralitate și neparticipare la blocurile militare. Se știe, de pildă, că atacurile bandelor gomindaniste împotriva Birmaniei au fost organizate și dirijate de pe teritoriul tailandez și cu sprijinul guvernului Tailandei.

Tailanda a fost intens folosită de S.U.A. în acțiunile lor agresive împotriva Laosului și Cambodgiei. Ea a sprijinit, în anii 1960—1961, forțele de dreapta laoțiene în acțiunile acestora împotriva forțelor Patet-Lao. În ianuarie 1961, secretarul general al S.E.A.T.O., tailandezul Pote Sarasin, a promis ambasadorului laoțian la Bangkok (care reprezenta, de fapt, gruparea de dreapta) că va face totul pentru antrenarea S.E.A.T.O. într-o acțiune împotriva forțelor patriotice din Laos.

În ceea ce privește Cambodgia, guvernul tailandez a promovat aceeași politică de presiuni denunțată în repetate rînduri de cercurile conducătoare cambodgiene.

AXUL STRATEGIC AMERICAN

Statele Unite dispun în prezent în Tailanda de circa 30 de baze aeriene și 20 de baze navale, iar numărul soldaților și ofițerilor americani depășește, la mijlocul anului 1967, cifra de 35 000. Nu există aerodrom sau port tailandez care să nu fi fost cedat Statelor Unite. „Tailanda a fost transformată — scria «Washington Evening Star» — într-un uriaș portavion terestru al S.U.A., devenind, de asemenea, un protectorat american".

Axul sistemului militar american trece pe linia Udon-Korat-Sattahip, împărțind oarecum Tailanda în două. Dintre acestea, Koratul este considerat ca inima întregului dispozitiv american. Acest străvechi oraș, aflat pe șoseaua Piahilotin, a devenit un puternic nod militar în care, în afara aeroportului, se află numeroase depozite de materiale și rezervoare petroliere. În ultimul timp, în apropierea orașului, a fost creată și o bază de rachete.

La extremitatea sudică a țării se află portul Sattahip. În momentul de față, el a devenit una dintre cele mai importante baze militare americane — aeriană și navală — din Asia. În portul Sattahip pot intra simultan zeci de nave. Majoritatea lor sînt tancuri petroliere transportînd combustibil pentru avioanele americane. Aci au fost construite uriașe rezervoare petroliere, un port special amenajat pentru submarine, depozite de arme nucleare. La Sattahip se află capul conductei petroliere prin care combustibilul este îndreptat spre toate bazele militare americane din Tailanda.

Aeroportul din Sattahip permite aterizarea și decolarea superbombardierelor B-52. Se știe că pînă în martie 1967 singura bază americană amenajată pentru aceste avioane se afla în insula Guam, la o distanță de 8 000 de km de Vietnam. S.U.A. au căutat să amplaseze mai aproape de teritoriul Vietnamului bombardierele B-52. Într-adevăr, între Sattahip și Vietnam distanța este de numai 1 000 de km, deci de opt ori mai mică față de cea din insula Guam. La Sattahip se va afla, în viitor, principala bază de bombardiere B-52 de care dispun S.U.A. în Pacific.

„AL DOILEA FRONT"

Societatea americană de televiziune N.B.C. a prezentat, la sfîrșitul anului 1966, un program intitulat „Lupta pentru Asia". Prima parte a acestui program era intitulată : „Tailanda — un nou front". Pe micul ecran se perindau imagini atestînd ritmul rapid în care S.U.A. desfă-

„portavion terestru" al S.U.A.

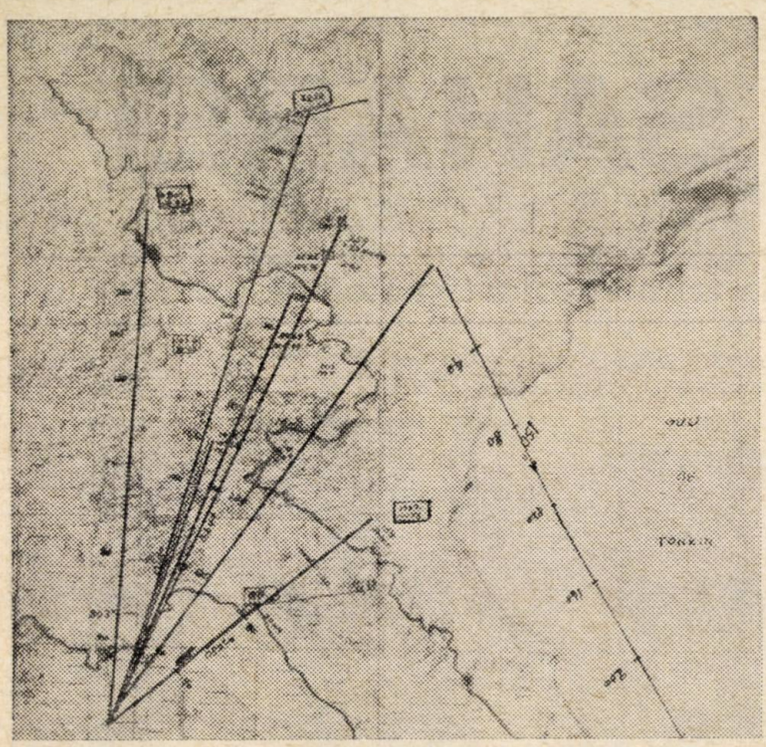

Harta reprodusă alăturat a fost găsită asupra unui pilot american doborît în R.D. Vietnam. Pe hartă sînt indicate itinerarele avioanelor S.U.A. plecate de la baza Udon din nord-estul Tailandei

șoară războiul agresiv în sud-estul Asiei, începînd cu Vietnamul de sud și terminînd cu Tailanda și Laosul.

Din numeroasele declarații ale oficialităților americane, din părerile experților rezultă că, pentru Statele Unite, Tailanda prezintă interes în două direcții importante : 1) pentru ansamblul politicii promovate în Pacific și Asia ; 2) ca bază de sprijin pentru războiul agresiv pe care imperialismul american îl duce în Vietnam.

„Problema implantării militare americane pe teritoriul Siamului — scria cunoscutul comentator francez Jean Wetz, de la „Le Monde", un bun cunoscător al vieții politice tailandeze — depășește de pe acum limitele conflictului vietnamez. Instalațiile armatei și marinei Statelor Unite nu se limitează la nevoile apărării țării. Problema este dacă nu cumva strategii Pentagonului contează pe fortăreața siameză pentru operațiuni mai vaste în Asia... Dispozitivul american în Tailanda pare amenajat în vederea unui conflict pe care escalada în curs din Vietnam l-ar putea împinge spre cu totul alte dimensiuni..."

În prezent, raportul dintre prezența militară americană în Tailanda și războiul dus de S.U.A. în Vietnam este cel mai pregnant. Este vorba de o multitudine de acțiuni prin care Tailanda a fost atrasă în acest război. Pe de o parte, sub presiunea S.U.A., Tailanda a trimis contingente militare pentru a participa la agresiunea împotriva poporului vietnamez. Pe de altă parte, autoritățile tailandeze sprijină guvernul marionetă de la Saigon în politica sa antipopulară, aservită S.U.A.

Documentele publicate de guvernul R.D. Vietnam au demascat în fața întregii omeniri acțiunile agresive și periculoase ale oficialităților tailandeze complice ale agresorilor imperialiști. Încă din martie 1965, avioanele americane care bombardau provinciile Nghe An, Thanh Hou, Lach Truong din R. D. Vietnam își luau zborul de la bazele din Tailanda. În ciuda „dezmințirilor" publicate la Bangkok, aceste fapte au devenit treptat „un secret cunoscut de toată lumea" (France Presse).

Multă vreme, la Bangkok s-a negat că teritoriul tailandez ar fi folosit de S.U.A. ca bază de atac împotriva R. D. Vietnam și a forțelor patriotice din Vietnamul de sud. Chiar atunci cînd, de pildă, revista „Time" a anunțat că aproximativ 80 la sută din raidurile aeriene de bombardament asupra R.D. Vietnam pornesc de la bazele din Tailanda, oficialitățile tailandeze au declarat că ele „nu știu nimic" despre aceasta. În același timp însă, ambasadorul american la Bangkok, Graham Martin, elogia Tailanda (în ianuarie 1967) pentru „contribuția sa majoră la efortul de război aliat" reprezentat prin aceea că guvernul tailandez a autorizat „elemente ale forțelor aeriene americane" să utilizeze o serie de baze „în scopuri defensive". (El a citat bazele de la Korat, Ubon, Nakhon Phanom, Udon, Takhli și Utapao.)

Dar ce însemnau, de fapt, aceste „scopuri defensive" s-a confirmat, la nivel oficial, în martie anul acesta, cînd Pentagonul a anunțat că avioanele militare americane acționează împotriva R. D. Vietnam pornind de la bazele situate în Tailanda.

Constituind o permanentă amenințare împotriva statelor vecine, politica Tailandei și imixtiunea tot mai mare a S.U.A. în această țară stîrnesc în prezent o serioasă îngrijorare în rîndul popoarelor iubitoare de pace din Asia ca și din alte părți ale lumii, inclusiv în unele cercuri politice din S.U.A. Senatorul William Fulbright, președintele Comisiei senatoriale pentru afacerile externe, și-a exprimat neliniștea față de prezența trupelor americane în Tailanda, învinuind totodată guvernul că nu informează opinia publică americană asupra pericolului real de război în această țară. El a declarat (noiembrie 1966) că a cerut comisiei pe care o conduce să procedeze la audieri în legătură cu sporirea neîntreruptă a prezenței militare în Tailanda dar că Ministerul Apărării al S.U.A. a refuzat să discute problema „în public". „Consider, a spus Fulbright, că avem dreptul să cunoaștem ceea ce putem deveni în Tailanda. Nu doresc un alt Vietnam. Senatul și opinia publică americană au dreptul să cunoască implicațiile operațiunilor militare americane în Tailanda".

■ ACȚIUNILE OPOZIȚIEI

În rîndurile poporului tailandez cresc protestul și nemulțumirea față de politica americană, se înmulțesc acțiunile organizate împotriva complicității clicii conducătoare la agresiunea americană împotriva Vietnamului. Opoziția față de politica oficială se manifestă pe două căi.

Pe de o parte, are loc o intensificare a ceea ce presa numește curentul neutralist, respectiv se înmulțesc cererile de disociere a Tailandei de politica agresivă a S.U.A., nefastă pentru interesele generale ale țării. În acest sens, este semnificativă următoarea declarație a generalului tailandez Charmsatien, publicată în ziarul „Bangkok Post" : „Noi trebuie să promovăm o politică a noastră proprie, o politică tipic tailandeză, o politică sprijinită pe istoria țării noastre, pe cultura și pe interesele poporului nostru. America nu ne consultă decît în probleme care afectează interesele ei și vrea să se servească de noi pentru propriile sale scopuri. Strămoșii noștri au reușit în trecut să apere independența Tailandei, ducînd o politică adevărat tailandeză..."

Pe de altă parte, este vorba de o creștere a acțiunilor propriu-zise ale forțelor patriotice din țară care se opun dictatului american. Cu toată prigoana și represiunile dezlănțuite după 1947 (anul instaurării dictaturii militare), forțele democrate au reușit să se regrupeze și să aibă o activitate organizată în lupta împotriva regimului proamerican de la Bangkok. La începutul anului 1961 a fost creat „Frontul patriotic tailandez". Programul său în șase puncte cere, printre altele, retragerea trupelor S.U.A. din Tailanda, ieșirea Tailandei din S.E.A.T.O., promovarea unei politici neutre și formarea unui guvern independent. Din Front fac parte o serie de cunoscuți lideri politici și militari tailandezi, dintre care unii au fost nevoiți să părăsească țara, plecînd în exil.

Într-o declarație publicată în luna mai 1966, Frontul patriotic tailandez a protestat cu hotărîre împotriva trimiterii de trupe tailandeze în Vietnamul de sud. „Dacă facem o legătură între această acțiune — se arată în declarația Frontului — și alte evenimente survenite în aceeași perioadă cum ar fi atacurile și provocările la frontiera Cambodgiei, angajarea de trupe tailandeze în războiul din Laos, precum și atacurile aeriene frecvente lansate de avioanele americane și tailandeze asupra regiunilor eliberate din Laos — ajungem ușor la concluzia că aceste acte odioase ale guvernului tailandez sînt acțiuni deosebit de grave menite să promoveze planurile americane de extindere a războiului în Vietnam".

Prin lupta sa, poporul Tailandei este hotărît să dovedească semnificația adevărată a tradițiilor sale de libertate, să transforme într-adevăr țara într-un pămînt al oamenilor liberi.

Sergiu VERONA

„CHEIA SAHAREI"

De la trimisul nostru Rodica Georgescu

I se spune „regina deșertului", „cheia Saharei" sau chiar „perla Sudanului" și — cu toate că astăzi Tombuctu (Republica Mali) nu mai este acea așezare aproape inaccesibilă, în special de cînd a fost inaugurată aerogara modernă, iar rolul său economic la porțile deșertului, răscruce de drumuri între țările scăldate de apele Nigerului și punct de întîlnire a caravanelor ce străbăteau Sahara spre nord, nord-vest și est, s-a estompat — el mai păstrează cîteva din aspectele sale misterioase și continuă să exercite o atracție irezistibilă pentru călătorii din lumea întreagă. Străduțe înguste, mărginite de căsuțe făcute din chirpici, tuaregi voalați, moschei construite din pămînt și pietre albe, care au rezistat intemperiilor și care mai păstrează și astăzi aceeași înfățișare ca acum cîteva secole, dau un farmec neobișnuit secularei așezări africane.

Cea mai mare și cea mai veche moschee, Djingarai-Ber, a fost construită în anul 1325 de împăratul malian Kankan-Ussa, la întoarcerea acestuia dintr-un pelerinaj la Mecca. Moscheea Sankore, în jurul căreia se afla odinioară celebra universitate de la Tombuctu, a fost construită, se pare, pe la mijlocul secolului al XV-lea de către o berberă bogată, al cărei nume a rămas necunoscut. În sfîrșit, cea mai recentă, moscheea lui Sidi Yahya, poartă numele unuia din cei mai veneranți imami din Tombuctu. În interiorul sanctuarelor, împărțite în culoare înguste, pe niște stîlpi groși care susțin în același timp și scheletul construcției, este răcoare. O lumină difuză, ce străbate prin ferestrele rotunde din tavan, învăluie pe credincioșii așezați pe rogojini.

S trăbătînd ulițele nisipoase, sub un soare orbitor, vizitatorul este surprins de liniștea ce-l înconjoară. Toate ușile caselor sînt închise. „Locuitorii orașului — îți explică însoțitorul — au păstrat acest obicei din timpuri străvechi, cînd Tombuctu era victima a numeroase invazii și cînd ușile caselor nu erau deschise decît pentru prieteni. În acest fel, tombuctienii se mai apără de căldură și de vînturile aducătoare de nisip".

În jurul pieței orașului sînt răspîndite atelierele artizanilor făuritori de săbii, încălțăminte, bijuterii și creatori de broderii. Tombuctu continuă să fie și astăzi capitala broderiilor maliene. Așezată la umbra unui gang, o femeie înșiră, cu o rară agilitate, mărgele colorate pe o bandă de piele care se va transforma într-o brățară „Mali". Tîmplari iscusiți creează din lemn și tablă vestitele porți și ferestre din Tombuctu.

Zi de tîrg la Tombuctu

Vizitatorii timpurilor moderne se declară uneori dezamăgiți de aspectul micului orășel (case făcute din chirpici, fără monumente impunătoare și palmieri), dar ei ignorează ceea ce a reprezentat această așezare legendară de-a lungul istoriei. Fondat de tuaregi în anul 1100 în jurul unui puț a cărui pază a fost încredințată unei femei bătrîne pe nume Buctu (Tombuctu în limba tamașecă înseamnă „piața lui Buctu"), orașul avea să se transforme curînd într-un important centru comercial al întregii Africi. Nici unul din orașele maliene n-a fost atît de mult disputat ca Tombuctu. După ce timp de o sută de ani s-a aflat sub dominația tuaregilor mandinghe, conduși de împăratul Kankan-Ussa, Tombuctu a fost, succesiv, cucerit de tuaregii marocani, de peuli, tuculori, din nou de tuaregi, pentru ca în 1863 să cadă sub ocupația franceză care a durat pînă în 1960, cînd a fost proclamată Republica Mali.

Un vechi cronicar sudanez a rezumat astfel funcția economică a orașului Tombuctu la începutul secolului al XIV-lea: „Este locul de întîlnire al celor care călătoresc în pirogi și al celor care cutreieră deșertul pe cămile". Piroga simboliza Sudanul fertil, iar cămila — Sahara și minele ei de sare, țările maghrebiene.

Părăsind centrele de pe coasta Africii de nord, caravanele erau încărcate cu stofe — în cea mai mare parte provenind din Europa —, cu bumbac și mătăsuri, arme și praf de pușcă, hîrtie și foarfeci. La jumătatea drumului, caravanele își completau încărcătura cu sare în localitatea Taudeni, situată la 800 km nord de Tombuctu. După spusele oamenilor deșertului, Taudeni este una din cele mai triste așezări din lume. Cît vezi cu ochii, nici un fel de verdeață, nici un pom. Locuințele și moscheea localității sînt construite din blocuri de sare acoperite cu piei de cămilă. Hrana localnicilor o constituie curmalele, aduse de caravane din Maroc, și cerealele din Mali. Și astăzi Taudeni a rămas unul din principalii „clienți" ai Tombuctu-ului.

V echile cronici ale geografilor și călătorilor, dintre care unele pot fi consultate în biblioteca recent construită prin grija administrației maliene, fac o descriere fidelă a renumitului comerț cu sare care continuă cu aceeași intensitate și în zilele noastre. Completîndu-și încărcătura la Taudeni, caravanele — care cuprindeau în general între 600 și 1 000 de că-

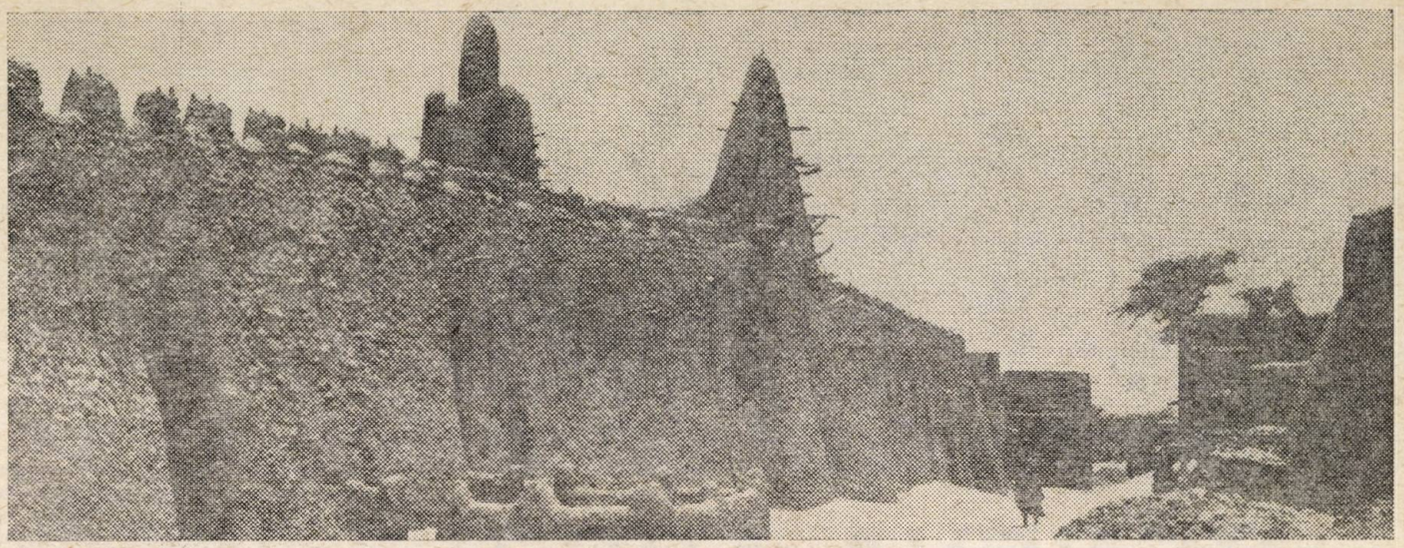

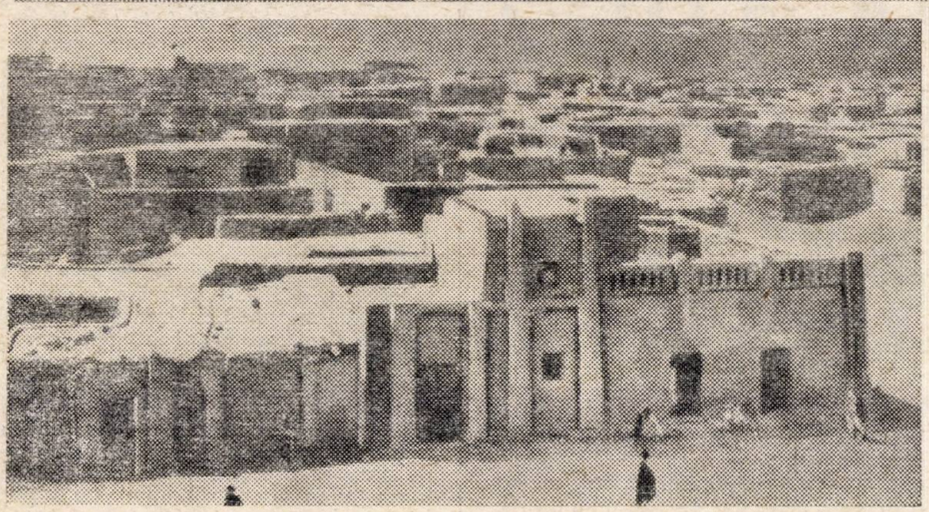

Moscheea Djingarai-Ber, construită în secolul al XIV-lea

Zidurile albe din Tombuctu

mile — soseau la Tombuctu mai ales în lunile decembrie și iulie. De aci, blocurile de sare erau apoi expediate în pirogi spre țările vecine.

La începutul secolului al XVI-lea, Tombuctu era deja un mare centru comercial. Iată cum îl descrie Leon Africanul : „Localnicii sînt oameni foarte înstăriți. Însuși regele actual și-a măritat două fete cu negustori bogați. Există mai multe puțuri cu apă dulce ; în plus, în sezonul ploios, cînd Nigerul se umflă, apa ajunge în oraș prin canale. La Tombuctu se găsesc din abundență cereale, iar consumul de lapte și unt este foarte ridicat. Prăvăliile țesătorilor împînzesc orașul, în același timp stofele și mătăsurile europene sînt aduse la Tombuctu de negustorii berberi. În oraș se află numeroși judecători, doctori și preoți, care toți se bucură de înalta stimă a regelui".

„Sarea vine din nord, aurul din sud, iar banii de argint din țările Europei. Cuvintele Domnului și înțelepciunea nu le poți însă găsi decît la Tombuctu", spune un vechi proverb malian. Datorită intensului schimb transsaharian, Tombuctu va deveni, începînd cu secolul al XVI-lea, nu numai o importantă metropolă economică a vestului african, dar și centrul religios, științific și literar al regiunilor din jurul Nigerului. Universitatea Sankore a fost „mezina" universităților de la Cairo, Cordova, Fez și Damasc. Araboberberii au jucat un rol deosebit de important în înflorirea intelectuală a orașului, care a dat savanți și scriitori renumiți ca Ahmed Baba, Abderahmane Saadi sau Baba Chirfi. Triburile songai, fulke, tukulori, tuarege, bambara, malinke se înțelegeau între ele prin intermediul limbii arabe care și astăzi este curent folosită la Tombuctu. O întreagă pătură a populației s-a consacrat „comerțului spiritual" : șeicii, cum spun vechile manuscrise, sau marabuții, cum spun sudanezii timpurilor noastre. Savanți și poeți mauri din Andaluzia s-au refugiat la Tombuctu după cucerirea Granadei de către regii catolici. În același timp, caravanele venind din nord au transmis tombuctienilor cuceririle culturii mediteraneene. Tombuctu a putut astfel să profite de toate realizările spirituale arabe pe care le-a răspîndit apoi în regiunile înconjurătoare. Mulți tombuctieni, cu ocazia călătoriilor pe care le făceau la universitățile străine din Fez, Tunis sau Cairo, uimeau pe cei mai mari savanți arabi prin erudiția lor. Bibliotecile din Tombuctu cuprindeau toate sau aproape toate operele importante ale literaturii arabe. „Cărțile, scrie Leon Africanul, se vînd la Tombuctu atît de bine încît de pe urma acestui trafic se poate obține mai mare profit decît de pe urma oricărui alt comerț".

În jurul moscheii Sankore se crease un adevărat cartier universitar. Veneau aici elevi din toate colțurile Africii. Un sclav care reușea să învețe Coranul pe dinafară devenea liber. Studiile durau foarte mult : între 18 și 20 de ani. La terminarea cursurilor, care constau în esență în explicarea și interpretarea manuscriselor, elevul primea o diplomă numită „adjaga". El era investit astfel cu titlul de șeic și putea să devină în țara sa imam, judecător, caid sau asistent de caid.

În secolul al XVIII-lea intervine însă decadența vieții culturale din Tombuctu, ca urmare a faptului că puterea centrală își pierde treptat stabilitatea și forța. Decadența s-a accentuat în perioada colonizării străine, cînd marile curente comerciale și-au schimbat cursul.

Ca multe orașe calificate drept istorice și turistice, Tombuctu pare consacrat, la prima vedere, să devină un oraș-muzeu. Realitatea este însă alta. Localnicii sînt mari crescători de animale și cultivatori de orez, mei, arahide, tutun. Guvernul malian acordă o importanță deosebită modernizării orașului. În prezent, Tombuctu este complet electrificat ; au fost construite o școală franco-arabă, un hotel confortabil, o aerogară și o șosea care leagă orașul de portul Kabara pe Niger. Vechea așezare istorică se extinde astfel continuu și fără îndoială că, o dată cu crearea într-un viitor apropiat a Institutului de studii islamice și arabe, Tombuctu va redeveni un însemnat centru cultural, demn de gloriosul său trecut.

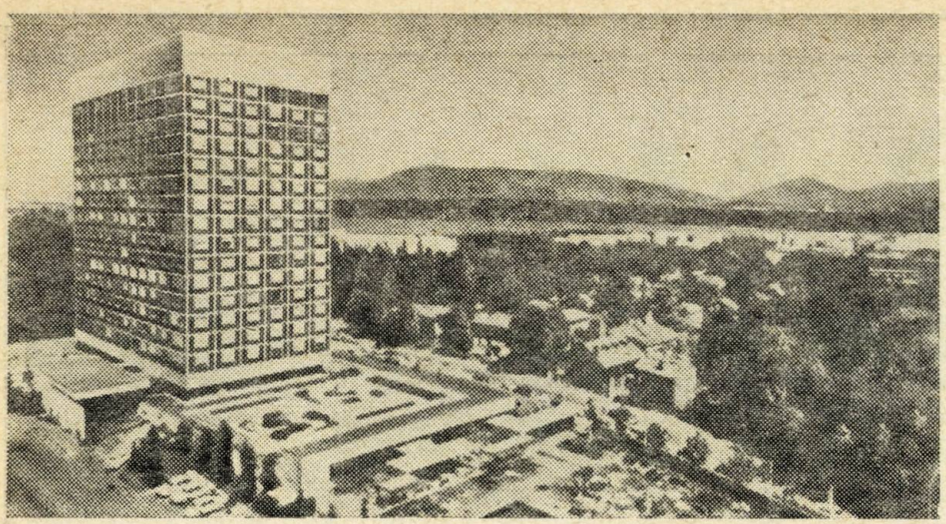

Geneva. Hotelul Intercontinental

GENEVA 1967

Corespondenţă de la Silviu Brucan

Geneva nu este în aceste zile de iunie centrul de atracţie mondială pe care l-ar dori edilii săi şi organizaţiile turistice şi hoteliere interesate. Ca o reclamă vie aranjată după toate regulile artei, ea ţine însă să-ţi atragă atenţia că este oricînd gata să găzduiască orice formă de tratative, convenţie, conferinţă între state din cele mai îndepărtate colţuri ale globului ; totul poate fi pus la punct în 24 ore, inclusiv o plimbare pe lac cu vaporaşul „La Suisse" şi o oprire de o jumătate de oră în satul medieval Ivoire, cu o cetate datînd din secolul al XIV-lea, „a cărei vedere emană un farmec liniştitor". De fapt, nici un oraş din lume nu beneficiază într-un mod atît de direct de pe urma dificultăţilor internaţionale şi dacă s-ar face un grafic cu două curbe — una reprezentînd evoluţia momentelor de tensiune internaţională şi alta nivelul afacerilor în Geneva — concluzia ar fi destul de tulburătoare pentru paşnicii locuitori ai oraşului.

Într-o formulă modernă, Geneva ar putea fi definită : lacul Leman plus orologerie. Primul element constitutiv este renumit prin culoarea sa albastră de o puritate neobişnuită. Dar meritul lui principal rămîne acela de a fi furnizat comentatorilor de politică externă cea mai frecventă figură de stil din panoplia lor publicistică. Cine nu-şi aminteşte să fi întîlnit cel puţin de cîteva ori în viaţă o corespondenţă de ziar care începea cu „Pe malurile lacului Leman..." ?

Cît priveşte orologeria, ea domină aici într-adevăr întreaga viaţă. La aeroport — ceasuri, la hotel — ceasuri şi apoi în oraş, străzi şi cartiere întregi — numai magazine cu ceasuri. Departe de a fi doar o simplă marfă, ceasul dezlănţuie la genevezi pasiuni nebănuite. Chiar în aceste zile „Journal de Genève" consacră coloane întregi acţiunii energice a uniunii fabricanţilor de ceasuri (U.F.G.V.V.) în vederea protejării numelui „Geneva" împotriva utilizării sale abuzive „ca marcă şi ca indicaţie de origine în domeniul fabricaţiei de ceasuri". A fost salutată ca o victorie hotărîrea judecătorească, adoptată de un tribunal, care interzice chiar şi folosirea numelui oraşului italian „Genova" — nume care ar putea să inducă în eroare pe cumpărători — deoarece, aşa cum stabileşte jurisprudenţa tribunalului elveţian, „indicaţia Geneva este considerată ca o indicaţie specială de calitate".

Genevezii, oamenii aceştia aşezaţi care fac impresia că nimic nu poate să-i scoată din tabieturile lor, s-au aprins deodată şi s-au mobilizat cu o extraordinară vigoare în acţiunea pentru salvarea unei... colecţii de ceasuri din secolul al XVIII-lea unice în felul ei — circa 200 de piese de aur, cu calendar, cu zile şi luni, cu deşteptătoare muzicale, cu automate distractive etc., realizate de maeştri genevezi. Ele poartă semnăturile căpitanului Patek-Philippe, ale lui Ferroud şi Touchon, pe care şcolarii genevezi îi învaţă ca pe nişte foşti domnitori şi cărora oraşul le cultivă memoria ca pe cea a lui Wilhelm Tell. Ei bine — oroare ! — această colecţie rară, ajunsă pe mîini străine, urmează a fi pusă la licitaţie la Paris. Uniunea fabricanţilor de ceasuri din Geneva, cu sprijinul sindicatelor şi al intelectualităţii, a adresat un apel lui André Malraux, ministrul francez al culturii, cerîndu-i să împiedice acest sacrilegiu.

Sîntem găzduiţi la noul hotel „Intercontinental", creaţie a societăţii de linii aeriene „Panamerican". După cum marea corporaţie R.C.A., care fabrică televizoare şi utilaj de studio, a socotit că trebuie să controleze şi programele de televiziune achiziţionînd în acest scop compania N.B.C., iar Bell, care fabrică aparate de telefon, a acaparat şi reţeaua telefonică, tot aşa „Panamerican Airways" îşi transportă călătorii în diferite capitale ale lumii şi-i depune apoi în hotelurile ei. Cu alte cuvinte, dolarii pe care-i cheltuieşte turistul american în străinătate intră tot în buzunarul unei corporaţii americane.

„Intercontinental" este una din acele construcţii hoteliere în formă de cutie paralelipipedică în care arhitectura, serviciul, menu-urile, mobila, camera de baie şi bazinul albastru de înot în aer liber sînt toate „made in U.S.A." Te întrebi în mod legitim ce haz are pentru un turist american să parcurgă o distanţă atît de mare pentru a-şi petrece timpul în condiţiile şi în mediul pe care în definitiv le are şi acasă la el ! Psihiatrii au găsit că explicaţia rezidă în nevoia sentimentului de securitate, o transplantare destul de ciudată — dar oarecum explicabilă în lumina reacţiilor trezite de politica S.U.A. — a teoriei alienării pe planul relaţiilor internaţionale.

Holul hotelului abundă în aceste zile de figuri cunoscute şi interesante. Ne apropiem de arhiepiscopul brazilian Dom Helder Camara din Recife, poreclit în presă „episcopul roşu". Este un om mic de statură, cu faţa suptă, cu ochi extrem de vioi şi pătrunzători ; agitat, se ridică mereu de pe scaun cînd vorbeşte într-o franceză puţin cîntată : „Chiar dacă nu ştiu nimic despre economie, îmi dau seama că nimic nu este posibil fără profunde schimbări în condiţiile social-economice ale ţărilor sărace, care sînt supuse încă unui adevărat sclavaj intern sau extern". Şi el adaugă : „Sub pretextul de a evita comunismul, anumite state refuză altora dreptul la o evoluţie socială normală". Cînd vorbeşte despre capitalul nord-american, se ridică în picioare şi gesticulează nervos : „Trusturile internaţionale sînt adevăraţii stăpîni ai lumii occidentale, ele manevrează pacea şi îndeosebi războiul".

Abordarea senatorului William Fulbright pune probleme ceva mai grele, deoarece tot timpul e înconjurat şi solicitat. Deşi este democrat din Sud, mediu politic care furnizează Congresului elementele cele mai reacţionare (e din statul Arkansas, unde se află Little Rock), Fulbright s-a manifestat în ultimii ani ca un viguros critic al intervenţiilor americane în Cuba, în Republica Dominicană, în Vietnam. Sub preşedinţia sa, Comitetul senatorial pentru relaţii externe şi-a asumat un rol din ce în ce mai activ în acest domeniu al politicii americane. Opoziţia sa faţă de escaladarea războiului în Vietnam a căpătat un caracter din ce în ce mai pronunţat, iar formula lansată de el, „aroganţa puterii", a intrat în vocabularul politic american.

Obţinem în cele din urmă o scurtă întrevedere. În maniera sa calmă şi sfătoasă, scoţîndu-şi ochelarii şi punîndu-i la loc prin gesturi care au devenit reflexe şi oarecum punctări în argumentare, Fulbright ne explică faptul că americanilor nu le place ca un senator să critice în străinătate politica oficială a S.U.A. Şi nu pot să uit — subliniază el — că în 1968 trebuie să candidez pentru reînnoirea mandatului, iar cei care ar dori să nu mai mă vadă în Senat nu sînt nici puţini, nici lipsiţi de putere. Clipind din ochi cu înţeles, senatorul se hotărăşte totuşi să vorbească la modul general, fără „nume de persoane". După cum se ştie — a spus senatorul — m-am pronunţat în mod categoric împotriva concepţiei potrivit căreia Statele Unite trebuie să-şi asume un rol de poliţie în lume. O asemenea doctrină este şi greşită şi nerealistă. Împotmolirea Statelor Unite în Vietnam, de pildă, a blocat şi blochează iniţiativa diplomatică americană în alte probleme şi de aceea trebuie să ieşim mai curînd din această situaţie prin despotmolire, adică prin dezescaladare.

Chiar în aceeaşi zi, „Journal de Genève" punea în discuţie aşa-numita „doctrină Johnson" a poliţaiului mondial : „Dacă dl Johnson a citit istoria romanilor (şi aceea a altor mari imperii), scrie ziarul genevez, el a putut constata că declinul lor a început atunci cînd s-au întins prea mult şi cînd «poziţiile lor militare» au devenit vulnerabile".

Da, prin ceea ce simbolizează, Geneva invită la mai multă raţiune şi pondere în relaţiile internaţionale.

Adam KRUCZKOWSKI

CERCETĂRI ÎN DOMENIUL PROBLEMELOR INTERNAȚIONALE

Era ceață, ploua, bătea vîntul, dar n-am avut noroc. La aeroport, avioanele decolau și mai ales aterizau cu o dezolantă punctualitate. Așa încît nu am putut beneficia de întîrzierea, pe care aș fi dorit-o, a oaspeților în întîmpinarea cărora urma să plece doctorul în științe economice Adam Kruczkowski, director al Institutului polonez pentru probleme internaționale din Varșovia, iar convorbirea noastră n-a putut depăși durata prevăzută, inserată strict între o reuniune a directorului cu colaboratori științifici ai Institutului și sosirea unor invitați de peste hotare.

— Studiile de specialitate și întreținerea, dezvoltarea, adîncirea, pe planul unor contacte neoficiale, a legăturilor cu personalități ale vieții publice internaționale (savanți, filozofi, oameni politici) constituie, de altfel, cele două mari planuri pe care se desfășoară activitatea Institutului — ne spune interlocutorul nostru.

— Să începem cu activitatea, ca să zicem așa, internă. În ce constă și cum se desfășoară munca dv. de cercetare ?

— Avem pentru aceasta șase departamente, specializate unele pe probleme, altele pe zone teritoriale : Drept internațional și politică internațională, subdivizat în Dezarmare, Coexistență pașnică, Organizații internaționale (această ultimă subdiviziune acordînd o atenție specială O.N.U.) ; Relații Est-Vest (pe plan politic, economic, științific, cultural) Germania, Țări capitaliste ; Asia ; Africa.

— Cîte persoane lucrează în domeniul acesta al cercetării științifice și cum se desfășoară munca lor ?

— Întregul institut are puțin peste 100 de salariați. Dintre aceștia, „științificii" sînt vreo 50, restul repartizîndu-se între munca de relații și serviciile administrative. „Științificii" noștri sînt autorii unei bune părți din monografiile pe care le publicăm, consacrate unor țări sau unor probleme la ordinea zilei. O altă parte din aceste monografii sînt scrise de colaboratori externi. Am publicat astfel studii despre problemele pe care le ridică spațiul cosmic, de pildă, concepțiile din S.U.A., despre înarmare și dezarmare, despre „neutralitate" și „neutralism".

— În ce constă ajutorul dv. pentru colaboratorii externi ? Aveți o editură proprie ?

— Editură, nu. Lucrăm cu celelalte edituri. Dar avem o bibliotecă nu tocmai rea.

Zîmbetul involuntar care joacă pe fața interlocutorului meu trădează o secretă mîndrie pentru biblioteca „nu tocmai rea". Întreb :

— Cîte volume ?

Același zîmbet :

— Aproximativ 70 000. Și, în general, ținută la zi. Plus vreo 600 titluri de ziare și reviste.

— Știu că publicați o revistă lunară, „Probleme Internaționale". Mai aveți și alte periodice ?

— Da. O culegere de documente contemporane — acorduri, conferințe, tratative — în care este consemnată cu fidelitate poziția tuturor participanților. „Probleme Internaționale" are un tiraj de 3 500 exemplare. Culegerea de documente, care prezintă interes pentru un public și mai specializat, numai 1 000. În plus, scoatem două publicații anuale. Una, pentru străinătate, în limba franceză, cuprinde cele mai bune articole de politică externă scrise la noi în ultimul an. Cealaltă, în limba polonă, conține toate tratatele, acordurile, convențiile semnate de țara noastră în același interval.

Întrerupere. Soneria telefonului. Secretara : Nu, nu se anunță nici o întîrziere în sosirea avioanelor. Ceea ce ne readuce la celălalt aspect al activității Institutului — relațiile cu străinătatea. Întreb pe ce planuri se desfășoară :

— Căutăm modalitățile cele mai variate. Am organizat mese rotunde ; am invitat personalități ale vieții științifice sau obștești să țină cicluri de conferințe, uneori publice, alteori în fața unor auditori de specialitate (50—60 de participanți) ; nu sînt deloc lipsite de interes seminariile în care se dezbat între interlocutori din diferite țări și de diferite opinii probleme la ordinea zilei.

Trebuie să adaug că ne-am îndreptat în primul rînd atenția spre asigurarea unei continuități a legăturilor noastre în Europa. În afara prietenilor noștri din țările socialiste, personalități ca Noel Baker, Kraisky, Krag au fost de multe ori oaspeții noștri.

...Apropo de oaspeți, adaugă Adam Kruczkowski înainte de a ne despărți, mi-a făcut multă plăcere vizita din decembrie a lui Mihail Ghelmegeanu și m-au interesat proiectele A.D.I.R.I., care, pe unele planuri, se întîlnesc cu preocupările noastre. Vă rog să transmiteți urările mele de succes.

Florica ȘELMARU

reflector

O SABENA SAU DOUĂ ?

Legea din 1963, inspirată de preocuparea de a lua în seamă particularitățile lingvistice ale Belgiei, are în momentul de față implicații neprevăzute. Pentru că o parte a birourilor și instalațiilor companiei de transporturi aeriene „Sabena" se află pe teritoriul „Bruxelles-capitală", iar o altă parte la aeroportul Saventhem, teritoriu flamand, s-a iscat o vie dispută juridică. Ministrul comunicațiilor, Bertrand, a cerut avizul comisiei permanente de control lingvistic. Aceasta contestă că „Sabena" ar constitui un tot omogen și organic, un „organism național", conform prevederilor legii din 1963. În această concepție, ar urma deci ca partea din „Bruxelles-capitala" să rămînă bilingvă, iar cea de la Saventhem să devină flamandă.

Societatea argumentează : necesitățile exploatării navigației aeriene sînt de asemenea natură încît ele obligă să se recurgă în mod continuu la infrastructura aeronautică, oriunde s-ar afla aceasta ; întîmplarea face ca, în cazul de față, importante servicii să se afle în teritoriu flamand, ceea ce nu constituie un motiv de a nu le considera parte integrantă a organismelor de conducere, bilingve, din „Bruxelles-capitală".

NOUTĂȚI ÎN ILUMINATUL PUBLIC

În actuala competiție mondială pentru modernizarea iluminatului public, orașul australian Sydney a trecut pe locul întîi. Lămpile electrice de pe străzile acestui oraș au fost dotate cu dispozitive fotoelectrice care permit aprinderea și stingerea becurilor în funcție de intensitatea luminii solare. Conectarea rețelei la sursa de la uzină este permanentă, dar becurile nu se aprind numai la apusul soarelui ci și în timpul zilei, dacă cerul este acoperit de nori groși care diminuează vizibilitatea normală. Cînd norii dispar, sau dimineața, cînd răsăritul soarelui începe să împrăștie întunericul, lămpile își încetează activitatea una cîte una, ultima fiind cea care se află umbrită de vreun zgîrîienori sau de frunzele copacului care o înconjoară.

CEI CARE VEGHEAZĂ...

Arestările, atentatele, disparițiile misterioase fac parte din realitatea cotidiană la Santo Domingo. După ora 8 seara, străzile sînt pustii. Se aud detunăturile și rafalele armelor de foc.

Fostul președinte Juan Bosch declara în legătură cu situația creată în Republica Dominicană : „Sîntem în dependență politică, economică și militară față de Statele Unite, care ne atrag în tot felul de aventuri". De altfel, însuși președintele Balaguer a fost ales anul trecut într-o atmosferă încărcată și sprijinit de Statele Unite, fapt pe care nimeni n-a încercat vreodată să-l nege. Ambasada americană de la Santo Domingo, cea mai „bine reprezentată" din întreaga Americă Latină, numără nu mai puțin de 600 de membri. Misiunea militară a Statelor Unite, formată din 500 de ofițeri și soldați, ocupă punctele strategice și instruiește trupele dominicane în vederea luptei antiguerilă. Aceasta fără a mai pune la socoteală pe „tehnicienii" de toate felurile, pe cei 3 500 de membri ai Corpului păcii și pe agenții C.I.A., al căror număr rămîne sub semnul întrebării.

În ciuda acestor „măsuri de prudență", atmosfera este atît de încărcată încît guvernul Balaguer a adresat recent următorul avertisment : „Oricine s-ar alătura partizanilor sub stindardul insurecției trebuie să știe că unica soartă care-l așteaptă este să cadă sub gloanțele celor ce veghează asupra păcii și a liniștii generale". Cine sînt cei care veghează, am văzut...

MEXIC

tradiție și actualitate

Farmecul, misterul, mirajul Mexicului... Variații pe aceeași temă, titlurile aparent diferite ale multor articole despre Mexic trădează uneori aceeași preferință : să vorbești despre fascinația acestui pămînt. El México n-a încetat să încînte de cînd Hernán Cortés a descoperit cetățile, templele, palatele civilizației aztece și ale altor regate, fiecare cu limba, cultura și religia sa.

DE LA CUAUHTEMOC LA PANCHO VILLA

Pasionatul de istorie și artă străveche se lasă atras de pămîntul Mexicului, uimit și interesat de civilizațiile indiene, de bogățiile și originalitatea lor tulburătoare, de nume care vorbesc imaginației — ca acela al orașului Tenochtitlan — adăugînd la aceste splendori „profane" fastul barocului transmis de conchistadorii spanioli.

La începutul acestui secol, Mexicul intra în istorie printr-un eveniment care, în scurt timp, a devenit legendă : revoluția izbucnită în toamna lui 1910, remarcabilă atît prin amploarea ei cît și prin schimbările pe care le-a determinat. Revoluția mexicană din 1910 n-a fost un simplu pronunciamento, ci o amplă mișcare burghezo-democratică cu caracter antifeudal și antiimperialist. Avînd ca prim obiectiv răsturnarea dictaturii generalului Porfirio Diaz, în timpul căreia se intensificase pătrunderea monopolurilor nord-americane în economia țării, revolta populară din 1910, a cărei principală forță de șoc au constituit-o masele largi de țărani (peones), a fost îndreptată împotriva marilor proprietari de pămînturi și a reprezentanților capitalismului străin.

„Mexicul este mîndru de trecutul său", spunea cunoscutul poet Octavio Paz. Oriunde, mai ales în capitală și în special în Palatul de Bellas Artes (unde, la interval de șase ani, au loc ceremoniile instalării noului președinte), în pictură sau sculptură, în frescele marilor artiști, istoria este prezentă. Într-una din cele mai frumoase piețe din centrul capitalei este imortalizată figura ultimului erou al luptei contra spaniolilor, legendarul Cuauhtemoc. Alături, Morelos (unul din întemeietorii republicii mexicane), Juarez și eroi ai revoluției din 1910 : Emiliano Zapata, Pancho Villa. Pictorul Diego Rivera — pe zidurile Palatului Național din Mexico — sau, mai recent, David Alfaro Siqueiros — pe cîteva fațade ale Orașului universitar (satelit al capitalei) — au imortalizat marele eveniment național în fresce care ilustrează cu îndrăzneală scene de revoltă legitimă și revendicări seculare.

Un eveniment de mare importanță al revoluției mexicane a fost promulgarea Constituției din 1917, semnată de președintele Venustiano Carranza la Teatrul Iturbide din localitatea Queretaro. La începutul acestui an, mexicanii au sărbătorit semicentenarul documentului politic care continuă să acționeze și astăzi ca lege fundamentală în stat. Marcînd încă o dată însemnătatea revoluției din 1910 pentru viitorul țării, la 15 ianuarie, guvernul mexican l-a declarat erou național pe Pancho Villa, conducător al maselor populare răsculate.

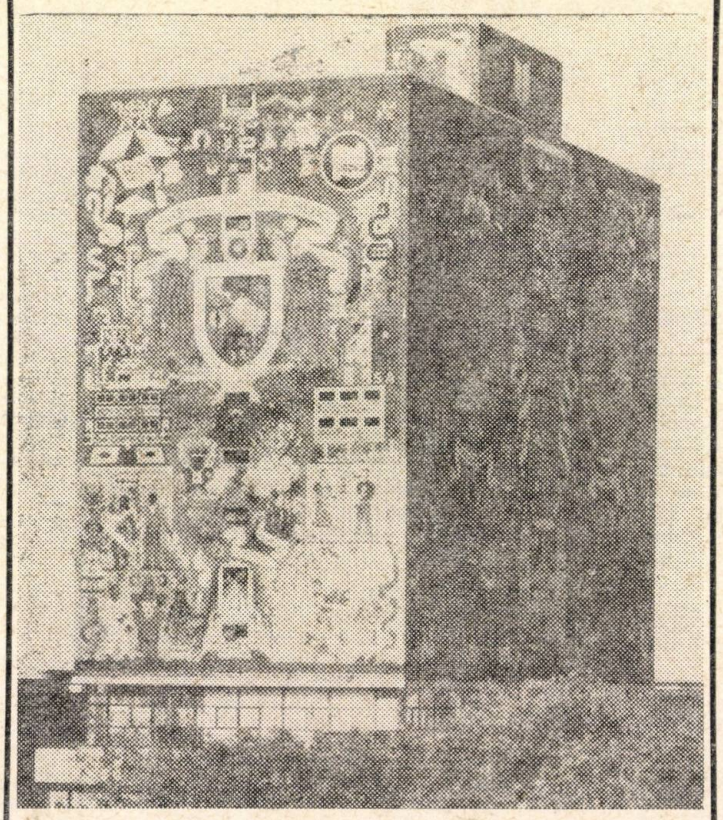

Clădirea Bibliotecii universitare din Ciudad de Mexico

Marile prefaceri care se impuneau a fi înfăptuite prin revoluție și-au găsit expresia oficială în cele trei articole principale ale constituției mexicane : 27 — care a preconizat exproprierea terenurilor petroliere și agricole aflate în proprietate străină, ca și împărțirea marilor moșii, 3 — care a consacrat laicizarea învățămîntului, și 123 — prin care se stabilea ziua de muncă de opt ore, dreptul de a intra în sindicat și de a declara grevă. Acest ultim articol a reprezentat, în vremea sa, cea mai avansată legislație de muncă elaborată pe continentul de la sud de Rio Grande.

Programul de dezvoltare națională preconizat în 1917 a început prin înfăptuirea reformei agrare, căreia marii proprietari de pămînturi *(los terratenientes)* îi opuneau o mare rezistență. În număr de aproximativ 830, marii latifundiari dețineau aproape întreaga suprafață cultivabilă a țării ; unii posedau pînă la 100 000 de hectare. De asemenea, statul mexican a afirmat dreptul națiunii asupra principalelor bogății ale subsolului. Prin exproprierea companiilor petroliere, în 1938 a fost creată întreprinderea de stat „Pemex".

PROCESUL „MEXICANIZĂRII"

Primii pași făcuți pe calea transformărilor economice — reforma agrară și naționalizarea unor importante resurse naționale — au deschis noi perspective. În anii următori, în afara întreprinderilor petroliere au fost complet naționalizate transporturile aeriene, căile ferate și sursele de energie electrică. O importantă parte a producției farmaceutice depinde, în prezent, de industria națională chimico-farmaceutică. Prin intermediul băncii Nacional Financiera, statul își asigură o participare majoritară în sectoarele siderurgic, chimic, textil, mecanic.

Cu toate realizările obținute în întărirea pozițiilor naționale în economia țării, monopolurile nord-americane continuă să aibă în prezent o pondere încă importantă în diverse ramuri și, mai ales, în comerțul exterior. Statele Unite absorb aproape 50 la sută din exporturi și furnizează 60 la sută din importuri. Din totalul investițiilor străine, 90 la sută provin din S.U.A.

În agricultură, cu toate că nu mai dispune azi de proprietatea asupra pămîntului (cum se întîmplă în Guatemala), capitalul nord-american joacă încă un rol important. O statistică globală publicată de ziarul *El día*, după date oficiale, arată că, în ultimii treizeci de ani, Statele Unite, investind inițial 1 896 de milioane de dolari, au realizat profituri de 3 021 milioane de dolari. Pierderile mexicane au fost evaluate, în consecință, la peste 1 miliard de dolari.

Analizînd această situație nefavorabilă progresului țării, raportul Camerei de industrie constata că „puterea economică a marilor monopoluri nord-americane constituie o serioasă amenințare pentru integritatea națiunii și pentru libertatea Mexicului de a-și planifica propria sa dezvoltare economică".

În acest sens, la începutul anului în curs, președintele Diaz Ordaz, subliniind, într-un bilanț al situației din diferite sectoare ale activității economice, poziția de principiu a guvernului, arăta necesitatea „ca dezvoltarea să se sprijine în primul rînd pe propriile resurse, pentru ca mecanismul economic al țării să fie mexicanizat". Procesul „mexicanizării" este o revendicare, înainte de

toate, a păturilor largi muncitoare dar la care subscrie, atrasă de apărarea propriilor interese, și o parte a burgheziei naționale.

Guvernul țării (ale cărui acțiuni sînt sprijinite de Partidul revoluționar instituțional, partid de guvernămînt de la înființarea sa, în 1929) desfășoară o acțiune de limitare a influenței capitalului străin, pornind de la constatarea că o poziție străină preponderentă în domeniul economic creează premisele amestecului și în treburile politice, așa cum s-a întîmplat și se întîmplă încă în unele țări latino-americane. Or, „Mexicul este împotriva presiunilor economice în probleme cu caracter politic — spunea președintele Diaz Ordaz — ca și împotriva presiunilor politice în probleme economice. Guvernul își reafirmă intenția de a continua o linie economică și politică inspirată de interesele naționale".

INSEMNELE „EREI INDUSTRIALE"

Politica de limitare a capitalului străin este încă una din formele de manifestare a controlului național asupra bogățiilor țării. În cuvîntarea președintelui mexican citată mai sus se arăta că „cei ce ar dori să deschidă porțile investițiilor străine fără limită uită, cu voie sau fără voie, că prin dezvoltarea noastră economică urmărim să ne consolidăm cît mai grabnic independența națională. Afirmăm necesitatea prezenței exclusive a capitalului național în ramurile de bază ale industriei". Acțiunea de „mexicanizare" este încurajată și stimulată de stat, care a dispus reducerea cu 50 la sută a impozitelor pe producție și exporturi la întreprinderile unde capitalul național depășește procentul minim de 51 la sută.

Industriile de bază au devenit în ultimele decenii importante pîrghii ale dezvoltării. De altfel, încă din 1900 Mexicul a inaugurat primul furnal înalt din America Latină. Rezultatele recent publicate ale bilanțului economic pe anul 1966 dau o imagine a ultimelor realizări : „Economia mexicană se află în plină dezvoltare, anul acesta urmînd ca produsul național brut să crească cu 6 la sută față de anul trecut cînd a înregistrat un spor de 5,4 la sută". Rețeaua de căi ferate, deși mai puțin extinsă decît a Braziliei sau Argentinei, transportă mai multă încărcătură decît fiecare din cele două. De asemenea, Mexicul este primul producător de ciment din America Latină și al doilea în ceea ce privește producția de energie electrică, petrol și gaze naturale.

În aceste zile, mexicanii încheie lucrările unei impunătoare catedrale de beton : hidrocentrala de la Malpaso (statul Chiapas, Mexicul de sud), cu o putere inițială de 720 000 kW și cu perspectiva de a atinge 1 100 000 kW. Barajul, început în 1960 și terminat anul acesta, nu are, poate, eleganța piramidelor maya, dar „dovedește voința unui popor de a smulge junglei această forță care conduce spre era industrială" *(Le Monde)*.

Dinamismul industrial a adus o serie de avantaje țării, printre care se numără scăderea importurilor de produse finite, diversificarea și extinderea exporturilor (vagoane de cale ferată, mașini, mobile, tuburi de oțel). Efectele dezvoltării industriale s-au răsfrînt și asupra agriculturii, contribuind la extinderea mecanizării ei ; în același timp, a crescut capacitatea de export a agriculturii, mărindu-se astfel sursele de devize. În loc să se fixeze asupra unui singur produs (argintul) ca la începutul secolului, Mexicul și-a diversificat vînzările în străinătate, în special de produse agricole (bumbac, zahăr, cafea etc.) dar și de produse industriale. În 1966, statul a reușit să exporte 800 000 tone porumb și 684 000 tone grîu, produse care cu ani în urmă erau în mare parte importate. Planul guvernamental pe anii 1966—1970 — nu este vorba de o planificare strictă, ci de o serie de cifre de orientare — prevede o creștere anuală a venitului național de 6,5 la sută.

Progresele obținute în dezvoltarea economică sînt ilustrate și de consolidarea peso-ului mexican, monedă pe care Fondul Monetar Internațional o folosește pentru acordarea împrumuturilor altor state latino-americane.

Neîndoielnic, Mexicul mai are de soluționat încă multe alte probleme. Sărăcia nu cruță locuitorii cartierelor periferice ale marilor orașe și cu atît mai mult pe cei din zonele rurale.

Cu toate reformele întreprinse, se apreciază că jumătate din populație primește doar 15 la sută din venitul național, în timp ce 1 la sută din această populație dispune de 66 la sută din venit. Decalajul existent între nivelul diferit al condițiilor de viață dă naștere la nenumărate nemulțumiri. Dezaprobînd asemenea discrepanțe, „forțele progresiste mexicane, care acordă tot sprijinul acțiunilor pozitive ale statului, nu ezită să avertizeze guvernul asupra necesității reglementării acestei situații" *(The Economist)*. Pentru că, dacă „muncitorii aparținînd marilor sindicate, cum sînt cele ale petrolului, căilor ferate sau ale electricității, și-au îmbunătățit într-o oarecare măsură situația economică și socială, membrii micilor sindicate, lucrătorii la domiciliu și cei nesindicalizați trăiesc încă în mizerie și nesiguranță" — scria, într-un articol publicat în *Cuadernos Americanos*, Jesus Silva Herzog, directorul revistei.

La sfîrșitul anului trecut, Mexicul înregistra aproape o jumătate de milion de șomeri. Datorită sporului demografic ridicat, anual ar fi necesare circa 750 000 de noi posturi pentru angrenarea în procesul producției a întregii capacități de muncă a țării. Locuințele, școlile, serviciile publice nu reușesc să țină pasul cu ritmul de creștere a populației. De asemenea, salariul mediu nu se ridică decît la 40 la sută din salariul minim stabilit prin lege.

Reînnoirea contractelor de muncă, sporirea salariilor, asigurarea asistenței medicale sînt, de aceea, cîteva din revendicările prezentate guvernului. Ele au constituit în primăvara anului trecut cauza principală a grevei mecanicilor de la „Compania Mexicana de Aviación", cît și a grevei lucrătorilor de la întreprinderile de electricitate. De asemenea, Adunarea generală a Federației muncitorilor revoluționari din Mexic, la care au participat reprezentanți a peste cinci milioane de lucrători, a adoptat o rezoluție cerînd, printre altele, îmbunătățirea sistemului de pensionare, a condițiilor de muncă pentru femei, aplicarea măsurilor de protecția muncii și instituirea învățămîntului obligatoriu și gratuit. Ziarul *La Voz*, organ al Partidului Comunist din Mexic, a fost în nenumărate rînduri tribuna revendicărilor muncitorești. (Partidul Comunist din Mexic este unul dintre primele partide comuniste din America Latină ; el a fost înființat în 1919.)

Mexicul rural este cel mai atins de rămînerile în urmă. Muncile agricole mecanizate au dislocat un mare număr de *peones* care cu greu găsesc munci sezoniere. Mai există încă peste un milion de oameni fără pămînt, deși prin reforma agrară 125 de milioane de acri au fost împărțiți la aproximativ trei milioane de familii. În ciuda faptului că s-au creat premise favorabile învățămîntului — constituția prevede gratuitatea manualelor școlare (anual sînt distribuite 20 de milioane) și a procesului de învățămînt, căruia i se acordă 25 la sută din bugetul țării — aproape 30 la sută din țărănime este analfabetă. În cifre globale, din cei 11,5 milioane de copii între 6 și 14 ani, 4,7 milioane încă nu pot fi cuprinși în procesul de învățămînt.

NEINTERVENȚIE ȘI RESPECT RECIPROC

Eforturile Mexicului pentru o dezvoltare economică de sine stătătoare se îmbină, pe plan extern, cu o politică de extindere a relațiilor cu celelalte țări de pe continent.

În cadrul sistemului interamerican, Mexicul și-a afirmat, în repetate rînduri, punctul său de vedere în sensul că relațiile din cadrul O.S.A. trebuie să se întemeieze pe respectarea principiilor egalității în drepturi și neintervenției, ca și pe respectarea suveranității naționale a fiecărei țări. Pe baza acestor concepte de politică externă pe care, sub presiunea Statelor Unite, O.S.A. le-a lezat în repetate rînduri, Mexicul a continuat să aibă relații statale normale cu Cuba. În legătură cu aceasta, ministrul de externe Carrillo Flores, într-un interviu acordat recent revistei *„Visión"*, declara : „Diferențele între sistemul economic și politic existent în Cuba, pe de o parte, și în restul continentului, pe de alta, nu trebuie să constituie un obstacol pentru relațiile frățești, dacă, evident, există voința fermă și constantă a respectului reciproc".

Ca și alte țări latino-americane (Chile, Uruguay), Mexicul s-a opus planului Statelor Unite privind crearea unor forțe militare ale O.S.A. cu scop intervenționist. Statul mexican acționează pentru creșterea aportului O.S.A. la soluționarea gravelor probleme economice ale statelor latino-americane, la sporirea veniturilor obținute de acestea din comerțul lor exterior : „Mexicul are nevoie, ca o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea sa economică, de diversificarea comerțului său și de găsirea unor noi piețe de desfacere" (Diaz Ordaz).

Alături de alte state, Mexicul a acționat pentru crearea Comitetului Special al O.N.U. însărcinat cu examinarea principiilor dreptului internațional privitoare la relațiile de prietenie și cooperare între popoare. De asemenea, la Ciudad de Mexico, prin semnarea Tratatului de denuclearizare a Americii Latine, a prins viață o pozitivă inițiativă mexicană.

În ultimii ani, în cadrul relațiilor dintre Mexic și România s-au întreprins o serie de acțiuni pe tărîm cultural-științific, care au contribuit la o cunoaștere mai bună a celor două popoare. Astfel, la începutul anului 1967, la Muzeul culturii popoarelor din capitala mexicană s-a deschis o sală permanentă de artă populară românească. Organizarea unei expoziții de fotografii „Imagini din România", conferințele consacrate frumuseților turistice ale României și literaturii române au constituit, de asemenea, cîteva din manifestările prilejuite de „Săptămîna prieteniei cu Republica Socialistă România", desfășurată în luna aprilie la Ciudad de Mexico. În același timp, la București, sub auspiciile Institutului Român pentru Relațiile Culturale cu Străinătatea, s-au organizat seri culturale mexicane.

Pe continentul latino-american, unde loviturile de stat, juntele militare și dictaturile oligarhice de mult nu mai constituie ceva neobișnuit, progresele obținute de poporul Mexicului în dezvoltarea economiei, o serie de acțiuni de politică externă desfășurate de statul mexican în spiritul respectării suveranității și independenței fiecărei țări sînt apreciate ca un fenomen pozitiv. Poetul și diplomatul Octavio Paz remarca în acest sens : „Pentru prima dată în istoria noastră, sîntem contemporani cu marile prefaceri ale lumii".

Anca VOICAN

reflector

EUROPA — 1900

La Ostende, Belgia, se deschide luna aceasta o expoziție internațională consacrată Europei anului 1 900. Aceasta va fi prima confruntare europeană a marilor tendințe manifestate la începutul secolului nostru, pe toate continentele, în principalele ramuri de activitate artistică, tehnică, industrială și comercială. Sînt prevăzute următoarele secțiuni pentru exponate : arhitectură, mobilier, pictură, sculptură, arte grafice, tehnică cinematografică, fotografie, sport, teatru, muzică, modă, automobile etc. Orașul Ostende a fost ales ca sediu al expoziției datorită faptului că acesta era, la sfîrșitul secolului trecut și la începutul secolului nostru, un important centru de întîlniri internaționale în domeniul industriei și comerțului. În timpul expoziției se vor desfășura și festivitățile prilejuite de împlinirea a 700 de ani de la întemeierea orașului Ostende.

CENTENARUL ROTATIVEI

Anul acesta se împlinește un secol de la apariția rotativei în arsenalul mondial al imprimeriilor. În 1867, francezul Hippolyte Marinoni a inventat și a experimentat cu succes prima sa mașină-fluviu de tipărit ziare pe hîrtie sul. Prototipul său trăgea 20 000 de exemplare pe oră, ceea ce, pentru epoca respectivă, era un miracol pe care nu-l putea realiza decît activitatea simultană a zece mașini plane.

CLUBUL OAMENILOR ÎNALȚI

K.L.M. nu sînt numai inițialele cunoscutei companii olandeze de transporturi aeriene, ci și ale unui original club înființat la Kiel (R.F.G.) : „Klub langer Menschen" (Clubul oamenilor înalți). Pornind de la constatarea că oamenii de o anumită talie cheltuiesc mai mulți bani și că au dificultăți în procurarea multor obiecte personale (îmbrăcăminte, încălțăminte, paturi etc.), clubul și-a propus să le ușureze viața, intervenind pe lîngă autorități și pe lîngă organizațiile comerciale. Printre membrii clubului, cei mai înalți sînt olandezul Cramer (2,42 m) și un vest-german din Erlanger măsurînd 2,38 m. Recordul mondial este deținut de sovieticul Mașnov cu 2,80 m. După adoptarea ca membru a lui Paul Adenauer (1,96 m), fiul defunctului cancelar, clubul a oferit locuri de onoare președintelui de Gaulle și cancelarului Kiesinger (ambii înalți de 1,93 m), precum și fostului monarh saudit Ibn Saud (2,12 m).

LEGENDARUL SYBARIS... DETECTAT

Cu ajutorul unui instrument ultrasensibil utilizat de obicei pentru studiul cîmpului magnetic terestru, o echipă de arheologi italieni și americani a descoperit la o adîncime de cîțiva metri urmele orașului Sybaris, dispărut în urmă cu 2 500 de ani. Sybaris a existat pînă în anul 510 î.e.n. în provincia Lucania din sudul Italiei și, cu toate că se cunoștea regiunea în care fusese amplasat, cercetările de pînă acum nu dăduseră rezultate. Noul instrument detector este un magnetometru cu vapori de rubidiu care înregistrează cele mai ușoare variațiuni ale cîmpului magnetic provocate de prezența obiectelor de sub pămînt. Consemnînd aceste înregistrări, arheologii au stabilit o hartă amănunțită a orașului îngropat, cu delimitarea precisă a zidurilor, a șirurilor de case, a drumurilor și templelor. Sondajele de verificare au dovedit exactitatea identificărilor. Într-un viitor apropiat, deci, legendarul Sybaris va revedea lumina zilei.

în lumea științei

Chimia și cosmonautica

Articol scris pentru „Lumea"
de prof. Vasili Nikiforov

Cu greu s-ar putea găsi în frămîntatul nostru secol al Cosmosului un domeniu al științei care să rămînă „indiferent" la problemele cuceririi Universului și care să nu-și aducă aportul la dezvoltarea cosmonauticii. În ce privește chimia, rolul ei în această privință este unanim recunoscut. Metalele și aliajele, polimerii, masele plastice, acizii, sărurile și multe, multe altele, toate acestea au fost folosite de savanți și proiectanți la crearea navelor cosmice, a utilajelor lor, a costumelor speciale ale cosmonauților, a rachetelor și combustibililor. Trebuie spus că acest proces de căutări a început nu în zilele noastre ci cu mult înainte. Întemeietorul cosmonauticii, K. E. Țiolkovski, a ajuns la concluzia că un combustibil cu putere calorifică, cum ar fi petrolul și produsele sale care dau 11 000 de calorii mari la un kg de materie și care ard lent, nu poate asigura călătoriile interplanetare. Preocupările oamenilor de știință s-au îndreptat în felul acesta spre combustibilii chimici care, pentru rachetele cosmice, pot fi alcătuiți din diverse componente. În această direcție, atenția savanților este atrasă de multă vreme de varianta oxigen-hidrogen. Aceasta pentru că, în primul rînd, noi trăim pe o planetă în natura căreia un rol de frunte aparține oxigenului și apei. Oxigenul — ca element care precumpănește cantitativ asupra tuturor celorlalte și ca parte componentă activă din punct de vedere chimic a atmosferei ; iar apa — ca solvent care predomină în mod absolut. Trebuie să menționăm că în mările și oceanele planetei noastre există 100 000 000 000 000 000 tone de hidrogen. Aceasta este o cantitate colosală de energie „latentă".

Pe semne că greșesc acei scriitori de povestiri științifico-fantastice care au sortit pieirii pe temerarii exploratori interplanetari numai pentru că aceștia nu au putut dobîndi combustibil pentru rachetele lor. Hidrogenul este „răspîndit" în întregul Univers. El precumpănește în Soare și în stele, în atmosfera planetei Venus și în spațiul galactic. Trebuie doar să știm să-l colectăm în recipiente speciale, să-l prelucrăm pentru ca el să treacă într-o formă activă și să-l stocăm. Este de presupus că în viitor vom învăța să ne apropiem de Soare și să ne aprovizionăm în apropierea sa cu combustibil pe bază de hidrogen, că vom zbura, de pildă, spre steaua Alfa Centauri și ne vom completa acolo rezervele de combustibil pentru a putea face cale întoarsă.

Reacțiile chimice și imponderabilitatea

Dar combustibilul este numai o parte a problemei. Chimia i-a permis lui Alexei Leonov să-și părăsească nava și să păsească în Cosmos. Chimia a fost aceea care a „găsit" materialul pentru costumul de scafandru, capabil să reziste la variațiile bruște de temperatură, la vid, la radiații și în același timp să fie suplu și elastic. Chimia a creat sticlele rezistente la foc pentru hublourile navelor cosmice, prin care cosmonautul a putut să observe Pămîntul chiar și în timpul aterizării, în timp ce în afara navei țîșneau flăcări la o temperatură de o mie de grade. Chimia a furnizat materialele lubrifiante care au rezistat la încercări în condițiile specifice ale Cosmosului, filtrele pentru sistemele de purificare a aerului și epurare a apei în cabina navelor, surse extrem de sigure de energie electrică. Tot chimia a fost aceea care a luat parte la alcătuirea „menu-ului cosmic".

Nici cosmonautica n-a putut rămîne în afara chimiei. Străduințele omului de a-și îmbogăți cunoștințele despre lumea înconjurătoare, de a pătrunde în adîncurile Universului, au impus soluționarea unor extrem de importante probleme ale chimiei, perfecționarea noțiunilor și cunoștințelor din acest domeniu. S-ar putea spune că știința cosmonauticii

a sugerat savanților ideea că a sosit timpul să se revizuiască „sistemul" chimiei bazat pe teoria structurii și teoria valenței, care nu țin seama de starea morfologică (structurală) a materiei. Zborurile sateliților și navelor în Cosmos au permis să se colecteze un material interesant, care oferă o imagine despre felul în care decurg reacțiile chimice în stare de imponderabilitate și în condițiile radiației cosmice. Acum se știe că procesele chimice care au loc în organismul omului, reacțiile electrochimice în acumulatoare, reacțiile fotochimice la fotografierea și developarea unui film, toate acestea se desfășoară normal la bordul navei cosmice sau al unei stații automate interplanetare.

Enigmele morfochimiei stelare

Care este trăsătura distinctivă a fenomenelor morfologice în stare de imponderabilitate ?

Există temeiuri pentru a se presupune că formarea aliajelor, spumei, precipitatelor în soluțiile apoase în stare de imponderabilitate se va desfășura oarecum diferit decît pe Pămînt. Nu se pot prevedea caracteristicile acestor procese în condițiile unui zbor cosmic. Este nevoie de date experimentale. Iată de ce studierea formării materiei în stare de imponderabilitate constituie, după părerea noastră, una din problemele fundamentale ale chimiei în secolul Cosmosului.

Dar acesta este numai un aspect al problemei. Un al doilea aspect constă în a se ști dacă într-adevăr, pe Marte sau pe Venus, pe Pluton sau Mercur, vom întîlni vreo altă chimie, despre care nu ne vom putea alcătui o imagine clară pînă ce piciorul omului nu va păși pe solul acestor planete. Sîntem noi oare în stare de a prevedea ceva în momentul de față ?

Un răspuns temeinic și precis la aceste probleme este necesar cosmonauticii pentru soluționarea problemei aterizării navelor pe suprafața altor planete, pentru activitatea cosmonauților în noile condiții, pentru depozitarea de utilaj și a diverselor provizii, pentru construirea de așezări și chiar orașe pe alte planete etc. La prima vedere, toate acestea ar putea părea simple : este suficient să „recalculăm" datele chimiei de pe Pămînt în funcție de noile condiții, după cunoscutele legi și formule ale chimiei fizice și termodinamicii fizice. În realitate, lucrurile sînt mult mai complicate.

Chimia a început să se ocupe de Cosmos după anul 1865, cînd s-a descoperit analiza spectrală. Este drept că succesele astro-chimiei nu erau prea mari. În fond, această știință a fost absorbită de astrofizică. Cu toate acestea, astăzi nu ne îndoim că pe alte planete vom întîlni elemente chimice ce ne sînt cunoscute.

În ceea ce privește compușii chimici, capacitatea lor reactivă, în acest domeniu nu există o opinie precisă. Se poate presupune că, pe planete și pe sateliții lor, cosmonauții vor găsi substanțe cu o morfochimie aparte, tot așa cum, pe Pămînt, apa, hidro-silicații, materia „vie" și resturile ei determină morfochimia planetei noastre. Într-adevăr, dacă vom studia numai formele apei, vom întîlni cele mai diferite formații : oceanele și mările, ghețarii și aisbergurile, zăpada, chiciura, ceața, roua, ploaia, grindina, norii etc. Trebuie adăugat că toate aceste „forme" ale apei nu au aceeași capacitate reactivă. O varietate atît de mare de forme o găsim și la alte substanțe, în particular la silicați și apatite. De aici rezultă că morfochimia devine nu numai o ramură de sine stătătoare a chimiei, ci și un compartiment al cosmonauticii menit să-i intereseze pe ingineri. Indiscutabil, ea îi va ajuta pe creatorii navelor cosmice și pe cei ce vor construi orașe pe alte planete la soluționarea unui șir întreg de probleme.

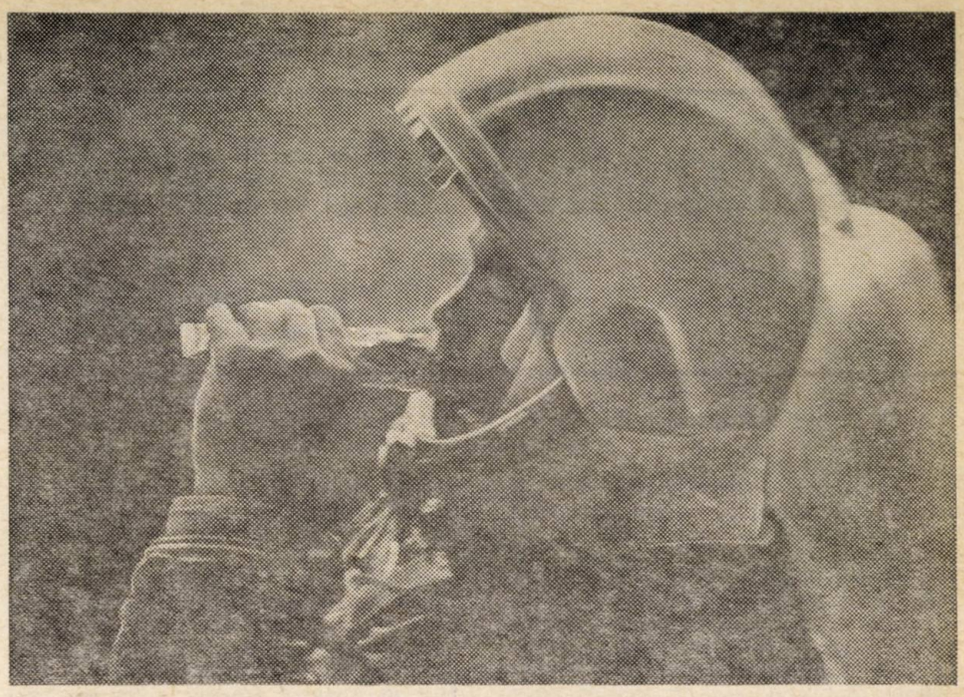

Chimia — omniprezentă în echipamentul și în alimentația cosmonautului

„Provizii" de raze solare

Îmi amintesc de o prelegere a lui K. A. Timiriazev. Prelegerea se numea „Rolul cosmic al plantelor". Eminentul cercetător s-a străduit, timp de treizeci și cinci de ani, să rezolve problema „creării de provizii de raze de soare". În zilele noastre, oamenii de știință cunosc multe despre fotosinteză. Dar nu se cunoaște principalul și anume — cum se dispun moleculele substanțelor cu conținut de zahăr în granule de amidon sau în celuloză cuticulară : se dizolvă din nou într-o anumită ordine, regrupîndu-se în diverse structuri, sau oxidîndu-se, pînă ce devin bioxid de carbon și apă ? Cu alte cuvinte, noi nu cunoaștem încă aspectul morfochimic al acestor procese. Descifrarea acestei enigme este o sarcină de cea mai mare actualitate a chimiei. Dezlegînd această enigmă, omenirea va putea dobîndi în spațiul cosmic un șir întreg de substanțe ce-i sînt necesare. Se știe că Pămîntul nostru nu conține decît circa trei milionimi din masa totală a materiei din sistemul solar. Cît despre rezervele de energie din Cosmos, practic vorbind, ele sînt nelimitate.

Mai departe, oamenii de știință consideră că, teoretic, sinteza substanțelor organice în Cosmos este posibilă. S-au efectuat experiențe avînd ca obiectiv sinteza unor compuși organici la o temperatură de minus 230 grade, temperatură care se apropie de temperatura Cosmosului. Și încă ceva. De soluționarea acestei probleme este legată o altă problemă, tehnico-economică. Dacă am compara întregul utilaj al uzinelor chimice de pe Pămînt cu greutatea producției livrate de ele vom obține cifre uluitoare : raportată la o tonă de „greutate" a uzinei, producția este extrem de redusă. În același timp, în natură asistăm la un proces invers. O albină cîntărește în medie 0,25 gr și produce în medie, în 24 de ore, 0,30 gr de substanțe superior organizate, adică mai mult decît propria ei greutate. Nu vom mai enumera toate proprietățile uimitoare ale mecanismelor de analiză și sinteză ale organismelor în funcție de morfochimia lor. Vom arăta doar că legile lor amintesc întrucîtva bionica și se apropie de aceasta. Bionica se bucură de o largă apreciere din partea oamenilor de știință. Dar dacă, spunînd bionică, avem în vedere autoreglare și eficiență, cînd spunem morfochimie avem în vedere autoreproducerea formei în contul „acumulării" cantității necesare de substanță în punctele corespunzătoare ale structurii. Iată de ce această ramură a științei atrage atenția savanților.

Omenirea a pășit ferm pe căile stelare. Mersul înainte pe aceste căi depinde, într-o mare măsură, de succesele chimiei.

Coreea de sud

„Sezonul electoral" o formalitate

Actul alegerilor legislative din Coreea de sud ca și cel al alegerilor prezidențiale (desfășurate în urmă cu o lună) au — în sine — o semnificație politică minoră ; ele depășesc cadrul unei simple farse electorale numai prin mărturia suplimentară pe care o oferă asupra naturii dictatoriale a regimului lui Pak Cijan Hi.

Instaurat la putere în urma complotului militar de la 16 mai 1961, generalul Pak Cijan Hi s-a prefăcut a fi preocupat, în ultimii ani, de crearea unor formule democratice pentru regimul său. La doi ani după acapararea prin forță a puterii, el s-a dezis de uniforma militară, optînd pentru costumul civil, mai potrivit după părerea sa pentru funcțiile — pe care le-a deținut succesiv — de „președinte al Consiliului suprem pentru reconstrucție națională", „președinte ad-interim" și apoi „președinte al Coreei de sud". Alegerile prezidențiale din 1963 urmau să încununeze, după credința lui Pak Cijan Hi, desprinderea sa de orice complexe, prin metamorfozarea lui dintr-un președinte impus într-unul „ales". Victoria dificilă și vehement contestată a lui Pak Cijan Hi urma să fie „confirmată" prin scrutinul de la 4 mai 1967. Aparența „democratizării" regimului și obligațiile calendarului electoral sud-coreean în acest sens au impus lui Pak Cijan Hi sarcina de a organiza un „sezon al alegerilor" — parlamentare și prezidențiale — în prima jumătate a acestui an. Pentru a preveni orice manifestări ostile regimului posibile cu acest prilej, pregătirile preelectorale au fost efectuate cu multă scrupulozitate, într-un cadru paramilitar.

Anunțarea datei alegerilor a fost amînată cît mai mult, iar proiectul inițial de organizare și desfășurare simultană a alegerilor prezidențiale și legislative a fost revizuit (în sensul amînării scrutinului parlamentar). Încă în urmă cu aproape un an, a fost creat un „centru electoral unificat de comandă", menit să coordoneze activitatea tuturor organizațiilor de spionaj și a întregului aparat represiv cu filiale în cele 13 regiuni ale țării. Pe lîngă „centrul unificat" a funcționat un „cartier general operativ" compus din promotori ai actualei orientări politice de la Seul. Forțele politice din opoziție care și-au manifestat intenția de a participa la alegeri au fost supuse unor persecuții și amenințări sistematice. Primul fruntaș al opoziției care și-a depus candidatura în alegerile prezidențiale, social-democratul Su Min Ho, a fost întemnițat pentru că și-a exprimat în mod public dorința de a se întîlni cu conducătorii R.P.D. Coreene în vederea discutării problemelor unificării țării, iar partidele Minjoon și Sinhan, care s-au unit ulterior în vederea desemnării unui candidat unic, au fost descurajate fățiș de autorități în proiectele lor electorale.

În aceste condiții, conducătorii de la Seul au încercat să anime viața politică de dinaintea celor două alegeri, agitînd programul ad-hoc al partidului republican (de guvernămînt) intitulat „100 de promisiuni în numele îmbunătățirii zilei de mîine". În suta de promisiuni figurau, între altele, reducerea cu două milioane a numărului de șomeri (după unele cifre țara cuprinde astăzi 4,5 milioane de șomeri totali și 6 milioane șomeri parțiali), întărirea aparatului represiv, continuarea politicii de militarizare și intensificarea angajării militare în războiul agresiv împotriva poporului vietnamez.

Realizarea ultimelor două puncte — remarcă observatorii — este conjugată. Cu prilejul vizitei în S.U.A. a lui Pak Cijan Hi, angajamentul regimului de la Seul privind trimiterea în Vietnamul de sud a noi contingente de trupe a fost formulat concomitent cu solicitarea unui nou ajutor militar american în vederea modernizării armatei sud-coreene.

Cu un program similar celui guvernamental s-a prezentat în alegeri și principala formație politică din opoziția legală — Partidul democrat, condus de Yun Po Sun. În preziua alegerilor prezidențiale, editorialistul ziarului *Le Monde* mărturisea că i-a fost imposibil să găsească diferențe substanțiale între programele celor două facțiuni. „Yun Po Sun — preciza el — propune, în fond, să facă același lucru (ca și Pak Cijan Hi — n.n.), dar mai bine".

„Numeroase pături ale populației se pronunță deschis împotriva alianței cu S.U.A. și a trimiterii de trupe sud-coreene în Vietnamul de sud — scrie *Frankfurter Rundschau*. Intelectualii se opun ca soldații sud-coreeni să lupte pentru o țară străină, pe un pămînt străin și ca ajutorul financiar (acordat de S.U.A. — n.n.) să fie plătit cu sînge. Critici puternice sînt formulate și de către budiști, care luptă împotriva americanizării vieții țării lor."

Corneliu VLAD

Demonstrație împotriva regimului de la Seul

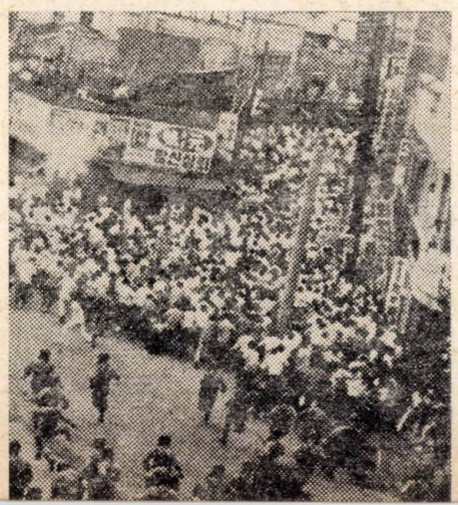

MARILE SPIRITE SE ÎNTÎLNESC

Art BUCHWALD

Cu cît trăiesc mai mult la Washington, cu atît sînt mai impresionat de bunul mers al treburilor Administrației. Zilele trecute așteptam la un minister un prieten cu care urma să iau dejunul. Ieșea de la o ședință și părea satisfăcut.

— Ce subiect avea întîlnirea ? l-am întrebat.

— Poftim ? Nu înțeleg ce vrei să spui.

— De ce a avut loc ședința ?

— Ce întrebare idioată ! Dar ce-ți închipui că facem noi, cei din Administrație ? Crezi că stăm cu degetul în gură ?

— Nu vroiam să spun asta. Ce problemă ați examinat la reuniune ?

— Era o întîlnire. Am discutat dacă trebuie sau nu să ne întîlnim în conferință.

— V-ați întrunit pentru a afla dacă trebuie sau nu să vă întruniți ?

— Firește. Și am hotărît, cu majoritate de voturi, că trebuie să amînăm conferința pînă după viitoarea noastră întîlnire.

— Ceea ce înseamnă, desigur, o nouă ședință...

— Da, ai priceput. Între noi fie vorba, îți mărturisesc că asta mă cam sperie deoarece Agnew prevăzuse o întîlnire pentru ora 10, iar Evans o alta pentru ora 10,30. Evans nu avea cîtuși de puțin dreptul să hotărască în privința acestei întîlniri fără să discute întîi cu Agnew și atunci cînd Agnew a aflat, te rog să mă crezi că nu a fost de acord. Atunci Evans a amînat întîlnirea proiectată de el pentru 11,30.

— La ședința propusă de Agnew s-au spus lucruri interesante ?

— Am discutat pregătirea subiectelor care urmau să fie examinate la ședința propusă de Evans.

— Așa că, atunci cînd v-ați întîlnit cu Evans, știați exact ce veți discuta.

— N-am avut timp să ajungem la discuții, deoarece Wallaby, care urma să ia hotărîrea, fusese convocat la o ședință la subsecretar. Zimmerman era furios deoarece considera că ar fi trebuit să fie invitat și el la ședința subsecretarului și îl bănuia pe Evans că și-a aranjat ședința în așa fel încît să-l împiedice pe Zimmerman să afle de cealaltă.

— Cum de a aflat totuși ?

— Coates l-a pus la curent și, după părerea mea, a făcut-o din răutate. S-a mirat că Zimmerman este la ședință cu noi în timp ce Wallaby se afla vizavi. Zimmerman s-a descurcat spunînd că se întîlnise ieri cu subsecretarul și că întîlnirea nu trebuia decît să confirme întrevederea lor precedentă. Dar Thurston mi-a spus mai tîrziu că secretarul subsecretarului îl rugase insistent să nu-i spună lui Zimmerman de întîlnire.

— Ați reușit să aflați care era obiectul întîlnirii dintre Wallaby și subsecretar ?

— Coates spune că era vorba de o întîlnire pe care subsecretarul urma s-o aibă la Washington luna viitoare. S-a produs un conflict deoarece mai multe persoane pe care subsecretarul dorea să le întîlnească trebuiau să participe la o întrunire și subsecretarul susținea că este ridicol să aibă loc întrunirea înainte de a se fi întîlnit cu toții.

— Voi, cei din Administrație, aveți multe reuniuni, mi se pare ? am remarcat eu.

— E necesar.

— De ce ?

— Deoarece, cînd cineva telefonează secretarei mele și vrea să vorbească cu mine, este mai de efect dacă ea răspunde că sînt într-o reuniune. Ce părere ai avea dacă mi-ai telefona și m-ai găsi liniștit în biroul meu ?

— Aș fi de părere că furi banii contribuabililor.

— Exact. Acum să mergem repede la masă. Trebuie să mă întorc la ora 2 pentru știi tu ce.

(Din New York Herald Tribune)

O PAGINĂ DIN ISTORIA C.I.A.

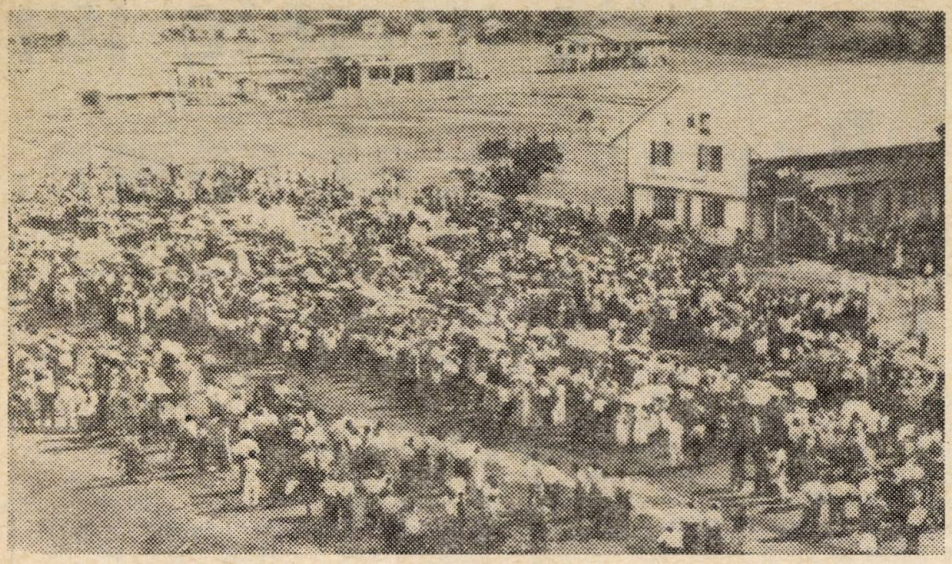

Miting de masă în sprijinul lui Cheddi Jagan

Operațiunea „GUYANA"

În ultimele luni, atunci cînd C.I.A. a nimerit sub reflectoarele presei americane (meritul de a fi declanșat scandalul și provocat ancheta care a urmat revine revistei *Ramparts*) și internaționale, una din multele revelații a fost aceea că activitatea celebrei agenții cuprinde destul de puține istorii de capă și spadă (echivalentul acestor accesorii fiind, în perioada care a oferit un personaj ca James Bond, echipamentul de scafandru autonom și revolverul Beretta). În schimb, a rezultat că una din preocupările majore ale C.I.A. a fost aceea de a-și apropia organizații studențești, sindicate, societăți filantropice, fundații de ajutorare a țărilor slab dezvoltate, asociații culturale internaționale și alte asemenea grupări, care ar fi fost utile, sau cel puțin inofensive, dacă nu ar fi ajuns să servească drept paravan autorilor mai puțin cunoscuți ai politicii americane.

Pe de altă parte, deși se știa că au existat cazuri cînd anumite guverne au fost înlocuite în urma intervenției C.I.A., s-ar fi putut crede că evenimentele de acest fel s-ar fi produs după formulele, relativ simple, ale dirijării unor grupuri înarmate (Guatemala 1954), sau loviturilor de stat militare (Vietnamul de sud 1963, cînd Diem devenise incomod, sau exemple latino-americane).

Felul în care C.I.A. a reușit să determine înlăturarea primului ministru al Guyanei (pe atunci „britanică"), Cheddi Jagan, arată că inventivitatea demnă de o cauză mai bună a acestei instituții nu trebuie subestimată.

Un prim-ministru incomod

De-a lungul deceniului al șaselea și în primii ani ai deceniului al șaptelea, una din preocupările principale ale ministerului britanic al coloniilor a fost aceea de a-l împiedica pe liderul Partidului Progresist al poporului, Cheddi Jagan, să dețină supremația politică în Guyana. Programul partidului, afirmat cu energie de liderul său, prevedea acordarea neîntîrziată a independenței, naționalizări în industrie și reforma agrară. În metropolă, un asemenea program a fost automat identificat cu „primejdia comunistă". Semnificativ era faptul că acest program a întrunit, în consultările electorale succesive, adeziunea majorității alegătorilor ; exprimînd un punct de vedere împărtășit de guvernul conservator de atunci, *The Economist* scria în 1954 : „Nu se consideră posibilă revenirea la votul universal cîtă vreme guyanezii vor continua să acorde sprijin unui partid comunist". Jagan și Partidul Progresist al poporului cîștigaseră alegerile din 1953, dar autoritățile britanice l-au demis pe primul ministru după cîteva luni de guvernare, condamnîndu-l, în 1954, la șase luni închisoare. În 1957, același partid a triumfat din nou în alegeri : s-a hotărît ca guvernul să fie prezidat de guvernatorul englez, dar Jagan, ministru al comerțului și industriei, era liderul incontestabil al populației locale. Situația a rămas aceeași după alegerile din 1961, cu diferența că Jagan și-a reluat titlul de prim-ministru și a anunțat că va încheia acorduri economice cu Cuba, unde revoluția triumfase de curînd, și cu alte țări socialiste. Îngrijorarea a atins un nou punct maxim la Londra, dar și la Washington.

La Departamentul de Stat, interesul și îngrijorarea față de evoluția situației din Guyana sporeau. Independența Guyanei devenise o problemă acută — începutul deceniului actual fiind marcat de o puternică presiune anticolonialistă, ilustrată în primul rînd de apariția unui mare număr de state independente pe harta Africii. În coloanele presei americane revenea frecvent caracterizarea Guyanei britanice ca o (posibilă) „a doua Cubă". Politica americană numărînd între priorități (de la doctrina Monroe încoace) evoluția evenimentelor pe continentul de la sud de Río Grande, situația din Guyana constituia obiectul unei preocupări permanente.

O ocazie prețioasă de a slăbi poziția lui Jagan apare însă în 1963. La 19 aprilie, principalele sindicate din Guyana inițiază o grevă generală. Greva avea să aibă o durată neobișnuit de mare : 79 de zile. Dar aceasta nu era singura ei particularitate.

Motivul grevei era, parcă, insuficient : un proiect de legislație a muncii, care nici măcar nu putea fi inclus între inițiativele cele mai revoluționare ale lui Jagan ; după aprecierea unor experți, aceasta era în mare măsură asemănătoare cu legea Wagner existentă în S.U.A., prevăzînd pur și simplu legalitatea conducerilor sindicale alese prin vot secret de muncitori.

Este drept, votul secret ar fi amenințat într-o anumită măsură poziția liderilor sindicali de atunci, ostili lui Jagan și acceptați de patronat. Dar acest lucru nu e suficient pentru a justifica atitudinea rigidă a lui Richard Ishmael, principalul lider sindical guyanez, a cărui ostilitate față de Jagan fusese menționată, cu un an înainte, chiar în raportul unei comisii de anchetă a Commonwealthului asupra situației din Guyana britanică. Ostilitatea liderilor sindicali față de guvernul Jagan pare evidentă dacă examinăm istoria negocierilor între sindicate și guvern. La un moment dat, Jagan s-a oferit să retragă proiectul de lege : nu ar mai fi existat motivul grevei ; Ishmael a anunțat că greva generală va continua totuși pînă cînd guvernul se va angaja să nu propună nici cîndva, în viitor, legislația amintită sau o alta asemănătoare. Jagan a apelat și la soluții extreme, decretînd starea de urgență. Dar greva a continuat și, incitați de conducători, grevișstii au atacat forțele de poliție și populația, mai ales pe indienii care votau cu regularitate cu Partidul Progresist al poporului. Cînd greva a luat sfîrșit, la 5 iulie, bilanțul era : 170 de morți, un număr neprecizat de răniți, pagube de milioane de lire sterline și o încordare considerabilă a relațiilor între indieni, negri și puținii europeni care alcătuiau populația țării. Incidentele au continuat sporadic multă vreme după aceea.

Ministrul englez al coloniilor, Duncan Sandys, a considerat util să-l acuze pe Jagan pentru toată această situație și să considere că ea justifică promulgarea unei noi constituții, destinată în mod evident să-l înlăture pe acesta din guvern. Sistemul electoral al reprezentării proporționale, care pînă atunci dăduse cîștig de cauză partidului lui Jagan, este înlocuit cu votarea în circumscripții alcătuite de autoritățile coloniale. Jagan protestează, dar este în acea perioadă atins de campania propagandistică împotriva lui, care utiliza greva și incidentele rasiale ca argumente dovedind „impopularitatea" și „ineficiența" primului ministru. Alegerile ținute în decembrie 1964 arătau că partidul lui Jagan rămăsese cel mai important partid al țării, dar Congresul Național al Poporului și Partidul forței unite, aflate pînă atunci în opoziție, sînt de acord să constituie, tot în decembrie 1964, un guvern de coaliție. Jagan, care contestase alegerile ca frauduloase, cedează în mai 1966, cu cîteva zile înainte de proclamarea independenței, acceptînd investirea oficială ca lider al opoziției.

„Activitatea sindicală" a C.I.A.

Rolul C.I.A. în această perioadă a fost multă vreme necunoscut. E adevărat că în timpul grevei, Jagan afirmase că un acord ar fi posibil dacă S.U.A. ar înceta să intervină în treburile Guyanei. Mai tîrziu, în martie 1964, Drew Pearson afirmase într-un articol că „greva din Guyana fusese inspirată în

→

secret de forțele unite ale C.I.A. și ale spionajului englez", afirmație reluată și de Janet Jagan, soția premierului și ministru de interne în perioada grevei. Dar amănunte nu s-au cunoscut, astfel încît volumul „C.I.A. — guvernul invizibil", apărut în S.U.A. în 1964, nu menționează această acțiune a agenției. Ea a devenit cunoscută după o anchetă a unui grup de ziariști de la *Sunday Times*.

S-a stabilit că povestea începuse în 1958, cînd sindicatul serviciilor de utilitate publică din Marea Britanie a fost contactat de sindicatul echivalent din Statele Unite condus de un anume Alexander Zander. Sindicatul britanic se afla într-o situație financiară grea și conducerea lui a primit cu satisfacție și fără bănuieli o ofertă de ajutor datorată — spunea Zander — unui donator anonim. O dată cu donațiile a venit propunerea ca sindicatele britanic și american să încurajeze împreună organizarea sindicală din teritoriile dependente de Anglia din America Latină. Treptat, colaborarea cu sindicatele guyaneze — pînă atunci asociate cu omonimele britanice — a fost preluată de sindicatul american.

Mandatarul lui Zander în Guyana a fost mai întîi William J. Doherty — despre care s-a aflat acum că era colaborator al C.I.A. I-a urmat un oarecare Howard McCabe, activist sindical de dată recentă, de fapt tot un agent al C.I.A. McCabe a fost prezent la Georgetown în tot timpul grevei generale și a oferit fondurile necesare pentru ajutorarea pe timpul grevei, și chiar pentru 15 minute de propagandă a liderilor sindicali la postul de radio din Georgetown. „Combativitatea" liderilor ostili lui Jagan a costat 150 milioane lire sterline în perioada grevei și 100 de milioane în perioada premergătoare.

Toți acești bani proveneau de la fundația Gotham — cu sediul la New York — despre care s-a stabilit în ultimele luni că a fost un paravan al C.I.A. Zander pretinde că nu-și amintește numele celui care-i încredința donațiile pentru Guyana, dar a recunoscut, în februarie anul acesta — nu mai era președintele sindicatului din 1964 — că sindicatul său avusese legături strînse cu agenția de spionaj americană.

Despre acțiunea anti-Jagan, se știa, în Anglia, pînă la cel mai înalt nivel : o personalitate importantă din serviciile engleze de spionaj a afirmat ziariștilor de la *Sunday Times* că erau la curent atît ministrul conservator al coloniilor, Duncan Sandys, cît și premierul Macmillan. Așa se explică — arăta Cheddi Jagan, la 12 mai a.c., în *Tribune* — faptul că guvernatorul britanic a refuzat categoric să-l expulzeze pe Howard McCabe, atunci cînd guvernul autonom guyanez i-a cerut să ia această măsură.

The Times scria recent că înlocuirea lui Jagan în Guyana a fost unul din puținele exemple recente ale relațiilor „cu caracter special" anglo-americane în acțiune, adăugînd : „este puțin și e o bază stranie pentru asemenea relații".

Faptele petrecute în Guyana în 1963-1964 confirmă aceste afirmații, cu precizarea că „stranie" e un termen indulgent.

Mihai MATEI

Pe urmele lui Bormann et comp.

6

Următorul amănunt autentic a fost furnizat de o femeie numită Bettina. A trăit mai mult de 25 de ani în Chile și s-a înapoiat în Germania occidentală deoarece îi era dor de casă. În octombrie 1964 Bettina a prezentat o fotocopie a unei hărți, intitulată „Kartenskizze Chilenische Schweitz". Această „Elveție chiliană" este situată în partea centrală a statului Chile. Se părea că harta fusese alcătuită de germanii din Chile cu un anumit scop. Ea reprezintă o regiune cuprinsă între Oceanul Pacific și frontiera argentiniană, depășind-o spre est. Porțiunea dintre orașele Valdivia din Chile și Bariloche din Argentina este marcată cu anumite semne secrete — triunghiuri, cerculețe și pătrate, fiecare cu cîte un număr. Trei dintre triunghiuri sînt însemnate „OD" și „UL". Bettina povestește unde a găsit misterioasa hartă :

— În casa din Valdivia în care locuiam era și un chiriaș numit Arturo Schwartz, un om liniștit, care vorbea cu puțină lume și lipsea adesea săptămîni la rînd. Nu spunea niciodată vecinilor cu ce se ocupă. Nu știu de ce părea să aibă încredere în mine. Înainte de a pleca, îmi lăsa cheile apartamentului și mă ruga să mă uit prin casă și să ud plantele. Apoi, în ziarele noastre au început să apară articole despre criminalii naziști din America de Sud. Am început să-mi pun întrebări despre misteriosul meu vecin. Vorbea germana, avea bani din belșug, nu avea nici o ocupație și nu voia să vorbească cu nimeni. Era oare unul dintre cei cu motive întemeiate să rămînă anonimi ? Într-o zi, în 1960, în lipsa lui Schwartz, a venit un străin care a întrebat de mine. Mi-a spus că dl Schwartz murise subit în cursul unei călătorii în Brazilia. Mi-a cerut cheile apartamentului d-lui Schwartz. I-am spus că nu le găsesc și i-am rugat să revină a doua zi. După plecarea lui am intrat în apartament. Pe masă se aflau cîteva cărți și cîteva ziare. Am văzut mai multe exemplare din această hartă și am luat unul cu mine.

După cîtva timp, d-na Bettina a făcut o călătorie în orășelul Osorno, situat la jumătatea drumului dintre Valdivia și Puerto Mont. Schwartz îi vorbise deseori despre Osorno, unde după al doilea război mondial veniseră mulți germani. Bettina a făcut cunoștință cu cîțiva dintre ei.

— Se comportau ca și cum am fi trăit în 1938... Mai multe persoane au menționat că Martin Bormann trăiește pe undeva prin regiune. Avocatul din Osorno cumpărase un teren pentru Bormann între Valdivia și frontiera argentiniană. Toată lumea știa acest lucru.

Ultima piesă a dosarului a fost furnizată de un tînăr student din Viena. Cu cîteva luni mai în urmă, a spus el, o tînără și frumoasă braziliană, de vreo 30 de ani, venise la Viena pentru a studia.

— E foarte frumoasă, a suspinat tînărul. E din Curitiba, un oraș din statul brazilian Parana.

Braziliana era căsătorită cu proprietarul unei firme de import-export, care se ducea deseori pentru afaceri la Barcelona. În cursul ultimei sale călătorii îi permisese soției sale să plece la Viena : avea o voce frumoasă și dorea să ia lecții de canto. Tînărul făcuse cunoștință cu ea și se îndrăgostiseră unul de altul.

— Îi știu numele dar m-a rugat să nu-l spun, a declarat tînărul. E o situație delicată. Nu se înțelege bine cu soțul ei. Trebuie să fie prudentă. Într-o zi ne aflam împreună într-o cafenea. Revista pe care o citeam publicase un articol despre Bormann. Am început să vorbim despre el. Prietena mea a rîs și a scos din poșetă o fotografie de grup. Fusese făcută în 1964. Mi-a arătat un om greoi și chel, care ținea mîna dreaptă ca și cum ar fi dorit să-și acopere fața. De fapt nu reușea să-și ascundă decît ochiul drept. „Privește-l, mi-a spus. A fost unul dintre cei mai mari naziști. Soțul meu lucrează pentru el".

Îl cunosc pe Bormann numai din fotografiile din reviste, a declarat apoi tînărul, dar omul care încearcă să-și ascundă fața seamănă exact cu fotografiile lui Bormann pe care le-am văzut. Este evident că soțul prietenei mele trebuie să fie un nazist proeminent, căci altminteri Bormann nu l-ar folosi în aventuri internaționale.

Iată în ce stadiu se află problema pentru moment.

Ce se va întîmpla însă dacă se va putea dovedi că Bormann locuiește la o anumită adresă la Curitiba ? Peste 24 de ore va dispare. În America de Sud îi este ușor să se dea la fund. Are bani și o rețea de prieteni de un devotament fanatic. Fritz Bauer, procurorul din Frankfurt, se îndoiește că vreo țară sud-americană l-ar extrăda. Misterul lui Martin Bormann — care după toate probabilitățile trăiește în apropiere de frontierele cu Argentina și Chile — se va transforma într-o simplă problemă biologică.

Les Temps Modernes
Nr. 252 PARIS

MITCHELL ȘI CEILALȚI

„E cotitura vieții mele", spune un tînăr negru, după ce a declarat la biroul de recrutare că mai bine intră în Ku Klux Klan decît în armata americană. „Știu că mă pun în afara anumitor principii ale societății, dar nu vreau să lupt împotriva eroicilor mei frați din F.N.E.".

„Nu țin să ajung la închisoare", spune un tînăr alb, în ajunul ispășirii unei pedepse de cinci ani închisoare pentru că a refuzat să facă serviciul militar. „Dar războiul din Vietnam este ilegal. În cazul acesta este necesar ca măcar cineva să ridice problema și nu este momentul să ne lăsăm intimidați".

Cînd acești tineri ajung în fața tribunalelor, actul de acuzare începe cu următoarele cuvinte : „Statele Unite ale Americii împotriva..." Aceasta este formula legală clasică pentru acțiunile judiciare intentate de guvernul federal, dar ea se aplică ciudat de bine acestui gen de procese. Dincolo de zarva pe care a făcut-o reforma legii cu privire la recrutare, de reuniunile excepționale ale unor comisii ale Congresului și de ordonanțele prezidențiale, soarta a sute și poate chiar mii de tineri americani care au principii este dată uitării.

Modificarea sistemului „serviciului selectiv" ⋆ îi lasă reci, deoarece această preocupare de echitate în recrutarea unei armate ale cărei acțiuni sînt nejustificabile li se pare derizorie. Negri sau albi, ei nu vor nici să se preteze la ceea ce ei consideră drept manifestări ale rasismului american în Vietnam, nici să intre în delirul de putere mondială al Washingtonului.

Această cohortă de tineri intransigenți este zdrobită de monumentalul aparat federal de care se lovește. Totul începe în birourile de recrutare — care, în mod practic autonome, își bat joc de legea cu privire la recrutare, aplicînd-o în felul lor — și se termină în fața tribunalelor, ale căror hotărîri variază în funcție de climatul politic. Între cele două organe, există ministerul justiției și F.B.I. Acesta din urmă se laudă că în 1966 anchetele lui au dus la 450 de condamnări pentru nesupunere la încorporare. El nu precizează cîți dintre acești nesupuși s-au declarat în mod fățiș și cîți au fost arestați de agenți care zădărniciseră manevre ingenioase sau hăituiseră fugari pînă pe vîrfuri pierdute de munte. A pune în aceeași oală pe cei ce refuză să presteze serviciul militar în numele principiilor lor și pe ceilalți denaturează imaginea tinerilor care își riscă libertatea pentru a face față unei probleme.

O presă apatică favorizează confuzia, etalînd pe cinci coloane masacrele zilnice din Vietnam, în timp ce acordă abia cîteva rînduri oamenilor care preferă să meargă la închisoare decît să participe la aceste masacre. Astfel încît, recrutul care a înghițit un ceas înainte de vizita medicală, actorul de cinematograf sau jucătorul de fotbal care fac josnicii pentru a obține o amînare și tînărul care declară că a accepta serviciul militar înseamnă să devină un criminal în ochii legii internaționale sînt prezentați ca niște inși deopotrivă demni de dispreț.

În sfîrșit, cel ce refuză în mod individual să facă serviciul militar ia poziție fără să fie mandatat în mod clar de vechea sau de noua stîngă. Și, în general, el nu găsește aliați nici măcar în rîndurile acelora care se află în aceeași situație ca el. Fricțiunile rasiale, deosebirile de jurisdicție și de ideologie, condițiile geografice chiar, împiedică pe aliații potențiali să formeze un front comun. Astfel, tabloul devine și mai confuz. Dar dacă examinăm cazul acelora care refuză în mod individual să presteze serviciul militar și al acelora care îi apără, tabloul se precizează și atitudinea guvernului, a birourilor lui de recrutare, a tribunalelor și a procurorilor lui devine și ea mai clară.

În general — spune avocatul newyorkez Conrad Lynn — recruții nu-și cunosc drepturile. Mulți dintre ei, care nu pot trece în mod evident drept obiectori de conștiință sau nu reușesc să obțină amînări de studii, sînt înghițiți înainte de a înțelege ce li se întîmplă. Și nu se poate conta pe birourile de recrutare ca să-i lămurească asupra drepturilor lor.

Din cele 4 088 birouri de recrutare din S.U.A., multe sînt în prea mare măsură simple benzi rulante care produc în serie mașini de război umane. Modelele fabricate în serie nu se bucură de aceeași atenție ca produsele mai prestigioase. Și în cazul războiului, modelele de serie sînt săracii, cei lipsiți de cultură și cei ce nu au relații. La New Orleans, unde negrii formează aproape 40 la sută din populație, nici unul nu a făcut încă parte dintr-un birou de recrutare, deși ei reprezintă 60 la sută din bărbații recrutați în această regiune. Anul trecut, în cursul procesului unui negru, Raymond Du Vernay, care refuzase să presteze serviciul militar, avocatul apărării, Benjamin Smith, a prezentat cifrele de mai sus. Ele dau de gîndit. Cu atît mai mult cu cît în ziua în care comitetul de recrutare a examinat cererea de amînare a lui Du Vernay — acesta lucra ca salariat în cadrul „Programului împotriva sărăciei" lansat de Johnson, fiind de asemenea singurul sprijin al mamei sale și a șase frați și surori mai mici — Consiliul s-a întrunit timp de trei ore pentru a examina 584 cazuri, acordînd deci fiecăruia o medie de 18 secunde și jumătate.

Dar Du Vernay sau acei care încearcă să beneficieze de statutul existent al obiectorului de conștiință caută o soluție în cadrul sistemului, nu atacă sistemul însuși. Nesupușii cu convingeri de nezdruncinat nu pot nici măcar să accepte serviciul auxiliar, căci și așa ar contribui la efortul de război american. Ei sînt nevoiți să meargă, fără să se clintească, pînă la capătul principiilor lor, adică să pună în mod fățiș problema legalității războiului din Vietnam și să riște închisoarea în cazul în care pierd. Pînă în prezent, toți au pierdut.

„Greutatea — spune avocatul Lynn — este să ajungi pînă la Curtea Supremă, pentru a putea să abordezi fățiș problema politicii S.U.A. Tribunalele obișnuite evită să facă acest lucru și, la aceste procese, apărarea este lipsită uneori de mijloacele legale de a se prevala de articolul din Constituție care i-ar permite să ridice problema Vietnamului. Totuși, acest articol există. Articolul I, capitolul VIII, al Constituției dă Congresului puterea să organizeze armata pentru a veghea la *apărarea* comună. Dar imperiul american are azi o politică de expansiune și nu avem timp de pierdut cu probleme mărunte de Constituție și de legi".

David Henry Mitchell ispășește în prezent o pedeapsă de 5 ani într-o închisoare federală. Mitchell avea 24 de ani în februarie, cînd s-a predat autorităților din New York, eveniment care abia dacă a fost menționat de presă și radio. „New York Times", care a folosit termenul de „droft dodger" (acela care se sustrage recrutării, dar nu în numele unor principii) în legătură cu David A. Reed, pacifist mărturisit, a acordat cîteva paragrafe lui Mitchell. Cu cîteva luni înainte, același ziar acordase cronicarului lui militar, Hanson Baldwin, cinstea primei pagini a suplimentului său duminical pentru un articol în care făcea apologia sistemului actual de recrutare fără să spună nici un cuvînt despre problemele morale ridicate de acest sistem. Mitchell avea 18 ani cînd aceste probleme l-au determi-

→

Howard Levy, medic căpitan în armata americană, a fost dat în judecată pentru că a refuzat să instruiască personalul sanitar trimis în Vietnam. În fotografie, alături de avocatul său, la proces

⋆ Sub regimul „serviciului selectiv", armata este aceea care indică nevoile ei de efective ; se încearcă satisfacerea ei prin înrolarea de voluntari dar, cînd aceștia sînt în număr insuficient, se recurge la sistemul „serviciului selectiv", care desemnează recruții potrivit unor criteri stabilite de armată.

nat să declare la biroul de recrutare că nu poate servi în armata americană. El și-a expus apoi poziția într-o scrisoare : „Refuz recrutarea, nu ca un rău care nu mă lovește decît pe mine sau pe alți cîțiva oameni, ci deoarece este un pericol pentru pace și supraviețuirea lumii. În această afacere, „serviciul militar selectiv" este criminal, așa cum o dovedește expansiunea militarismului american în lume — din Cuba în Vietnamul de sud trecînd prin Panama — și faptul că politica noastră se bazează pe puterea noastră nucleară. Refuz să contribui la aceasta, în indiferent ce fel. Sub pretext că nu aș fi fost nevoit să mă ocup de crematoare sau de camerele de gazare, nu aș fi acceptat niciodată să lucrez ca paznic sau ca funcționar de birou într-un lagăr de concentrare nazist. Aș fi luptat împotriva lagărelor, așa cum lupt azi împotriva recrutării și împotriva militarismului la a cărui dezvoltare contribuie ea".

Povestea lui Mitchell este instructivă. Student, el s-a înscris fără să protesteze pe lista de recrutare, dar ceea ce se petrecea în Vietnam îl tulbura din ce în ce mai mult și a început să ia poziție împotriva războiului. În august 1961 a încercat, împreună cu alți manifestanți, să ajungă pe bordul unui vas la baza navală New London pentru a protesta împotriva lansării submarinelor atomice Polaris. „Toată lumea s-a dezumflat atunci cînd grănicerii de coastă ne-au arestat, povestește un prieten al lui Mitchell. Dar Mitchell nu. S-a aruncat peste bord și a pornit înot. Un ombroască l-a prins și l-a readus pe vas. Mai tîrziu, Mitchell a spus că a avut noroc deoarece n-ar fi putut niciodată să ajungă înot pe coastă. În închisoare l-au maltratat și a ieșit de acolo mai hotărît ca oricînd"

Mitchell a intrat în „Comitetul pentru desființarea recrutării" și a început să militeze activ. Biroul de recrutare a continuat să-l convoace pe Mitchell, și Mitchell a continuat să trimită înapoi convocările, dar urmărirea judiciară nu a început decît în 1965. Mitchell a răspuns prin intermediul avocatului Conrad Lynn. Apărarea sa se baza în esență pe legile aplicate la Nürnberg și potrivit cărora indivizii pot fi considerați vinovați dacă participă la crime împotriva umanității comise de guvernul lor. „Procesele de la Nürnberg se bazau oare pe un principiu valabil și pentru noi ? — spunea Mitchell. Pe orice plan te-ai situa, potrivit dreptului internațional America este vinovată de crime de război în Vietnam. Dacă aș participa la acest război, aș fi și eu vinovat. Nu am spus că recrutarea trebuie să fie desființată pentru totdeauna. Am spus că recrutarea nu corespunde necesităților apărării comune invocate de Constituție. Atacam poziția morală și legală a Washingtonului".

O autoritate în materie — este vorba de însuși Robert Jackson, fost procuror-șef la Nürnberg — a scris : „Dacă anumite acte, săvîrșite prin violarea unor tratate, sînt crime, ele rămîn crime indiferent dacă sînt săvîrșite de S.U.A. sau de Germania și nu intenționăm să invocăm împotriva crimelor altora legi care nu am vrea să fie invocate împotriva noastră". Pe baza unei moțiuni a S.U.A., Adunarea Generală O.N.U. a adoptat Carta tribunalului ca lege internațională și articolul VI al Constituției americane consideră legea internațională, contrasemnată de această țară, drept legea supremă a S.U.A. Mitchell voia să dovedească faptul că intervenția americană în Vietnam, folosirea de arme biologice și comportarea față de populația civilă constituie o violare a Cartei și a altor tratate internaționale. Dar, la primul său proces, condus de judecătorul William H. Timbers, Mitchell nu a fost autorizat să abordeze problema politicii americane în Vietnam. Judecătorul l-a amendat cu 5 000 de dolari și l-a condamnat la 5 ani închisoare, recomandînd penitenciarul militar Leavenworth ca închisoarea cea mai sigură și a sugerat ca Mitchell să nu fie eliberat pe cauțiune decît dacă promite să servească în armată.

Se părea că Mitchell obținuse o victorie hotărîtoare atunci cînd Curtea de apel a anulat sentința împotriva lui. „Este de o importanță fundamentală — spunea Curtea de apel — argumentul acuzatului că, acceptînd recrutarea, ar încălca «legea de la Nürnberg» și s-ar face «complice la crime definite de Carta Tribunalului Militar Internațional și în special la crime de agresiune și acte inumane»". Dar al doilea proces, în 1966, a fost o copie aproape identică a celui dintîi. Tribunalul nu a permis avocatului lui Mitchell să convoace martorii — printre alții, corespondenți străini, vietnamezi, profesorul Lynd și ministrul apărării McNamara — propuși ca să depună mărturii asupra violării tratatelor cu privire la folosirea napalmului și cu privire la defoliere, cu privire la bombardamentele asupra Vietnamului de nord și la torturile impuse prizonierilor de război. Judecătorul T. Emmet Clarie a declarat că aceste mărturii sînt „în afara chestiunii". Mitchell a fost invitat să-și expună filozofia personală, dar el a răspuns că nu aceasta este problema. Juriul a avut nevoie de numai 12 minute pentru a-l declara vinovat.

Mitchell a fost din nou condamnat la 5 ani închisoare.

El a făcut apel la Curtea supremă, unde cel puțin patru judecători trebuie să se pronunțe în favoarea revizuirii procesului pentru ca „argumentul Nürnbergului" să poată fi acceptat. O revizuire, indiferent de rezultatul ei, ar permite să se sondeze regiunile cele mai adînci și cele mai sensibile ale statului american și aceasta ar putea să ducă departe. În așteptarea hotăririi, petiționarului nu i s-a permis să rămînă în libertate.

„Nu doresc de fel să merg la închisoare — a spus Mitchell în ajunul zilei în care s-a constituit prizonier. Am petrecut acolo 18 zile după manifestațiile împotriva submarinelor Polaris și începusem să pîndesc momentul cînd se deschideau și momentul cînd se închideau ușile zăbrelite". Dar s-a dus din nou, și alți tineri sînt gata să-l urmeze pentru principiile lor.

Paul GOOD

ИЗВЕСТИЯ
Nr. 132 (15526) MOSCOVA

DEDESUBTURILE PLANULUI „SCUTUL DE FIER"

ÎNTÎMPINÎND rezistența crescîndă a poporului vietnamez, agresorii americani au intensificat în ultimul timp încercările de a include în planurile lor aventuriere țările vecine cu Vietnamul. Încălcînd statutul neutru al Laosului, garantat prin acordurile de la Geneva din 1962, avioanele militare americane bombardează și mitraliază în mod sistematic regiunile aflate sub controlul forțelor patriotice naționale. Ritmul acestor zboruri piratерești a crescut după ce pe aeroporturile tailandeze au fost amplasate bombardierele strategice americane B-52.

Judecînd după știrile publicate în presă, cercurile militariste americane pregătesc încă o acțiune intervenționistă împotriva Laosului. Este vorba de planul elaborat la Saigon de statul major al generalului Westmoreland privitor la introducerea de trupe americane în Laos și transformarea acestei țări într-un cap de pod al S.U.A. Planul, care a căpătat denumirea convențională „Scutul de fier", a fost examinat la conferința din martie a „aliaților" S.U.A. în războiul din Vietnam, care a avut loc în insula Guam, la ultima sesiune a blocului agresiv S.E.A.T.O. și în cursul întrevederilor pe care generalul Westmoreland le-a avut cu colegii săi de la Pentagon.

Ce reprezintă acest plan ? Din știrile existente reiese că este vorba de crearea unei centuri de fortificații mi-

La agenția de voiaj a gării centrale din Tokio, rezervarea și repartiția locurilor în vagoane se efectuează cu ajutorul unei mașini electronice

litare care să treacă pe o linie intersectînd Vietnamul de sud și teritoriul Laosului la nivelul paralelei 17. Se are în vedere, astfel, constituirea unei zone largi, de aproximativ 2 km, pe o întindere de 300 km. În această zonă jungla ar urma să fie defrișată, toată vegetația — arsă, ar fi create „sisteme de îngrădire" și o „interdependență a sistemului punctelor de foc", precum și iluminare nocturnă. La sud de această zonă ar urma să fie construită o șosea strategică pentru deplasarea tancurilor și a transporturilor auto grele, cu zone de aterizare a avioanelor și cu eliporturi. S-a și calculat cît va costa această construcție. Se subliniază că valoarea proiectului se ridică între 720 de milioane și un miliard de dolari. Pentru aceste lucrări urmează să fie afectați 5 000 de oameni.

În lumina acestor știri apare foarte suspectă activitatea tot mai intensă din ultimul timp a comandamentului militar american în regiunea Savannaket, un mic orășel laoțian aflat pe fluviul Mekong, la frontiera Laosului cu Tailanda. În ultima vreme, acolo sosesc numeroși americani și pare să fie vorba de începutul aplicării unor planuri de transformare a acestei zone a Laosului într-un cap de pod american. Amintim că regiunea Savannaket se învecinează cu zona demilitarizată din Vietnam.

Statutul neutru al Laosului a fost garantat de 13 state, inclusiv S.U.A. Cu toate acestea, încălcînd în mod grosolan acordurile de la Geneva din 1962 în problema Laosului, C.I.A. și Pentagonul pregătesc o nouă provocare împotriva acestui mic stat din centrul peninsulei indochineze. Argumentele prezentate în acest scop de personalitățile oficiale din Washington nu pot servi, sub nici o formă, drept justificare pentru realizarea planului „Scutul de fier" sau a oricărui alt plan legat de introducerea în Laos a unor trupe americane. Toate aceste planuri, indiferent cum s-ar numi, nu reprezintă nimic altceva decît o acțiune intervenționistă americană împotriva unui stat suveran. Conducătorii americani sînt prizonierii unor iluzii dacă scontează că prin forță vor putea impune voința lor poporului laoțian. Experiența Vietnamului demonstrează în mod convingător că această orientare nu poate decît să întărească frontul de rezistență împotriva agresiunii.

În actuala situație existentă în Laos nu poate fi vorba de o altă reglementare în afara celeia prevăzute de acordurile de la Geneva din 1962. U.R.S.S., ca participant și ca unul din copreședinții conferinței de la Geneva, s-a pronunțat și se pronunță pentru îndeplinirea acordului din 1962, pentru încetarea amestecului cercurilor militariste americane în afacerile interne ale Laosului, pentru crearea condițiilor care să asigure dezvoltarea acestei țări pe calea păcii, neutralității și independenței, în conformitate cu aspirațiile poporului laoțian.

K. IURIEV

JEAN-JACQUES ROUSSEAU

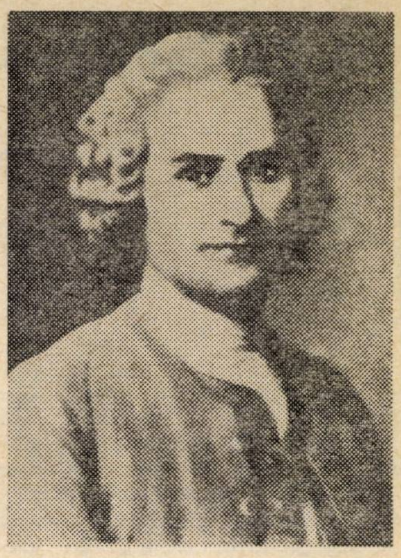

Purtat de un destin vitreg să cutreiere zeci de localități, să încerce numeroase îndeletniciri, dar să fie totodată răsfățatul cîtorva persoane cu relații înalte, marele scriitor francez a ajuns să îndeplinească scurtă vreme și slujba de secretar de ambasadă, mult rîvnită de tinerii scriitori din vremea sa. Ocazia s-a ivit în 1743 (Rousseau avea pe-atunci 31 de ani), cînd doamna Dupin i-a obținut postul de secretar al contelui de Montaigu, numit ambasador al Franței la Veneția. Corespondența lui Rousseau, păstrată în arhivele Ministerului de Externe al Franței, completată cu unele însemnări din celebrele „Confesiuni", a oferit istoricilor pagini savuroase asupra moravurilor din diplomația acelor vremuri.

Aventura diplomatică a lui Jean-Jacques, care a durat din august 1743 pînă în iulie 1744, relevă incapacitatea a două personalități opuse, asociate prin hazard într-o activitate care le era străină deopotrivă, de a servi eficient o autoritate cariată de practica protecțiilor și a soluțiilor subiective. Contele de Montaigu, fost căpitan, intrase tîrziu în cariera diplomatică, prin intervențiile cardinalului Fleury și, pe lîngă mediocritate, era reputat pentru avariția sa, determinată de o stare materială foarte precară. Necunoscînd uzanțele diplomatice, avea mereu nevoie de cineva care să-i atragă atenția asupra prevederilor elementare.

Mult superior șefului său, Rousseau a fost nevoit să cheltuiască energie pentru a se apăra de răutățile acestuia, uneori folosind și el venin, în loc să se dedice activității diplomatice, pentru care se pare că avea talent și atracție.

După sosirea la post, Montaigu informează ministerul că, fiind strivit de chiria vechiului sediu al ambasadorilor francezi, e nevoit să închirieze palatul Quirini. Dar Rousseau scrie că „doi pișicheri au închiriat acest palat cu preț dublu". Apoi arată că „apartamentele erau încrustate în mozaic și susținute de coloane de marmură frumoasă. Domnul de Montaigu a acoperit însă toate acestea cu panouri de brad, pe motiv că la Paris apartamentele sînt tapisate în lemn".

Ambasadorul Montaigu anunță la rîndul său forul tutelar că Rousseau și-a depășit atribuțiile, pretinzînd căpitanului unui vas provensal ancorat la Veneția să-i fi primit pe punte „cu salve de tun", motiv pentru care, sever, îl admonestează. Într-un raport din decembrie 1743 către ministrul de externe, ambasadorul arată că Rousseau fusese însărcinat să facă percheziție unei amante a primului său aghiotant — unul din vechii slujitori ai ambasadei — acuzat de contrabandă cu făină la adăpostul listei sale de privilegii, și care apoi a fost concediat. Rousseau raportează însă că servitorii vechi „au fost alungați pe nedrept" — fapt confirmat și de o notă din arhivele venețiene din iunie 1744.

Într-o scrisoare din decembrie 1743 către Amelot de Chaillous, secretarul de stat al afacerilor străine, Montaigu scrie : „Aud cu mare nemulțumire că domnii funcționari se plîng că cifrul meu e plin de greșeli : îl fac singur împreună cu primul meu secretar, deoarece n-am vrut să dau cifrul curții și altora". După ce se plînge că a fost mereu încărcat cu cifrarea unei mari cantități de corespondență, Rousseau arată că „acest biet om ar fi vrut ca cea mai mare parte a depeșelor sale către rege sau adresate ministerului să fie cifrate, deși cele mai multe nu conțineau nimic care să justifice această precauție". Cînd este acuzat că ar fi „vîndut cifrul", scriitorul scrie cu îndignare și umor : „parcă ar fi existat în toată Veneția un om atît de prost care să fi dat pentru cifrul lui măcar un bam chior". După plecarea lui Rousseau, ambasadorul a cerut totuși să i se trimită un cifru nou.

Din corespondența lui Montaigu păstrată în arhivele de la Quai d'Orsay se poate constata fără dificultate trista mediocritate a acestuia cît și contribuția substanțială a lui Rousseau în a da informărilor și rapoartelor ambasadorului puțină culoare și, mai ales, un conținut inteligibil și util. După îndepărtarea lui Rousseau, corespondența lui Montaigu e atît de prost scrisă și de plată, încheindu-se aproape invariabil cu o frază devenită rituală despre neutralitatea Veneției, încît deseori nici nu mai era prezentată regelui sau era considerată inutilă, autorul ei rămînînd să suporte cheltuielile de expediție nerambursate. De multe ori el trimitea curtenilor scrisori conținînd fraze ca aceasta : „Vă sînt foarte recunoscător de a nu fi arătat regelui scrisoarea mea atît de puțin gîndită". Ghinionist, Montaigu avu apoi parte de un secretar care, după doi ani, fugi cu o atît de mare sumă de bani încît regelui i se făcu milă și-i acordă un ajutor bănesc. Aflînd aceasta, Rousseau scria cu maliție : „I-am spus eu că nu de un secretar ar fi avut nevoie ci de un învățăcel de procuror. El era atît de nevinovat în meseria de ambasador..."

Înainte de a pleca, Rousseau a avut cu ambasadorul penibile discuții referitoare la drepturile sale bănești și, cînd acesta l-a forțat să-și plătească cerneala, hîrtia și luminările folosite la cancelarie, scriitorul a dezvăluit avariția și meschinăria lui Montaigu, care aprobase pentru masa personalului „doar o singură și mică feștilă înnegrită, farfurii de tinichea și furculițe de fier". „Cînd îi ceream bani, notează Rousseau, el îmi vorbea de stima și încrederea sa, ca și cînd acestea puteau să-mi țină de cald în pungă".

În iulie 1744 Rousseau părăsea Veneția, profund mîhnit de a nu fi găsit în persoana ambasadorului Franței un spirit nobil cu care să fi putut colabora într-un domeniu corespunzător înclinațiilor sale. Dar în acea perioadă secretarii de ambasadă nu erau decît angajații particulari ai ambasadorilor și, oricît de bune ar fi fost rapoartele lor, fiind semnate de ambasadori, ei rămîneau necunoscuți puternicilor din capitală. În schimb, la cea mai mică nesupunere, așa cum a fost cazul lui Rousseau, ambasadorul îi putea concedia. Cercetătorilor nu le-a fost însă greu să deosebească în arhivele Ministerului de Externe francez caligrafia lui Rousseau de cea aproape ilizibilă a lui Montaigu.

Victor TORYNOPOL

The New York Times

DUPĂ METODA COUÉ

METODA COUÉ se bazează pe presupunerea că oamenii ar deveni mai sănătoși dacă și-ar spune mereu : „Mi-e din zi în zi mai bine". Cam aceasta a fost tactica Marii Britanii în ce privește „Europa". Deși generalul de Gaulle a expus amănunțit motivele pentru care a aplicat un „veto de buzunar" cererii lor de a fi primiți în C.E.E., englezii pretind că nu e vorba decît de o procedură obișnuită pentru o tîrguială de lungă durată. Dar acest mod de a aborda problema în conformitate cu metoda Coué nu i-a convins pe francezi, care au relevat prompt că, în cursul tratativelor „rundei Kennedy", Londra a adoptat o linie foarte diferită de cea a țărilor Pieței comune.

Scrutînd zările...
(Din The Christian Science Monitor, Boston)

Acum, Orientul Mijlociu constituie un nou motiv de divorț între Marea Britanie și Franța. Britanicii continuă să aibă interese în această regiune, din Aden pînă în Iordania și Cipru. Franța este mult mai neutră, iar ceilalți membri ai Pieței comune au puține ambiții în afara Europei.

Insistența lui de Gaulle de a izola Europa occidentală de zonele de război potențial se oglindește în mod vădit în neplăcerea cu care Franța ar privi intrarea Marii Britanii în Piața comună. Britanicii sînt penalizați pentru loialitatea lor față de S.U.A. și pentru că sprijină această țară în confruntări periculoase, din Vietnam pînă în Orientul Mijlociu. Dar chiar și înainte de explozia din Orientul Mijlociu, unul dintre miniștrii lui Harold Wilson a recunoscut : „Atîta timp cît trăiește, de Gaulle nu ne va lăsa să intrăm în Piața comună".

De Gaulle consideră că decalajul dintre metodele continentale și cele britanice, dintre tradițiile economice și politicile monetare ale celor două părți, rămîne prea mare și nu permite pentru Marea Britanie decît statutul de membru asociat — pe care britanicii îl resping. În plus, Parisul consideră că problema nu-i implică numai pe britanici ; că, în cazul în care ei ar fi primiți în club, alte țări — Irlanda, Danemarca, Norvegia — ar pretinde să fie primite și ele și că Piața comună nu este gata pentru o asemenea penetrație.

Se vorbea cîndva despre unirea arsenalului nuclear al Marii Britanii cu cel al Franței pentru crearea unei forțe atomice vest-europene. Pe vremea cînd Macmillan încerca să obțină intrarea în Piața comună, de Gaulle a manifestat un vag interes față de o asemenea concepție dar a fost refuzat. De atunci, el nu a mai manifestat nici o dorință de a reînvia ideea. În orice caz, britanicii nu pot considera arma lor nucleară drept un element de tocmeală din cauza aranjamentelor lor atomice speciale cu S.U.A. (cărora de Gaulle li se opune).

Faptul geografic că Marea Britanie este o insulă a determinat, în decursul secolelor, izolarea ei politică, strategică și economică. La 8 noiembrie 1949, actualul lord Attlee (pe atunci prim-ministru) mi-a spus : „Nu sîntem o putere europeană în sensul strict al cuvîntului. Avem o poziție diferită de cea a tuturor celorlalte puteri europene, chiar de cea a puterilor cu mari posesiuni străine". Sir Stafford Cripps, ministrul finanțelor pe vremea lui Attlee, a adăugat : „În orice formă de colaborare neîncheagată ne merge bine. Cînd intri însă în ceea ce alți oameni numesc integrare — de pildă, cererea ca rezervele zonei sterline să fie puse la dispoziția Franței sau a Greciei — lucrurile se împotmolesc. Noi, cei din Marea Britanie sîntem bancherii zonei sterline. Nu putem ceda depunerile altor țări". De atunci, în Europa și în Marea Britanie s-au produs evenimente de o importanță considerabilă, dar Canalul Mînecii ca factor politic și economic nu a dispărut cu desăvîrșire.

Nu există vreo șansă rezonabilă ca Marea Britanie să-și poată găsi adevăratul destin într-o vagă „asociație comercială nord-atlantică" formată pentru a contracara Piața comună. Ca atare par să existe doar două opțiuni : formula japoneză sau o așteptare îndelungată. Formula japoneză reclamă ca o țară-insulă să se industrializeze, să-și sporească la maximum exporturile, să-și reducă la minimum importurile, să dezvolte productivitatea și să concureze pe plan extern prin cea mai mare austeritate pe plan intern. Din punct de vedere politic, această formulă este de neînchipuit pentru Marea Britanie, chiar dacă ar fi realizabilă din punct de vedere economic.

Alternativa este ca Marea Britanie să acționeze stăruitor în vederea primirii ei în C.E.E. Este o cale în sens unic, departe de toate legăturile cu America și cu teritoriile de peste mări. Pare neverosimil ca procesul să se poată încheia în cursul mandatului prezidențial al lui de Gaulle, care se termină la începutul anului 1973.

C. L. SULZBERGER

La Mañana
MONTEVIDEO

ARGENTINA: SE CAUTĂ O FORMULĂ POLITICĂ

CÎND SE AȘTEPTA MAI PUȚIN, generalul Ongania a făcut o aluzie destul de clară în sensul că Argentina va reveni la sistemul politic al partidelor, dar nu a lăsat să se întrevadă cînd și în ce împrejurare se va întîmpla aceasta. Interzicerea de către guvernul Ongania a partidelor politice fusese considerată ca definitivă. Iar guvernul lui Ongania, în general, nu a revenit la măsurile adoptate, chiar atunci cînd se putea presupune contrariul, ca în cazul înfruntărilor cu universitățile și cu Confederația Generală a Muncii (organul central al sindicatelor din Argentina — n.n.).

Este evident că guvernul generalului Ongania are de rezolvat două probleme net diferențiate : cea economico-administrativă și cea politică. În timp ce, referitor la prima problemă, se poate recunoaște că în Argentina există anumite posibilități de redresare și dezvoltare, în legătură cu cea de-a doua i se reproșează absolutismul, derivat din gîndirea politică a guvernului.

Necesitatea libertăților politice este din ce în ce mai imperioasă în Argentina și e reclamată cu tot mai multă vehemență. Se pare că guvernul a ajuns să înțeleagă că, fără o formulă politică, nu are nici o posibilitate de a-și crea un prestigiu în domeniul economic și administrativ. Și fără prestigiu nu există guvern și nici guvernanți.

(...) Guvernul generalului Ongania a lichidat partidele politice, substituin-

Montevideo. O demonstrație împotriva amestecului Statelor Unite în treburile țărilor Americii Latine

du-le un serviciu corporativ în structura căruia cheia era rezervată forțelor armate. Atitudinea inițială de toleranță față de Confederația Generală a Muncii a răspuns anumitor scopuri. Guvernul generalului Onganía dorea să o transforme într-un sprijin popular al orientării sale.

Ca urmare a vicisitudinilor politice argentiniene din ultimele decenii, dizolvarea partidelor politice, proclamată într-o perioadă de altercații, nu apare nici inedită și nici originală.

La 31 decembrie 1944, guvernul prezidat de generalul Farrell a dispus dizolvarea partidelor politice. La 31 mai 1945, același guvern al generalului Farrell impunea statutul partidelor politice pe care le repunea în activitate, iar la 11 octombrie fixa alegeri pentru 26 aprilie anul următor. Atunci însă, acțiunea guvernului era determinată, printre altele, de victoria aliaților în războiul mondial, ceea ce implica impopularitatea oricăror măsuri represive. Măsura inițială (decembrie 1944) nu se îmbina cu aspirațiile istorice, democratice ale poporului argentinian. Este însă inexplicabil de ce, la preluarea puterii de către generalul Onganía, experiența din 1945 nu i-a servit ca orientare.

THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR
Vol. 59, nr. 163 BOSTON

CINE VA FI CANDIDATUL REPUBLICAN?

O ANCHETĂ efectuată printre principalii conducători republicani dezvăluie că în partidul republican cursa pentru candidatura la președinția S.U.A. continuă să fie deschisă. În cazul în care Convenția partidului ar avea loc chiar acum, președinții organizațiilor republicane din două treimi din statele S.U.A., reprezentînd toate regiunile geografice, ar înclina puternic spre fostul vicepreședinte Richard Nixon. Dar atunci cînd li se pun întrebări suplimentare despre opțiunea lor finală, certitudinea lor în privința desemnării lui Nixon dispare.

Foarte mulți dintre cei ce au răspuns în cadrul anchetei întrevăd posibilitatea apariției unui alt candidat. Deși George Romney reprezintă a doua opțiune, cu șanse slabe, după Nixon, atunci cînd e vorba de candidatul pe care l-ar alege *azi* o convenție a partidului republican, guvernatorul statului Michigan se situează departe de fruntea listei „candidaților eventuali" pentru mai tîrziu. În schimb, senatorul Charles H. Percy și guvernatorul statului California, Ronald Reagan, se situează pe primele locuri, senatorul Percy avînd un ușor avantaj asupra guvernatorului Californiei. Nixon, Percy și Reagan par să aibă în momentul de față aproximativ șanse egale de a reprezenta opțiunea finală.

În alegerile din 1968, influența președinților organizațiilor de state ale partidului republican va fi foarte mare. Atunci cînd statul respectiv nu are guvernator republican, ei reprezintă de obicei la Convenția partidului cea mai puternică forță politică din partea statului respectiv. În alte cazuri, ei se alătură guvernatorului republican al statului lor, exercitînd aceeași influență. Este semnificativ că, din 1964, s-au schimbat peste 50 la sută din președinții organizațiilor de state ale partidului republican. Aceste schimbări au oglindit, în linii mari, noua stare de spirit din partid, urmărind alegerea unui candidat care să evite reeditarea scindării produse în partid în 1964.

Elementul surprinzător al anchetei este tendința acestor conducători de a prefera alt candidat lui Romney atunci cînd renunță la opțiunea lor inițială — Nixon. Este evident că elementele mai conservatoare se îndreaptă spre guvernatorul Reagan, iar elementele mai moderate — spre senatorul Percy, nu spre Romney.

Președintele organizației partidului republican dintr-un stat din vest, care, în momentul de față, îi acordă toate șansele lui Nixon dar consideră că senatorul Percy tinde să-l ajungă din urmă, declară : „Nixon are o poziție puternică pe lîngă membrii de rînd ai partidului. Dar, după părerea mea și a majorității electorilor, aceasta nu-i va aduce președinția S.U.A. Percy ar putea fi pentru republicani un candidat care ar reuși să atragă și voturile unor democrați prokennedyști. În plus, contrar impresiei existente, Percy și-a cîștigat dreptul de a conduce, iar meritele sale față de partid sînt de asemenea foarte mari".

Guvernatorul Romney nu a reușit, cel puțin pînă în prezent, să facă impresie conducătorilor partidului. Nu numai că este handicapat atunci cînd e vorba de o înfruntare cu Nixon, dar nu este luat în seamă nici atunci cînd conducătorii partidului caută alt candidat. De aceea, este evident că guvernatorul statului Michigan va trebui să înregistreze rezultate impresionante în apropiatele alegeri preliminare dacă vrea să obțină candidatura partidului său la președinția S.U.A. S-ar putea ca, în cazul în care această stare de spirit potrivnică lui Romney se va menține în rîndurile activiștilor din partid, fie senatorul Percy, fie guvernatorul Reagan, fie amîndoi, să candideze în unele alegeri preliminare împotriva guvernatorului Romney și a lui Nixon.

Pentru Nixon problema se pune în următorii termeni : deși prezentul pare luminos, viitorul este plin de incertitudini. Pentru a rezolva aceste incertitudini și a-și menține avantajul anterior în vederea candidaturii, fostul vicepreședinte nu va avea altă cale decît participarea la mai multe alegeri preliminare. El va trebui să desfășoare o campanie electorală energică dacă vrea să înlăture sentimentul multor republicani că a pierdut prea des pentru a mai învinge vreodată.

Cum stau lucrurile cu Nelson A. Rockefeller, guvernatorul statului New York ? Președinții organizațiilor de state ale partidului au părut să ia în serios afirmația lui Rockefeller că nu va candida. Numele său ca alternativă posibilă la o primă opțiune nu a fost menționat decît de două ori. Guvernatorul statului Ohio, James A. Rhodes, a fost menționat și el de două ori ca alternativă posibilă.

Godfrey SPERLING

profil

AMINTORE FANFANI

ministrul afacerilor externe al Republicii Italia

După cum s-a anunțat, la invitația ministrului afacerilor externe al Republicii Socialiste România, Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe al Republicii Italia, Amintore Fanfani, va face o vizită oficială în țara noastră în perioada 19—24 iunie 1967.

Amintore Fanfani s-a născut la 6 februarie 1908 în mica localitate toscană Piave S. Stefano din regiunea Arezzo. Fiu al unei familii de intelectuali, urmează cursurile Universității din Milano și obține în 1932 titlul de doctor în științe economice.

În timpul războiului părăsește Italia, se stabilește în Elveția și ocupă catedre la universitățile din Geneva și Lausanne. Din această perioadă profesorală datează unele dintre lucrările sale de specialitate : „Originile capitalismului" (1932), „Istoria doctrinelor economice" (3 volume, 1938—1946), „Istoria economiei" (1940), „Convorbiri despre săraci" (1941), „Istoria muncii" (1943) etc.

Întors în patrie, în 1946, Amintore Fanfani intră în viața politică și este ales în Adunarea Constituantă. De atunci, în mai multe rînduri, reprezintă partidul democrat-creștin ca deputat în parlamentul italian. În perioada 1954—1959 ocupă funcția de secretar politic al partidului.

În 1947 face parte pentru prima oară din guvern, în calitate de ministru al muncii și al asigurărilor sociale. Conduce acest departament pînă în 1950. Ulterior, ocupă postul de ministru al agriculturii și al silviculturii (1951—1953) și de ministru al afacerilor interne (1953—1954). În 1958 devine pentru întîia oară președinte al Consiliului de Miniștri, aflîndu-se în fruntea guvernului în perioadele iulie 1958 — ianuarie 1959 și iulie 1960 — iunie 1963.

Se consacră apoi activității politice în cadrul partidului democrat-creștin și activității didactice, în calitate de titular al catedrei de istoria economiei politice la Universitatea din Roma. Aceasta este și perioada în care termină elaborarea studiului său „Economia antică în poemele homerice".

În martie 1965, după alegerea lui Giuseppe Saragat ca președinte al Republicii și numirea lui Aldo Moro în funcția de prim-ministru, Amintore Fanfani își face reintrarea în echipa guvernamentală în calitate de ministru al afacerilor externe.

În septembrie 1965 este ales președinte al celei de-a 20-a sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite.

Într-un interviu acordat cu cîteva luni în urmă revistei noastre, Amintore Fanfani, referindu-se la relațiile dintre România și Italia, a declarat : „Deosebirile dintre structurile politice nu împiedică cele două țări să-și aducă o contribuție importantă la progresul viitor al relațiilor reciproce bilaterale și la dezvoltarea, într-o atmosferă de securitate și de pace, a relațiilor între popoarele europene și între toate popoarele din lume".

V. B

poșta redacției

NU AU RATIFICAT

C. Alămaru, București. Nici una dintre convențiile internaționale privind drepturile omului asupra cărora s-a căzut de acord sub egida O.N.U. nu a fost ratificată de Congresul Statelor Unite. Începînd cu convenția care pune în afara legii genocidul, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. în decembrie 1948 și semnată și de Statele Unite dar neratificată de parlamentul acestei țări, vreo 14 acorduri, convenții și tratate de același gen își așteaptă încă ratificarea în S.U.A. Singurul acord ratificat de Congres a fost cel privitor la „copyright" (drepturile de autor). În schimb, cele care se referă la interzicerea sclaviei și a oricărui fel de muncă forțată, la egalitatea în drepturi a femeilor etc. se află încă în suspensie, deși guvernul S.U.A. se numără printre semnatarii lor. Motivul formal : neclaritate în privința dreptului constituțional al Congresului federal de a adopta hotărîri în probleme de resortul statelor componente.

STUPEFIANTELE

Ion Brăilescu, comuna Meri, raionul Gorj. Stupefiantele sînt substanțe chimice a căror introducere repetată în organism, cu scopul de a obține senzații plăcute, produce o stare de aservire fizică : lipsit dintr-o dată de drogurile al căror sclav a devenit prin obișnuință, omul suferă tulburări fizice și psihice puternice care, în cazuri extreme, pot provoca moartea. Totodată, folosindu-le continuu și în doze din ce în ce mai mari, își distruge rapid sănătatea fizică și psihică. Principalele substanțe care produc o asemenea aservire fizică sînt derivații opiumului, barbituricele, unele sedative nebarbiturice, băuturile alcoolice, precum și diverse droguri cum sînt cocaina și unele substanțe extrase din cînepă (marijuana, haşiș etc.). Fabricarea și vînzarea stupefiantelor sînt reglementate prin convenții internaționale cu începere din anul 1912. În majoritatea țărilor, stupefiantele sînt scoase în afara legii, fiind considerate un pericol serios atît pentru sănătate cît și prin consecințele lor sociale. Pentru a-și procura stupefiante, cel înrobit acestui viciu este capabil de furt și chiar de crimă.

INSULELE MEDITERANEI

Miron Cristescu, Roman. Iată lista celor mai mari insule din Mediterana :

Sicilia (Italia)	25 460 kmp
Sardinia (Italia)	24 090 kmp
Cipru	9 251 kmp
Corsica (Franța)	8 720 kmp
Creta (Grecia)	8 200 kmp
Mallorca (Spania)	3 500 kmp
Rodos (Grecia)	1 392 kmp
Minorca (Spania)	699 kmp
Ibiza (Spania)	572 kmp
Malta	315 kmp

CATASTROFA „TITANICULUI"

Livius Ban, comuna Misca, raionul Arad. Întrebarea dv. face parte dintre cele care revin periodic în scrisorile corespondenților noștri. Catastrofa vasului „Titanic" s-a produs la 14—15 aprilie 1912, în apropiere de Terra Nova, în timpul primei curse a acestui transatlantic, cel mai mare și cel mai luxos din vremea lui. Și-au pierdut viața 1513 pasageri. „Titanic" s-a ciocnit cu un aisberg și s-a scufundat în circa trei ore. Vasul de linie „Californian", care se afla în imediata lui apropiere, i-ar fi putut veni în ajutor, dar telegrafistul său dormea și nu a recepționat apelul de ajutor. Numai sosirea întîmplătoare la fața locului a navei „Carpathia", la 20 de minute după scufundarea „Titanicului", a făcut posibilă salvarea unui număr de pasageri. Ca urmare a anchetei întreprinse după catastrofă, în 1913 a fost organizată la Londra prima Convenție internațională pentru securitatea pe mări, care a stabilit anumite reguli precise ca, de pildă, cea prevăzînd obligația navelor de a avea bărci de salvare pentru toți pasagerii („Titanic" avea 1178 de locuri în bărci și 2224 persoane la bord), sau obligația de a dispune de destui telegrafiști pentru un serviciu permanent de 24 de ore (pentru a preveni situații asemănătoare celei de pe „Californian"). Altă inovație importantă a fost instituirea unei patrulări internaționale în Atlantic pentru a semnala navelor apropierea aisbergurilor.

PRIMA CARTE DE TELEFON APĂRUTĂ ÎN BUCUREȘTI

Constantin Dumitrașcu, Constanța. Prima noastră carte de telefon a apărut la București în primăvara anului 1894. Ea cuprindea numerele de telefon de la 31 de instituții (numărul 1 era al prefecturii Ilfov), 8 întreprinderi industriale (între care și fabrica de bere Bragadiru) și doi particulari — Marghiloman și Tache Ionescu. Dar telefonul fusese introdus în țara noastră cu mult înainte — în anul 1878, adică la doi ani după ce americanul Graham Bell își brevetase invenția. În revista „Femeia Română", din 8 ianuarie 1878, se putea citi următoarea informație : „Telefonul se poate vedea și în București, la dl Engels, primul constructor român de aparate mecanice — lîngă grădina Cișmigiu, intrarea Schlater. Modul primirii vizitatorilor de către dl Engels este ceva deosebit. Recomandăm cititorilor noștri de a nu pierde din vedere această frumoasă ocaziune". Tot în anul 1878, dirigintele oficiului poștal Giurgiu, C. Floru, „a văzut și a vorbit cu telephonul instalat în fabrica de aparate telegrafice a d-lui Leopold Teirrich, din București", după cum ne spune în lucrarea sa „Telefonie electrică". Prima mențiune oficială despre telefon o găsim în „Monitorul oficial" din 3 martie 1886, care anunța instalarea unei centrale cu... 5 posturi. În 1892 erau în București 16 posturi telefonice, iar în 1898 — peste 700. La începutul anului 1 900 România achiziționa o centrală telefonică de 3 000 de posturi, care constituise punctul principal de atracție al expoziției de la Paris. Cu această centrală, montată în noul local al Poștei, din Calea Victoriei, România a deținut, timp de trei ani, întîietatea în Europa, avînd cea mai modernă aparatură a vremii. Primul circuit interurban a fost montat în anul 1890, între Galați și Brăila și apoi între Brăila și București.

COMERȚUL CU COMMONWEALTHUL

V. Comănescu, București. Nu e vorba atît de o scădere în cifre absolute, cît de o reducere a proporției comerțului cu Anglia în volumul general în continuă creștere al comerțului exterior al țărilor Commonwealthului. Citiți în acest sens și articolul de la pag. 8. Iată un tabel edificator în această privință :

	Procentajul exporturilor către Anglia		Procentajul importurilor din Anglia	
	1962	1966	1962	1966
Canada	14	11	9	7
Australia	20	16	30	25
Noua Zeelandă	49	46	42	37
India	24	16	17	9
Pakistan	17	11	18	15
Ceylon	30	26	21	17
Malayezia	9	7	20	19
Singapore	5	4	9	10
Hongkong	17	14	11	10
Nigeria	42	36	36	28
Ghana	24	15	34	26
Kenya	20	14	31	25
Tanzania	31	27	26	24
Jamaica	26	25	29	22
Commonwealth (global)	20	16	19	14

UN CALCUL PRELIMINAR

Teodor Albu, Brăila. Este greu să se spună cu precizie ce ar reprezenta din punct de vedere financiar pentru Statele Unite satisfacerea cererii generalului Westmoreland de a ridica la 700 000 numărul militarilor americani angajați în agresiunea din Vietnam. Pornind de la cifrele oficiale americane, revista „U. S. News and World Report" a făcut totuși următorul calcul preliminar : sumele cheltuite pentru războiul din Vietnam ar crește de la 23 de miliarde anual la 34 de miliarde, ceea ce ar ridica bugetul militar al S.U.A. de la 74 la 85 de miliarde de dolari, ar face ca totalul cheltuielilor bugetare să se urce de la 136,5 miliarde la 147,5 miliarde și ar spori și mai mult deficitul bugetar (27,5 miliarde în loc de 16,5 miliarde).

AU ÎNVĂȚAT LA SORBONA

Prof. I. Voinescu, Iași. Dintre românii care și-au luat bacalaureatul la Sorbona în prima jumătate a secolului trecut, începutul l-a făcut George Bibescu (viitorul domnitor). La 9 noiembrie 1821, el își lua diploma cu următoarele mențiuni : greaca — foarte bine ; latina — bine ; retorica — destul de bine ; istoria și geografia — destul de bine ; filozofia — bine. Au urmat apoi : Constantin Filipescu (viitor ministru de finanțe) la 12 iulie 1827 ; Constantin Brăiloiu (viitor jurist reputat) la 20 august 1830 ; Vasile Alecsandri, la 27 octombrie 1835 ; Alexandru Ioan Cuza (viitorul domnitor) la 21 noiembrie 1835 ; Ioan Ghica, la 11 ianuarie 1836 ; Constantin Bosianu (legislatorul de mai tîrziu) la 15 ianuarie 1847 și, în anii următori, pînă la 1860 : N. Cretzulescu, George Știrbei, Ștefan Greceanu, Teodor Calimachi, George G. Bibescu, Alexandru Sihleanu, Alexandru Odobescu și alții.

Prof. Petre Gagea, Sibiu. Nu era vorba de un articol, ci de o scrisoare adresată redacției. Nu obișnuim să publicăm adresele corespondenților noștri decît la cererea lor expresă.

Ioan I. Albu, comuna Borcea de sus, raionul Fetești. Despre „crucișătoarele de buzunar", rolul lor în cel de-al doilea război mondial și soarta lor s-a purtat o lungă discuție în coloanele „Poștei redacției" anul trecut. Revăzînd colecția, veți găsi toate detaliile care vă interesează.

Elena Manea, Făgăraș. Noile denumiri ale orașelor principale din Congo sînt următoarele : Kinshasa (fost Leopoldville), Lubumbashi (Elisabethville), Mbandaka (Coquilhatville), Kisangani (Stanleyville), Balundu (Baningville) și Isiro (Paulis).

Dan Gîrleșteanu, Timișoara. Descrierea caracteristicilor diverselor tipuri de automobile nu intră în preocupările acestei rubrici de corespondență.

Ioan Amihăiesi, Brașov. La prima dv. întrebare răspunsul este negativ. Problema criteriilor după care se stabilesc contribuțiile diverselor state la bugetele organizațiilor internaționale va fi tratată la rubrica „Fișier".

Ion Nicolaescu, Gura Ocniței, raionul Tîrgoviște. Vedeți răspunsul dat în nr. 22 cititorului Gh. Pavelescu din Cîmpulung Muscel.

Alexandru I. Diaconu, comuna Copăceni, raionul Horezu. Harta solicitată de dv. a apărut în nr. 24.

Ing. Dumitru Lupașcu, Tg. Mureș. Ne pare rău că nu vă putem satisface cererea, dar nu dispunem de materialele pe care ni le solicitați pentru legarea în volum a colecțiilor dv.

Florica Vrabie, Sf. Gheorghe. În toate țările, corespondenții permanenți în străinătate sînt aleși dintre ziariștii cu practică în materie de politică externă.

lumea

Săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

— Această bibliotecă modernă și ușoară, utilă oricărui apartament. Preț de vînzare lei 910.

— construcție suplă, tapițerie din poliuretan, stofe în culori agreabile, iată cîteva din calitățile acestui fotoliu.
Prețuri de vînzare lei : 650—710—770 în funcție de caracteristicile și modelul stofelor.

Realizate de întreprinderile Ministerului Economiei Forestiere, întrunesc aprecierile unanime ale cumpărătorilor.
Pentru procurare, adresați-vă magazinelor de specialitate.

SCAUNE PLIANTE LITORAL

— Prin grădini, terase și balcoane, la munte sau la mare, folosiți scaunele pliante Litoral.
Se livrează în două variante :
tipul C
— natur lei 90 — băițuit lei 93 ;
tipul D
— natur lei 95 — băițuit lei 97.

— Realizată după concepție modernă a funcționalității multiple și estetice a mobilierului de bucătărie, această garnitură este cerută de toate gospodinele.
Prețuri de vînzare : Dulap din P.F.L. melaminat lei 2 000 ; masă lei 185 ; taburet lei 55 ; Dulapul se poate vinde și în versiunea P.F.L. emailat cu prețul de lei 1 755.

publicitate
lumea

publicitate
mea

produce și livrează fără repartiții noul produs „Vase ornamentale pentru spații verzi de diferite tipuri și dimensiuni" accesibile pentru interioare cu caracter decorativ, foarte rezistente și ieftine.

— Filler din calcar, utilizabil la construcții de drumuri și tencuieli de fațade la construcții.

— Plăci ondulate din azbociment — pe bază de repartiție utilizabile la învelitori construcții locuințe și grajduri în sectorul agricol.

Fabrica de ciment și azbociment

BICAZ

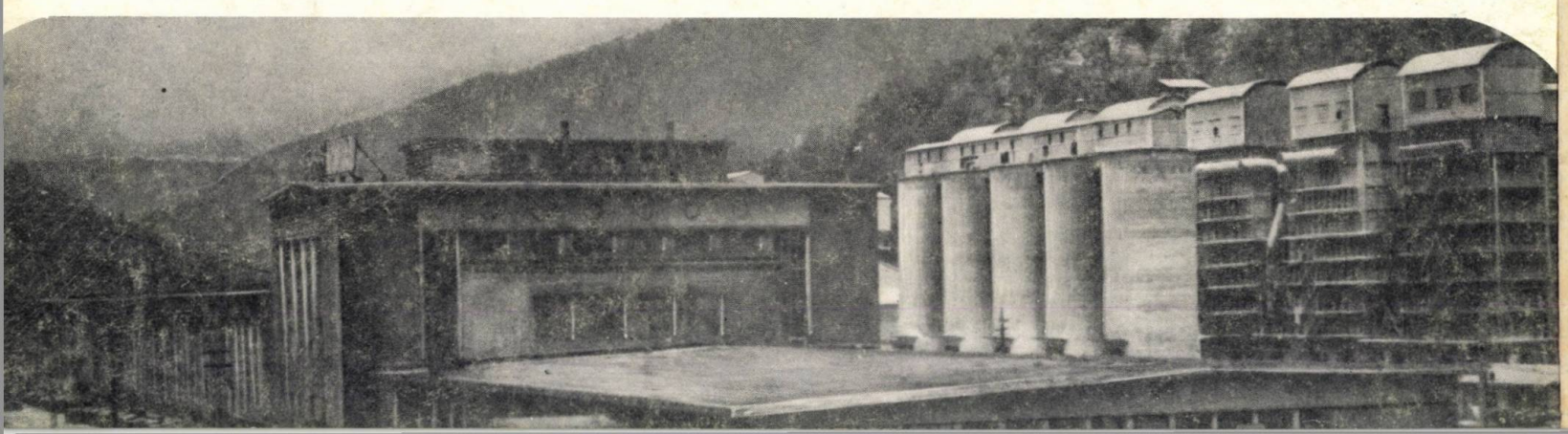

SITUAȚIA DIN ORIENTUL APROPIAT
ÎN DEZBATEREA ADUNĂRII GENERALE A O.N.U.

Negrii americani
și mișcarea pentru drepturi civile

Reportaj pe glob:

Din Pampa în Avenida
„18 de Julio"

26
joi, 22 iunie 1967

lumea

săptămîna pe glob:

paris
londra
hanoi
lagos

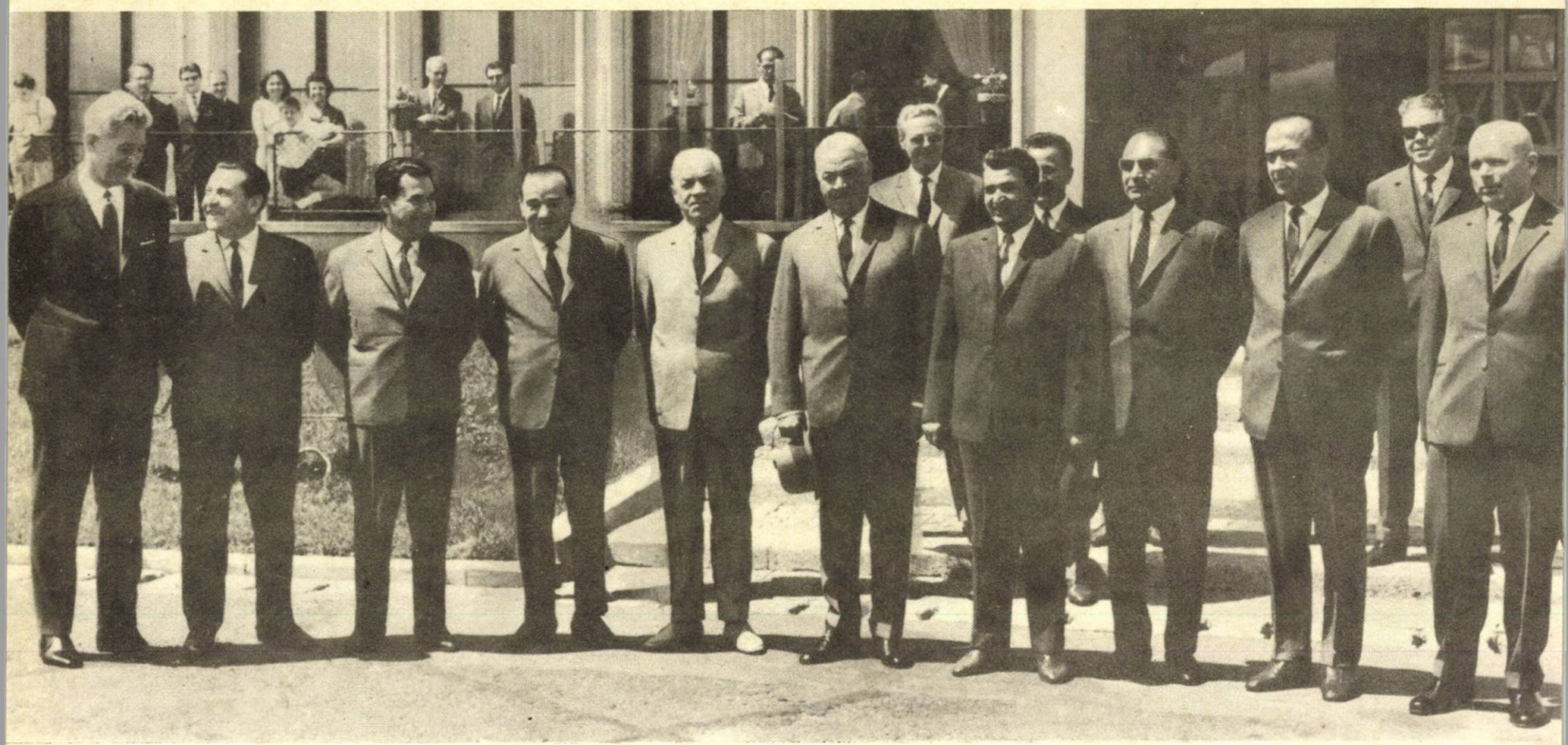

Pe aeroportul Băneasa, la plecarea spre New York a delegației române care participă la sesiunea extraordinară a Adunării Generale a O.N.U.

Marea adunare populară de pe Cîmpia Libertății de la Blaj, cu prilejul vizitei conducătorilor de partid și de stat în regiunea Brașov.

Populația orașelor și satelor vizitate a făcut o călduroasă primire înalților oaspeți.

lumea

nr. 26 (191) – 22 iunie 1967

sumar

NUMAI ACȚIONÎND CU FERMITATE, UNITE, FORȚELE ANTIIMPERIALISTE POT SĂ RESPINGĂ AGRESIUNEA IMPERIALISMULUI ȘI SĂ ASIGURE PACEA LUMII
Din cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la întîlnirea cu activul de partid din regiunea Brașov

MERSUL EVENIMENTELOR
4—6 Conflictul arabo-izraelian. — Întîlniri interoccidentale. O nouă etapă a escaladării intervenției americane în Vietnam. — Criza rhodesiană. —Gibraltarul și Adenul

DE LA CORESPONDENȚII ȘI TRIMIȘII NOȘTRI
3 NEW YORK : Lucrările sesiunii extraordinare a Adunării Generale a O.N.U. *Ion Cârje*
7 PARIS : Cele cinci ore de la Marele Trianon. *Georges Dascal*
13 Omagiu lui Brâncuși. *Radu Varia*
20 Nigeria : Război civil sau reintegrare neviolentă ? *René Bénard*

ARTICOLE
10 Grecia după două luni. *Eugen Phoebus*
14 S.U.A. — tensiune endemică. *Felicia Antip*
18 *André Malraux* și *Miron Nicolescu* despre : Valori ale latinității
24 Un an pînă la Jocurile Olimpice. *Arh. Pedro Ramírez Vásquez*
25 Lenta dispariție din scenă a lui Jim Garrison

INTERVIURI
8 HAMANI DIORI, președintele Republicii Niger : Eforturi spre propășirea Nigerului. *Silvian Petrescu*
11 ALEXANDER ROSS, președintele Consiliului britanic pentru comerțul cu Europa răsăriteană. *Richard Clements*
12 SIDNEY VAN DEN BERGH, președintele Camerei Centrale de Comerț din Haga : Un bun prilej de apropiere. *T. Nițescu* și *S. Lucian*
13 Prof. dr. JUAN MARINELLO, ambasadorul Cubei la U.N.E.S.C.O. : Dialogul cultural. *Anca Voican*

REPORTAJ PE GLOB
16 Din Pampa în Avenida „18 de Julio". *Dezideriu Szilágyi*

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI
21 0237—23 : quasarul enigmatic. *Robert Cowan*

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE
22 Un roman-coșmar. *Ov. S. Crohmălniceanu*
23 Hochhuth îl acuză pe Churchill. *Gabriela Dolgu*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ
27—31 The Saturday Evening Post, Agenția Vietnameză de Informații, Le Nouvel Observateur, International Herald Tribune, Frankfurter Allgemeine, Afrique Nouvelle, The Christian Science Monitor, Neue Zürcher Zeitung, Die Welt

PROFIL
31 SON SANN, primul ministru al Cambodgiei

BREVIAR (5) ● **POȘTA REDACȚIEI** (32)

Numai acționînd cu fermitate, unite, forțele antiimperialiste pot să respingă agresiunea imperialismului și să asigure pacea lumii

Din cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la întîlnirea cu activul de partid

Aș dori, tovarăși, să mă refer la cîteva probleme internaționale. Activitatea poporului nostru, a partidului și guvernului, de construire a socialismului are loc în împrejurări internaționale deosebite. Avem pe de o parte marele avantaj al existenței a 14 țări socialiste, a sistemului mondial socialist care reprezintă un factor de seamă în asigurarea condițiilor ca fiecare țară socialistă să valorifice din plin posibilitățile pe care le oferă noua orînduire pentru progresul economic, cultural, social. Dar mai există, în același timp, imperialismul, care deține încă poziții importante, constituind un pericol pentru libertatea multor popoare, pentru cauza păcii. El nu renunță la mijloacele pe care le-a folosit întotdeauna pentru a-și asigura dominația. Dimpotrivă, imperialismul recurge la forța sa economică și militară pentru a-și menține dominația acolo unde o mai are și pentru a și-o cîștiga sau recîștiga în alte părți ale lumii. Cunoașteți că în ultimii 2—3 ani, reacțiunea imperialistă și, în primul rînd, imperialismul american, a intervenit în treburile unui șir de popoare, a dezlănțuit războiul în Vietnam, a intervenit și a organizat sprijinul reacțiunii în Indonezia, în Republica Dominicană, în Ghana, acum cîțiva ani în Irak, recent în Grecia, toate cu scopul de a sprijini cele mai reacționare forțe interne și a împiedica progresul economic și social al acestor țări. De aceea, partidul și guvernul nostru pornesc de la necesitatea unirii tuturor forțelor antiimperialiste și, în primul rînd, a țărilor socialiste și mișcării comuniste și muncitorești care reprezintă forța cea mai consecvent antiimperialistă; acționînd cu fermitate, unite, aceste forțe pot să respingă agresiunea imperialismului și să asigure pacea lumii.

Evenimentele recente din Orientul Apropiat, care au dus la conflictul armat dintre Izrael și țările arabe, au provocat și poporului nostru, ca și altor popoare, multă amărăciune și îngrijorare. Este evident că cercurile reacționare imperialiste doresc să mențină continuu încordarea în Orientul Mijlociu și în alte zone ale lumii, spre a putea mai ușor să-și promoveze politica lor de dominație colonialistă. De la început, partidul și guvernul țării noastre au considerat că din lupta armată dintre țările arabe și Izrael nu pot trage foloase decît reacțiunea și imperialismul și de aceea au făcut apel să se evite recurgerea la forță pentru soluționarea problemelor litigioase. Partidul și guvernul nostru, poporul român acordă sprijin popoarelor arabe în lupta lor pentru independență față de imperialism, pentru progres social și unitate națională, așa cum sprijină de altfel eforturile tuturor țărilor care mai gem sub robia colonialismului de a se elibera și de a-și lua soarta în propriile mîini, pentru a-și asigura o dezvoltare de sine stătătoare. Se înțelege că lupta de eliberare de sub dominația străină trebuie dusă de pe poziții avansate, acelea de a asigura dezvoltarea democratică, națională a fiecărui popor. Astăzi existența statului Izrael este o realitate, și o pace în această zonă a lumii nu poate fi obținută decît prin găsirea soluțiilor de conviețuire pașnică între arabi și statul Izrael. Sigur că acum s-a creat o anumită situație, ca urmare a luptelor militare. Izraelul a ocupat o serie de teritorii. Unele cercuri conducătoare din această țară ridică pretenții teritoriale, ceea ce nu poate însă decît să ascută contradicțiile și să agraveze și mai mult situația din această parte a lumii. Nimic nu îndreptățește statul Izrael să ridice noi pretenții teritoriale și noi considerăm că este necesar ca el să se retragă din teritoriile ocupate, să meargă pe linia găsirii de soluții care să asigure rezolvarea problemei populației arabe refugiate din Izrael și a altor probleme litigioase și să garanteze dezvoltarea și conviețuirea pașnică a tuturor popoarelor din această zonă. Problemele nu sînt simple. Vor fi încă multe frămîntări, încordarea nu se va lichida ușor. Trebuie avut în vedere că aici sînt în joc interese mari ale puterilor imperialiste, că bogățiile uriașe de petrol din Orientul Mijlociu constituie acum, ca și în trecut, o puternică atracție și că cercurile monopoliste vor face și în continuare totul pentru a menține starea de încordare, deoarece numai în felul acesta își vor putea promova țelurile lor de dominare, de exploatare a bogățiilor acestor popoare. Partidul și guvernul nostru vor milita și de acum înainte pentru găsirea de soluții pe calea pașnică, a tratativelor, în această zonă.

Dar în afară de Orientul Mijlociu, care poate a atras mai mult atenția, există un alt focar de război, poate și mai grav, și anume agresiunea americană în Vietnam. Vă este cunoscut că în ultimul timp agresorii americani au intensificat escaladarea cum spun ei, acțiunile barbare de bombardare a orașelor, a centrelor industriale, a populației din Republica Democrată Vietnam. Noi am acordat și continuăm să acordăm întregul nostru sprijin — politic, material și diplomatic — poporului vietnamez. Considerăm că aceasta este o îndatorire internaționalistă a poporului nostru și ne vom îndeplini întotdeauna această îndatorire. Apreciem că este necesar să se depună o activitate mai intensă din partea țărilor socialiste, a tuturor forțelor dornice de pace din întreaga lume în sprijinul poporului vietnamez, pentru a-i determina pe agresorii americani să renunțe la agresiune, să părăsească Vietnamul, să lase poporul vietnamez să-și hotărască singur soarta sa. Sîntem convinși că poporul vietnamez va obține victoria.

Cunoașteți preocuparea permanentă a partidului nostru ca, paralel cu dezvoltarea și întărirea colaborării cu țările socialiste, să dezvolte colaborarea cu toate țările, fără deosebire de orînduire socială. În cadrul acesta, în ultima vreme, o atenție deosebită au acordat partidul și guvernul nostru problemei securității în Europa. Cu toată încordarea din Orientul Mijlociu și din alte zone ale lumii, care poate să sustragă atenția de la alte acțiuni politice — probabil unele cercuri reacționare au și urmărit aceasta — considerăm că este necesar să se desfășoare, în continuare, o activitate intensă pentru dezvoltarea relațiilor de colaborare între țările europene, pentru a se găsi căile de îmbunătățire a relațiilor dintre aceste țări pe baza principiilor respectării independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, egalității în drepturi — principii care își găsesc o largă afirmare pe plan internațional — să militățm tot mai activ pentru a se ajunge la noi pași pe calea spre securitatea în Europa. Sînt multe de făcut în această direcție. În Europa se află trupe, baze militare străine și arme atomice pe teritoriul multor țări, iar rezolvarea tuturor acestor probleme ar avea o însemnătate deosebită nu numai pentru Europa, dar pentru întreaga lume. De aceea, noi considerăm lupta pentru securitate în Europa ca o parte inte-

din regiunea Brașov

grantă a luptei generale pentru pace în întreaga lume.

Am spus că noi pornim în determinarea politicii noastre externe de la faptul că imperialismul reprezintă încă un pericol mare pentru pacea lumii, că atîta timp cît el va mai exista, mai există și pericolul unor noi războaie, inclusiv al unui război mondial. De aceea, punem un accent deosebit pe întărirea unității forțelor antiimperialiste, a țărilor socialiste și considerăm că este necesar să ne preocupăm în același timp de ridicarea continuă a capacității de apărare a patriei noastre. Îngrijindu-ne de dezvoltarea economică, întărind forța economică a României, noi întărim implicit și capacitatea de apărare a țării, dar nu ne mărginim la aceasta, pentru că viața dovedește că oricît de puternic ai fi din punct de vedere economic, îți mai trebuie totuși și ceva arme, pe care să știi să le și mînuiești dacă este necesar. Deși noi facem totul pentru a evita asemenea situații, ținînd seama de faptul că atîta timp cît există imperialism te poți aștepta la surprize, ne preocupăm și vom continua să ne preocupăm de întărirea forțelor noastre armate, de înzestrarea lor cu mijloacele necesare de luptă, de perfecționarea continuă a măiestriei lor militare. Trebuie să spunem, tovarăși, că avem o armată bună care este înzestrată satisfăcător cu armament, mai cu seamă cu cel clasic, în stare să îndeplinească orice misiune încredințată de partid și guvern.

Ne pronunțăm, după cum știți, pentru desființarea pactului agresiv N.A.T.O. și, în același timp, a Pactului de la Varșovia, în cadrul înfăptuirii securității în Europa. Dar se înțelege că atîta timp cît există Pactul de la Varșovia, ca membră a acestui pact, România dezvoltă și va dezvolta colaborarea și pregătirea comună de luptă a armatelor noastre, pornind, desigur, de la principiile care guvernează relațiile dintre țările socialiste, de la faptul că fiecare țară, fiecare armată trebuie să fie bine organizată, puternică din toate punctele de vedere și să aibă comanda ei proprie, în stare să răspundă oricărei chemări.

În acest spirit se desfășoară activitatea externă a partidului nostru și ea corespunde pe deplin și constituie o parte integrantă a întregii noastre politici de făurire a socialismului și comunismului.

Corespondență din New York

O.N.U.: Lucrările sesiunii extraordinare

De la trimisul nostru Ion Cârje

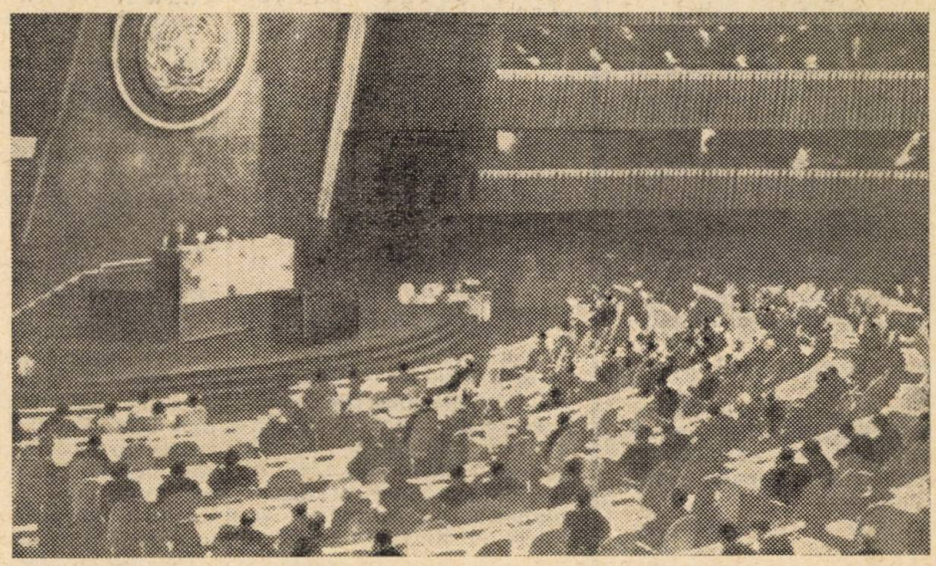

Ziua și ora la care transmitem această corespondență nu ne permit aprecieri definitorii asupra sesiunii extraordinare a Adunării Generale a O.N.U., consacrată situației din Orientul Apropiat și convocată la inițiativa Uniunii Sovietice. Cititorii noștri cunosc, desigur, din telegramele de presă, desfășurarea lucrărilor sesiunii, la care participă numeroși șefi de guverne și miniștri ai afacerilor externe. Delegația Republicii Socialiste România este condusă de președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer. Din delegație face parte și Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe.

În primele două zile de dezbateri au luat cuvîntul conducătorii delegațiilor Uniunii Sovietice, Izraelului, S.U.A., Siriei, Cehoslovaciei și Bulgariei, care au expus punctele de vedere ale guvernelor respective în problemele Orientului Apropiat. Au fost prezentate Adunării Generale două proiecte de rezoluție. Proiectul propus de delegația Uniunii Sovietice cere condamnarea acțiunilor agresive ale Izraelului și a ocupării în continuare de către Izrael a unor părți din teritoriile R.A.U., Siriei, și Iordaniei, cere ca Izraelul să-și retragă imediat și fără nici un fel de condiții trupele de pe teritoriile statelor menționate, la linia de armistițiu, precum și respectarea statutului zonei demilitarizate. Proiectul de rezoluție cheamă Consiliul de Securitate să ia măsuri active și imediate în vederea lichidării tuturor urmărilor agresiunii izraeliene.

În proiectul de rezoluție prezentat de delegația Statelor Unite se propune ca Adunarea Generală să ceară respectarea scrupuloasă a încetării focului și realizarea unor aranjamente negociate cu ajutorul unei terțe părți. Ca bază a acestor aranjamente sînt propuse recunoașterea reciprocă a independenței politice și integrității teritoriale a tuturor țărilor din regiune, inclusiv a frontierelor recunoscute, dezangajarea și retragerea forțelor militare, libertatea navigației nemilitare, soluționarea echitabilă a problemei refugiaților arabi, limitarea vînzărilor de armament pentru țările din regiune, recunoașterea dreptului tuturor statelor suverane la o existență în pace și securitate.

Observatorii politici și corespondenții de presă acreditați la O.N.U. comentează atît luările de poziție cît, mai ales, rolul acestei sesiuni în abordarea și rezolvarea problemelor complexe care figurează, ca unic punct, pe agenda ei. Părerile diferă. Dacă unii comentatori manifestă scepticism în legătură cu perspectivele lucrărilor sesiunii, alții își exprimă speranța în posibilitățile forului internațional de a contribui la restabilirea păcii în această zonă îndelung încercată, așteptînd cu real interes propunerile constructive ale diferitelor delegații participante.

Nivelul și compoziția celor mai multe delegații, prezența în incinta Adunării a numeroși consilieri și observatori politici, loja presei arhiplină la orice oră, sînt apreciate ca un indiciu semnificativ al atenției pe care opinia publică internațională o acordă evenimentelor din Orientul Apropiat, implicațiilor lor asupra destinelor păcii și securității generale. În cercurile de presă se evidențiază satisfacția opiniei publice pentru faptul că părțile beligerante au acceptat rezoluția Consiliului de Securitate privind încetarea focului. Neîndoios, acest prim pas spre restabilirea păcii trebuie urmat de acțiuni efective menite să împiedice reluarea ostilităților, să se creeze premise favorabile pentru soluții negociate, reciproc acceptabile.

→

Marile daune materiale provocate de ciocnirile armate, frecvente în această zonă ca urmare a amestecului forțelor imperialiste reacționare (aceste daune sînt evocate deseori în discuțiile dintre ziariști), primejdiile pe care conflictul armat în Orientul Apropiat le comportă pentru pacea întregii omeniri ilustrează în mod evident faptul că un război între statele arabe și Izrael nu servește nici unora nici altora, că el poate folosi doar cercurilor reacționare interesate în exploatarea politică și economică a focarelor de tensiune și discordie.

Din dezbateri, ca și din opiniile unor observatori, reiese că restabilirea unei păci durabile, în această parte a lumii, în folosul tuturor popoarelor interesate, reclamă lichidarea imixtiunii imperialiste în această zonă, ca și în alte regiuni ale globului, sursa fundamentală a instabilității și primejdiei de izbucnire a conflictelor armate. Este o dată în plus verificat principiul că raporturile normale între state nu pot fi așezate decît pe recunoașterea deplină a dreptului fiecărui popor de a-și orîndui viața potrivit propriei sale voințe, pe respectarea riguroasă a independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne.

În afara intervențiilor propriu-zise, atenția corespondenților de presă este reținută și de întrevederile delegațiilor participante la sesiune, considerate ca un prilej de explorare a punctelor de vedere, de mai bună cunoaștere reciprocă a pozițiilor.

Luni și marți, președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, împreună cu ministrul afacerilor externe, Corneliu Mănescu, au avut întrevederi cu președintele Adunării Generale a O.N.U., Abdul Rahman Pashwak, cu secretarul general al O.N.U., U Thant, precum și cu secretarul Departamentului de Stat al S.U.A., Dean Rusk, și cu primul ministru și ministrul afacerilor externe al Danemarcei, Jens Otto Krag. De asemenea, președintele Consiliului de Miniștri al României și ministrul afacerilor externe au luat parte la un dineu oferit de președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., A. N. Kosîghin, în cinstea delegațiilor țărilor socialiste.

Este așteptată cu interes cuvîntarea conducătorului delegației române. Poziția țării noastre, reafirmată în Declarația Comitetului Central al Partidului Comunist Român și a guvernului Republicii Socialiste România, difuzată ca document oficial al Consiliului de Securitate, este apreciată ca o contribuție utilă la reglementarea politică a problemelor care frămîntă țările din Orientul Apropiat.

Lucrările sesiunii continuă.

New York, 20 iunie

mersul evenimentelor

14 — 21 iunie

Conflictul arabo-izraelian și problema reglementării situației din Orientul Mijlociu continuă să se afle în centrul preocupărilor opiniei publice mondiale.

La sediul Națiunilor Unite au început dezbaterile sesiunii extraordinare a Adunării Generale a O.N.U. consacrată evenimentelor din regiunea respectivă. În cadrul dezbaterilor, primul a luat cuvîntul șeful delegației sovietice, Alexei Kosîghin, președintele Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., care a propus adunării un proiect de rezoluție. *(Despre lucrările sesiunii publicăm o corespondență specială în pag. 3).*

În capitalele țărilor angajate în conflict se desfășoară o intensă activitate politico-diplomatică, se expun pozițiile oficiale ale guvernelor respective față de evoluția evenimentelor. La El Kuweit, în Palatul Păcii, a început la 17 iunie prima fază a lucrărilor Conferinței miniștrilor afacerilor externe ai țărilor arabe, în prezența reprezentanților tuturor statelor membre ale Ligii Arabe, iar în zilele următoare reuniunea și-a continuat ședințele la New York. Într-o formă sau alta, în capitalele tuturor țărilor membre ale Ligii Arabe inițiativa guvernului Sudanului de întrunire a unei conferințe arabe la nivel înalt, la care s-a adăugat propunerea formulată ulterior de regele Husein al Iordaniei privind convocarea de urgență a acestei reuniuni, a fost primită favorabil. Între altele, rostul conferinței miniștrilor de externe începută la El Kuweit este și de a pregăti în mod concret întrunirea arabă la nivel înalt.

La Cairo s-a anunțat formarea unui nou guvern al R.A.U., avînd în fruntea sa pe președintele Nasser, cu misiunea de a proceda la „întărirea construcției interne a țării" (după cum scrie ziarul egiptean „Messa"). Expunînd unui ziarist poziția țării sale în actualul moment, ministrul de externe al R.A.U. Mahmud Riad declara că, în rezumat, ea constă în „împiedicarea agresorului de a obține avantaje prin forță". „Izraelul — a continuat el — trebuie să-și retragă trupele dincolo de liniile de armistițiu".

Într-o declarație făcută la Damasc, președintele Republicii Arabe Siriene Noureddine Atassi, a subliniat că acest conflict dintre Izrael și țările arabe constituie o parte, a complotului imperialismului în Orientul Arab, care încearcă să-și mențină interesele și influența în această regiune a lumii.

Cu prilejul unei vizite făcute în partea iordaniană a Ierusalimului, ocupată de trupele izraeliene în cursul recentelor ostilități, premierul Izraelului, Levy Eshkol, comunica: „Intenționăm să menținem partea veche a orașului (adică cea care aparține Iordaniei — n.n.) în limitele granițelor noastre". *(În legătură cu situația din Orientul Apropiat, vezi și articolul reprodus din „Le Nouvel Observateur" la rubrica „Puncte de vedere", pag. 29).*

Din numeroase părți ale lumii se îndreaptă în aceste zile către țările care au avut de suferit de pe urma operațiunilor militare ajutoare în alimente, medicamente etc. Guvernul Republicii Socialiste România a hotărît să ofere Republicii Arabe Unite o cantitate de 50 000 tone de grîu și de 15 000 tone porumb cu livrare imediată, condițiile de plată urmînd a fi stabilite ulterior, iar Republicii Arabe Siriene un ajutor constînd din produse alimentare, medicamente și alte bunuri destinate spitalelor.

Întîlnirile interoccidentale mai importante ale săptămînii au servit, în bună măsură, drept cadru pentru un schimb de opinii asupra situației create în lume de evoluția evenimentelor din Orientul Apropiat. Dacă reuniunea de la Grand Trianon a președintelui de Gaulle cu premierul Wilson fusese concepută cu scopul de a prilejui, în principal, un tur de orizont asupra raporturilor dintre Anglia și țările Pieței comune, evenimentele au impus ca un alt subiect major de discuție implicațiile crizei din Orientul Apropiat. *(Convorbirile de Gaulle-Wilson formează obiectul corespondenței din pagina 7).*

Sesiunea de primăvară a Consiliului ministerial al N.A.T.O., desfășurată la Luxemburg în clădirea lui „Nouveau Théâtre", iar apoi la cel de-al 21-lea etaj al blocului turn Kirchberg a fost dominată, la rîndul ei, de conflictul arabo-izraelian. După calculul lui Manlio Brosio, secretarul general al organizației, acestui subiect i-a fost consacrat 50 la sută din volumul discuțiilor. Un mic incident de la începutul primei ședințe de lucru a facilitat în bună măsură ziariștilor definirea poziției N.A.T.O. în raport cu evenimentele din Orientul Apropiat. Expunînd ordinea de zi a sesiunii, Manlio Brosio a lăsat să se înțeleagă că este adeptul unei acțiuni directe a N.A.T.O. în evoluția evenimentelor din această regiune. Intervenind prompt în dezbatere, ministrul de externe al Franței, Couve de Murville, a formulat rezerve față de poziția lui Brosio în această problemă, considerînd-o expresia unei opinii personale a vorbitorului, care nu angajează organizația al cărei secretar general este. (Într-o nouă intervenție Brosio s-a declarat de acord cu a-

Locuitori ai orașului San Francisco au organizat un „marș al păcii" cerînd încetarea intervenției S.U.A. în Vietnam

ceastă interpretare). În ziua următoare, ministrul de externe francez a avut prilejul să detalieze în cuvîntul său punctul de vedere al Franței. El a atras atenția că N.A.T.O. nu trebuie să se amestece în conflictul arabo-izraelian și s-a pronunțat împotriva încercărilor de a se impune soluții dinafară în vederea rezolvării crizei. Pe poziții similare în această problemă s-au situat miniștrii de externe ai Canadei — Paul Martin și Italiei — Amintore Fanfani.

Printre celelalte subiecte abordate s-a detașat situația din Vietnam. Primul vorbitor a fost premierul Danemarcei, Jens Otto Krag, președintele de onoare — în exercițiu — al N.A.T.O., care a apreciat situația din Vietnam ca fiind din ce în ce mai amenințătoare. Premierul danez a afirmat că numai negocierile ar putea înlătura primejdia pe care o reprezintă acest război pentru pacea mondială și a cerut din nou încetarea bombardamentelor asupra R.D. Vietnam.

În cuvîntările rostite de șefii delegațiilor țărilor membre ale alianței atlantice au fost reluate subiecte perene ale sesiunilor bianuale ale N.A.T.O. — relațiile Angliei cu Piața comună (temă abordată, bineînțeles, de reprezentantul britanic, dar și de miniștrii de externe ai R.F.G. și Luxemburgului), „planul Harmel" de reorganizare a alianței (evocat de premierul Luxemburgului Pierre Werner și de ministrul de externe vest-german Willy Brandt) și alte teme.

Despre atmosfera generală în care s-au desfășurat lucrările, trimișii speciali ai ziarului „Le Figaro" scriau, după citirea documentului final al reuniunii : „Sesiunea de primăvară a Consiliului atlantic a luat sfîrșit prin publicarea unui comunicat redactat în mod deliberat în termeni vagi și prudenți și care nu depășesc niciodată domeniul generalităților... Simpla manifestare de intenții era, evident, singura atitudine posibilă pentru «cei 15», dat fiind anumite disonanțe care au apărut în cursul discuțiilor cu privire la rolul pe care N.A.T.O. îl are — sau nu — de jucat".

O nouă etapă a escaladării intervenției americane în Vietnam este considerată iminentă de surse occidentale din cele mai bine informate. „Anunțarea călătoriei lui McNamara la Saigon (amînată, la cererea președintelui Johnson, prin motivarea oficială a evoluției evenimentelor legate de criza din Orientul Apropiat — n.n.), cererea de întăriri formulată de generalul Ky, impasul operațiunilor militare, ineficacitatea politică a raidurilor aeriene împotriva Nordului, duc cu gîndul la faptul că Washingtonul pregătește în prezent o nouă intensificare a războiului în Vietnam" — scria săptămîna aceasta „Le Monde". În preajma proiectatei deplasări a lui McNamara la Saigon, „cercuri competente din Washington" (calificativul aparține agenției „France Presse") dădeau de înțeles că noua etapă a escaladării se va traduce în principal prin trimiterea în Vietnam a unor importante efective cerute de generalul Westmoreland. Călătoria lui McNamara a fost pusă în legătură tocmai cu acest fapt și „France Presse" nu accepta formularea Pentagonului că ar fi fost vorba de o simplă „vizită periodică menită să permită trecerea în revistă a tuturor aspectelor războiului". Însuși faptul că ministrul apărării urma să fie însoțit de înalți funcționari civili și militari ai Administrației — ca subsecretarul de stat Nicholas Katzenbach, generalul Earl Weeler, șeful Comitetului reunit al statelor majore ale armatei și noul secretar de stat al marinei John McNaughton — dovedește că nu era vorba de o simplă inspecție de rutină.

De altfel, înțelegînd deplasarea delegației conduse de McNamara ca preludiu al unei noi etape a escaladării, comandamentul militar american din Saigon a intensificat în ultimele zile operațiunile militare din Vietnamul de sud. După informațiile agenției „France Presse", trupele americane și aceloții lor erau angajate în această săptămînă în circa 20 „operațiuni" în diferite regiuni ale Vietnamului de sud, din care mai importante sînt cele denumite convențional — „Arizona" și „Beacon Torch" (în împrejurimile Da Nangului), „Billings" (la nord-est de Saigon), „Adron" (de-a lungul șoselei Saigon-Dalat), „Coronado" (în delta Mekongului). În ciuda acestui efort militar considerabil, corpul expediționar al S.U.A. întîmpină dificultăți crescînde iar numărul americanilor căzuți în Vietnam este în fiecare săptămînă în medie de 300 de soldați, adeseori chiar mai mare, cifra totală a pierderilor depășind 11 000. (Cifrele sînt furnizate de „France Presse").

Intenția Pentagonului de a trimite noi trupe în Vietnam este asociată cu aprecierea făcută de generalul Westmoreland în fața președintelui Johnson, cu cîteva luni în urmă, că efectivul de 470 000 de militari americani în Vietnam, prevăzut a fi atins la sfîrșitul acestui an, ar fi insuficient pentru dificultățile tot mai mari ale corpului expediționar și pentru misiunile sale sporite (e vorba, între altele, de „pacificarea" zonelor ocupate — sarcină care i-a revenit de curînd, după ce s-a constatat că armata saigoneză nu e capabilă de a-i face față). Se consideră că venind în întîmpinarea cererilor lui Westmoreland și Ky de sporire a efectivelor, Pentagonul va trimite în viitorul apropiat în Vietnam încă trei sau patru divizii, adică circa 100 000 de oameni. *(Citiți la rubrica „Puncte de vedere", pag. 28, articolul „Dilemele generalului Westmoreland").*

Întărind știrile privind intenția Washingtonului de a intensifica escaladarea, „New York Times" sublinia însă, în același timp, într-un editorial publicat săptămîna aceasta, lipsa de orizont a unei asemenea politici : „Escalada terestră și aeriană nu a servit decît la intensificarea războiului

→

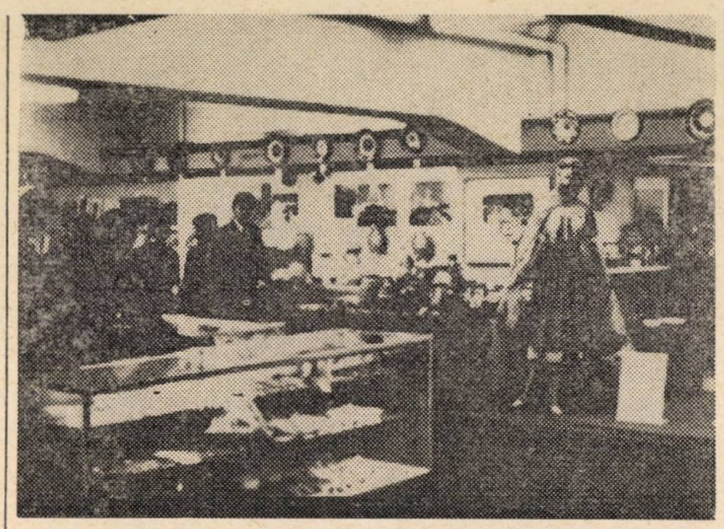

Peste 120 000 de persoane au vizitat Expoziția de cărți, fotografii și artă populară românească, organizată la Tokio sub auspiciile Asociației de prietenie Japonia-România

breviar

14 iunie

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a primit pe tovarășul Otakar Simunek, vicepreședinte al guvernului Republicii Socialiste Cehoslovace, președintele părții cehoslovace în Comisia mixtă guvernamentală româno-cehoslovacă de colaborare economică și tehnico-științifică, care a participat la întîlnirea de la București a președinților Comisiei.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a primit pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Iranului în Republica Socialistă România, S.H.V. Sanandaji, la cererea acestuia.

Prim-vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Ilie Verdeț, a primit delegația de activiști ai Asociației de prietenie sovieto-română, condusă de A. G. Țukanova, vicepreședintă a Asociației.

Ministrul afacerilor externe al Republicii Socialiste România, Corneliu Mănescu, a invitat în audiență pe ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al Republicii Liban la București, Robert Klat, căruia i-a expus poziția țării noastre cu privire la situația din Orientul Apropiat, exprimată în Declarația Comitetului Central al Partidului Comunist Român și a guvernului Republicii Socialiste România din 10 iunie 1967.

16 iunie

Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe al Republicii Socialiste România, la invitația Vecei Executive Federale a R.S.F.I., a făcut o vizită oficială în Republica Socialistă Federativă Iugoslavia, ca trimis al conducerii de partid și de stat române. Ministrul de externe al Republicii Socialiste România a fost primit de președintele Republicii Socialiste Federative Iugoslavia, Iosip Broz Tito. În aceeași zi, Corneliu Mănescu a avut convorbiri cu Mika Spiliak, președintele Vecei Executive Federale.

18 iunie

A plecat spre New York delegația Republicii Socialiste România, condusă de tovarășul Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri, pentru a participa la sesiunea extraordinară a Adunării Generale a O.N.U., consacrată examinării situației din Orientul Apropiat. Din delegație face parte și Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe. Delegația este însoțită de consilieri și experți.

La plecare, pe aeroportul Băneasa, delegația a fost condusă de tovarășii Nicolae Ceaușescu, Chivu Stoica, Gheorghe Apostol, Alexandru Bîrlădeanu, Emil Bodnaraș, Alexandru Drăghici, Paul Niculescu-Mizil, Ilie Verdeț, membri și membri supleanți ai Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., vicepreședinți ai Consiliului de Miniștri, membri ai guvernului.

Au fost de față reprezentanți ai ambasadelor Franței și S.U.A., acreditați la București.

A plecat spre Belgrad tovarășul Gheorghe Rădulescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, pentru a participa la întîlnirea președinților celor două părți în Comisia mixtă guvernamentală româno-iugoslavă de colaborare economică.

fără a permite realizarea unui cît de mic progres în direcția încetării ostilităților... Cu cît va dura mai mult și cu cît va costa mai scump, războiul din Vietnam va așeza noi obstacole în calea unei reglementări negociate".

Temperatura crește la Salisbury. Criza rhodesiană, la peste 18 luni de la declanșarea sa, tinde să cunoască, după o perioadă de relativă acalmie, noi momente de confruntare față în față între Londra și Salisbury. Mai multe evenimente petrecute în ultima săptămînă îndreptățesc această apreciere. Elementul care a readus în actualitate problema rhodesiană este desemnarea de către premierul Wilson a unui emisar oficial englez care, după expresia unui ziar francez, urmează „să ia temperatura la Salisbury". Primul reprezentant al diplomației britanice care ia contact public cu oficialitățile rhodesiene după episodul Wilson-Smith, consumat în decembrie trecut pe puntea crucișătorului Tiger, este lordul Alport, conservator, fost înalt comisar pentru Federația Rhodesiei și a Nyassalandului. Deplasarea sa la Salisbury a constituit o reală surpriză chiar pentru cercuri în general bine informate din capitala Marii Britanii — inclusiv pentru cele parlamentare — cărora însuși Wilson le mărturisea în urmă cu o săptămînă că nici un indiciu nu pare să confirme intenția lui Smith de a angaja noi discuții cu guvernul englez.

În preziua plecării lordului Alport la Salisbury, la Londra se reafirma că guvernul britanic rămîne neclintit în hotărîrea sa de a nu recunoaște legalitatea independenței Rhodesiei decît în momentul cînd în această țară puterea va fi exercitată de un cabinet reprezentînd majoritatea populației. Premierul britanic a precizat că numai „schimbări substanțiale ale situației" ar putea permite reînnodarea dialogului diplomatic între cele două capitale.

Cu multă circumspecție, și în absența unor elemente mai precise, „Le Monde" avansează ipoteza că noul demers britanic s-ar baza pe faptul că „de la Pretoria, care ar fi înclinată, zice-se, spre o conciliere și pînă la vastele depozite din Salisbury unde recolta de tutun rhodesian își așteaptă cumpărătorii — prea puțin numeroși — voci moderatoare încep să se facă auzite și să contribuie, poate, la crearea unui nou climat".

Sigur este, oricum, faptul că dificultățile economice ale Rhodesiei se fac simțite în suficientă măsură pentru a nu mai putea fi ascunse nici chiar de oficialitățile din Salisbury. Ministrul agriculturii în cabinetul lui Ian Smith a recunoscut zilele trecute că producția de tutun a Rhodesiei va trebui redusă în anul următor din lipsă de cumpărători. În sezonul 1965—1966 (adică cel care a urmat declarației unilaterale de independență) numai jumătate din recoltă a putut fi plasată pe piață iar situația nu s-a mai redresat de atunci.

Presa occidentală face în aceste zile apropierea de rigoare între „recunoașterea eșecului de către echipa lui Smith" și deplasarea lordului Alport la Salisbury. În privința sorților misiunii sale (de altfel și așa greu de apreciat datorită termenilor vagi în care Londra a formulat obiectivele sale în capitala Rhodesiei) un prim semn de întrebare îl constituie discursul rigid rostit de Smith după anunțarea inițiativei engleze. Calificîndu-l pe apropiatul său interlocutor „dușman recunoscut al Rhodesiei" și exprimîndu-și pesimismul în legătură cu misiunea lui, Smith a formulat din nou un fel de ultimatum Angliei. „Dacă Wilson va sabota și această tentativă, așa cum a făcut și în cazul episodului «Tiger», el va avea puține șanse de a mai întîlni vreo altă ocazie similară". Vehemența formulărilor lui Smith — opinează comentatorii — trădează situația critică a regimului. În ciuda dificultăților de informare, ziarele au intrat în posesia unor știri potrivit cărora în cîteva regiuni ale Rhodesiei au fost declanșate acțiuni împotriva guvernului minoritar al lui Smith, iar amploarea lor a impus adoptarea unor măsuri excepționale și în capitala țării.

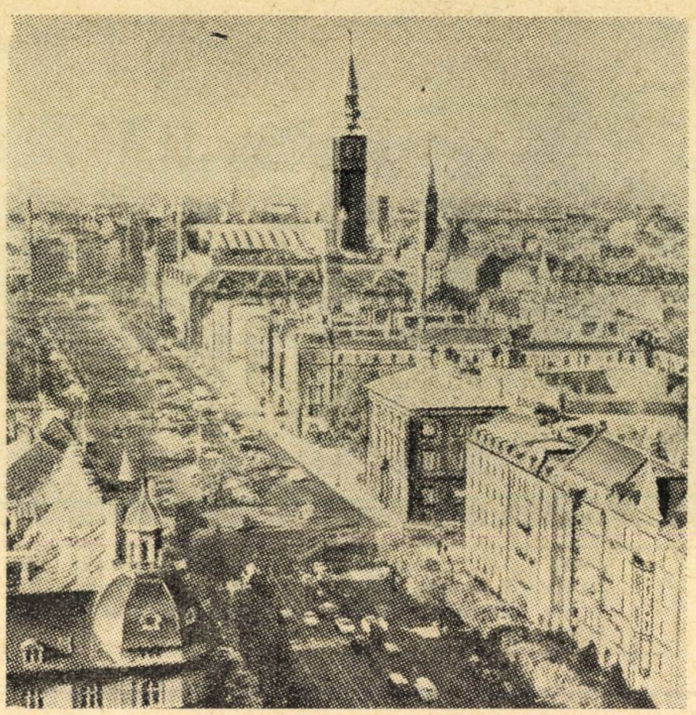

Copenhaga a împlinit 800 de ani. Mari festivități au marcat recent aniversarea capitalei Danemarcei. În fotografie : un aspect din centrul orașului

Gibraltarul și Adenul, alte două puncte nevralgice cronice ale politicii britanice, au fost repuse în discuție în această săptămînă în Camera Comunelor de către doi din membrii cabinetului Wilson.

D-na Judith Hart, ministru de stat pentru problemele Commonwealthului, a anunțat că în luna septembrie în Gibraltar va fi organizat un referendum de al cărui rezultat va depinde viitorul statut al teritoriului. Corpul electoral reprezentînd voința celor 25 000 de locuitori ai Gibraltarului va trebui să opteze, potrivit termenilor folosiți de ministrul englez, între „trecerea sub suveranitate spaniolă" și „păstrarea de bună voie a actualelor legături cu Marea Britanie".

Triumful primei alternative ar implica deschiderea unor negocieri care să culmineze cu lichidarea drepturilor Marii Britanii asupra Gibraltarului (fondate de prevederile tratatului de la Utrecht din 1713) după cum cîștigul de cauză al celei de-a doua variante ar putea antrena totuși oarecari modificări mai ales de natură constituțională pentru teritoriu.

Inițiativa Londrei a survenit într-un moment cînd criza relațiilor anglo-spaniole în problema Gibraltarului s-a ascuțit sensibil. Ziarul englezesc „Daily Telegraph" vede în proiectatul referendum „o nouă figură a baletului pe care Marea Britanie și Spania îl dansează de 18 luni în jurul Gibraltarului, depărtîndu-se de fiecare dată, puțin cîte puțin, unul de altul".

Celălalt important obiectiv strategic al Marii Britanii, Adenul, urmează să devină independent — laolaltă cu alte teritorii din sudul Peninsulei Arabice aflate sub dominație engleză — la 9 ianuarie 1968, a anunțat ministrul de externe George Brown tot în Camera Comunelor, la cîteva zile după intervenția Judithei Hart. Viitorul, independent din punct de vedere politic al teritoriilor sud-arabe, se arată însă destul de problematic — remarcă observatorii — în situația cînd Marea Britanie rămîne puternic angajată din punct de vedere militar în această regiune a lumii.

Corneliu VLAD

Șahul Iranului, Mohammad Reza Pahlavi, aflat în vizită oficială în Turcia, este primit pe aeroportul din Ankara de președintele Cevdet Sunay

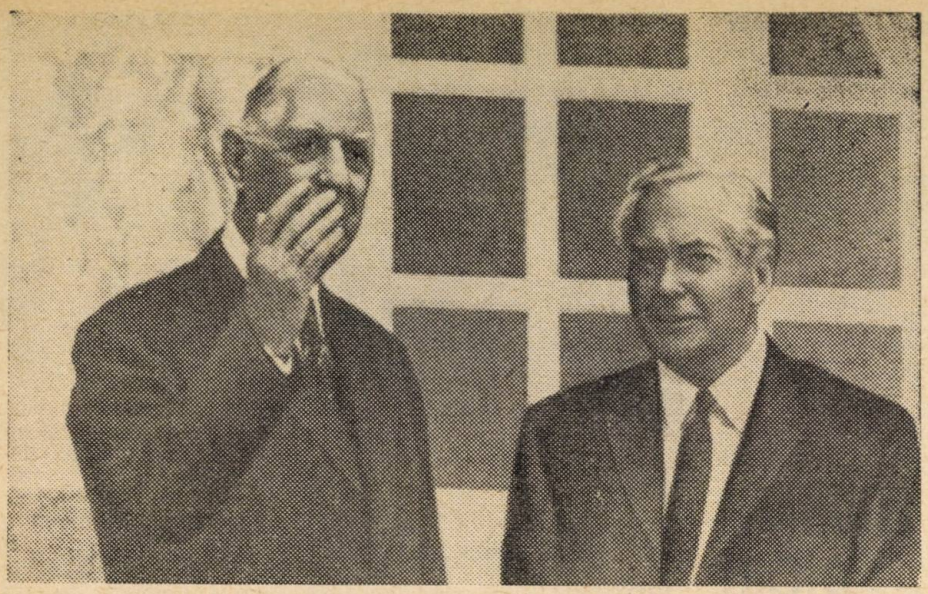

Paris. Întîlnirea dintre președintele de Gaulle și premierul britanic Wilson, la palatul Marele Trianon

Corespondență din Paris

Cele cinci ore de la Marele Trianon

Georges Dascal

Nimeni nu aștepta dezvăluiri deosebite și soluții concrete de pe urma întrevederii care a avut loc la 21 iunie, la Versailles, între generalul de Gaulle și premierul Wilson, primit ca prieten, împreună cu soția sa, în palatul regelui Ludovic al XIV-lea și primul oaspete străin în Marele Trianon renovat. Comentariile oficioase spun că discuțiile care s-au desfășurat timp de cinci ore între președintele Republicii Franceze și oaspetele britanic au fost profunde, sincere și cordiale ; ambele părți au expus amănunțit punctele de vedere respective asupra problemelor abordate. Inițial, întrevederea urma să se refere în esență la problema majoră a candidaturii Marii Britanii la Piața comună și, în mod efectiv, acest subiect nu a lipsit din schimbul de păreri. Dar ultimele evenimente internaționale au modificat întrucîtva ordinea de zi prevăzută și în cadrul convorbirilor s-a acordat un loc important problemei Orientului Mijlociu.

În această privință, cele cîteva informații obținute după întrevedere lăsau să se înțeleagă că Wilson a prezentat în primul rînd interlocutorului său un argument extrem de solid în ochii britanicilor ; potrivit acestui argument, glasurile Franței și Marii Britanii, în cazul în care ambele ar fi făcut parte din Comunitatea Europeană, ar avea mult mai multă greutate, deoarece, după părerea premierului britanic, ele ar putea fi astfel considerate ca reprezentative pentru întreaga Europă occidentală. La Paris se sublinia de altfel că punctele de vedere asupra acestor probleme nu sînt în fond foarte depărtate. În orice caz, așa cum a declarat, pare-se, generalul de Gaulle interlocutorului său, Franța nu consideră — în urma întrevederii pe care președintele Republicii a avut-o cu A. Kosighin în cursul escalei la Paris a premierului sovietic în drum spre sesiunea Adunării Generale a O.N.U. — că o conferință la nivel înalt a celor patru mari puteri ar fi considerată oportună de toate părțile interesate și, în consecință, nu vede necesitatea unei deplasări a șefului statului francez la New York.

A fost abordată și problema războiului din Vietnam ; în această privință s-au strecurat însă puține informații, exceptînd faptul că pozițiile reciproce nu s-au apropiat de loc, poziția franceză fiind bine cunoscută și de altfel recent reafirmată de către Couve de Murville, cu prilejul marii dezbateri de politică externă care a avut loc la sfîrșitul săptămînii trecute în fața Adunării Naționale : acest război, a spus ministrul de externe al Franței, nu se poate încheia decît printr-o reglementare negociată, cu participarea tuturor celor interesați, în baza acordurilor încheiate în 1954 la Geneva.

De fapt, partea practică a întrevederilor de la Marele Trianon a tratat în special tot despre problema adeziunii britanice la Piața comună. Potrivit cercurilor bine informate, discuția a gravitat în jurul căilor pe care ar trebui să se desfășoare procesul și pregătirile în vederea acestei adeziuni, în jurul condițiilor în care această adeziune s-ar putea realiza. Era deci de examinat cu atenție un dosar încărcat, cuprinzînd îndeosebi patru probleme fundamentale :

1) „vocația europeană" a Marii Britanii, ținînd seama de legăturile ei tradiționale, în primul rînd cu Commonwealthul ;

2) necesitățile și chiar servituțile inevitabile ale „disciplinei vest-europene" în materie economică, socială și comercială ;

3) poziția preponderentă a City-ului din Londra în materie de tranzacții financiare și bancare ;

4) actuala poziție privilegiată a lirei sterline ca monedă de rezervă internațională și transformarea lirei în simplă monedă națională din momentul în care Marea Britanie ar deveni membră a C.E.E.

Evident, toate aceste probleme nu-și puteau găsi și nu și-au găsit soluția în cursul întrevederilor dintre conducătorii francez și britanic. Cu atît mai mult cu cît ultimul punct — cel mai spinos se spune la Paris — cel privitor la destinul lirei sterline, nu poate fi rezolvat nici printr-o simplă negociere între cele șase țări și Marea Britanie, ci necesită o reformă a sistemului monetar mondial.

Pe scurt, dacă Wilson a depus toate eforturile pentru a demonstra că evoluția Angliei în sens european răspunde unui sentiment sincer și adînc, el a subliniat de asemenea că o simplă soluție de asociere — evocată de generalul de Gaulle la ultima sa conferință de presă — nu poate satisface Marea Britanie. De partea franceză, afirmă observatorii competenți, se consideră în continuare că trebuie să se mențină poziția definită și acceptată la Roma ; a doua zi după întrevederea de Gaulle — Wilson, la Paris se arată că președintele Republicii Franceze nu a putut decît să reamintească interlocutorului său britanic această poziție, anume că înainte de orice schimb de păreri între C.E.E. și Marea Britanie, cele șase țări ar trebui să procedeze întîi între ele la o examinare completă a problemei.

Comentînd întrevederea de la Marele Trianon și problemele discutate, unii observatori exprimă părerea că se ridică, în plus, și problema angajării, politice, dacă nu practice, a Marii Britanii în anumite conflicte mondiale alături de S.U.A. (Vietnam, Orientul Mijlociu), angajament care, după cum se subliniază, nu corespunde spiritului politicii preconizate de generalul de Gaulle, problemă care sporește greutatea anumitor argumente ridicate de președintele Franței împotriva candidaturii britanice la C.E.E. Astfel, „Les Echos", ziar al cercurilor de afaceri, consideră că „aceste angajamente (britanice față de S.U.A. — n.n.) trebuie să pară președintelui Republicii incompatibile cu neutralitatea continentală pe care ar trebui s-o respecte, după părerea sa, țările din Piața comună". „Wilson — adaugă ziarul — a repetat probabil că vocația europeană a Marii Britanii este însoțită de o anumită dezangajare în raport cu răspunderi odinioară mondiale".

Alți observatori merg pînă acolo încît atribuie un rol hotărîtor unei armonizări a relațiilor franco-britanice în cadrul european, considerînd că aportul comun al fiecăreia din cele două țări poate fi prețios pentru reglementarea conflictelor actuale. „Combat", de pildă, scrie : „Respectînd trecutul, interesele și înfățișarea specifică a țărilor, Franța și Anglia pot contribui la învingerea manicheismelor și la abordări mai pragmatice ale situațiilor".

Paris, 20 iunie

În exclusivitate pentru „Lumea"

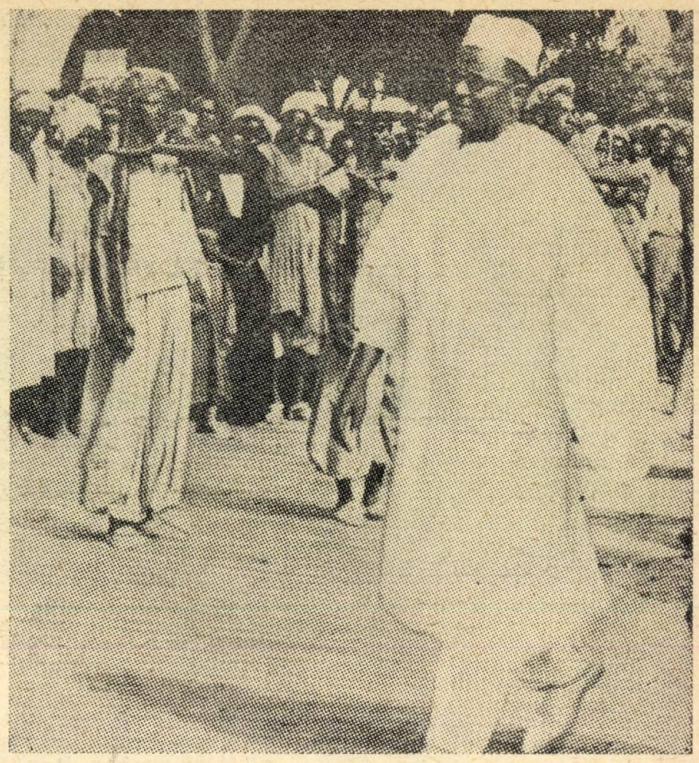

HAMANI DIORI

președintele Republicii Niger

Eforturi spre propășirea Nigerului

Niamey, capitala Republicii Niger, a găzduit luna trecută cu ospitalitate delegația economică guvernamentală română care a vizitat această țară. În cursul celor două întrevederi de la palatul prezidențial din Niamey, am avut prilejul să notăm și aprecierile șefului statului Niger, Hamani Diori, privind politica internă și internațională, preocupările guvernului acestei țări pentru consolidarea independenței ei și propășirea economico-socială a populației.

— Lupta fermă, neabătută și complexă pentru întărirea continuă a independenței economice, prin mobilizarea tuturor forțelor interne, inventarierea și valorificarea rațională a resurselor naționale reprezintă singurul mijloc de consolidare a suveranității țărilor în curs de dezvoltare, inclusiv a Republicii Niger, remarcă președintele Hamani Diori. Aplicăm această concepție — precizează Excelența Sa, în cazul țării noastre ; în decursul celor aproape șapte ani trecuți de la dobîndirea independenței de stat (3 august 1960), ne-am convins că numai ducînd o asemenea politică întărim conștiința națională a populațiilor ce formează națiunea noastră, creăm premisele evoluției ei și bunăstării generale.

Drumul pe care trebuie să-l parcurgem nu este deloc ușor. Țara noastră, deși are o suprafață de 2,5 ori mai mare ca a Franței, are o populație de abia 3,5 milioane locuitori, constituită din șase grupuri etnice principale, de rasă albă sau negroidă, mare parte din ele încă nomade. Adăugați la aceasta climatul fierbinte și extrem de uscat caracteristic așezării în plin centru al Africii, lipsa de apă (nu avem ieșire la mare, iar fluviul Niger străbate numai o mică parte a teritoriului nostru, în partea sa vestică), lipsa căilor de transport (fluviul Niger este nenavigabil pe porțiunea ce străbate teritoriul nostru) și veți avea o imagine a ansamblului de greutăți generat de condițiile noastre naturale și sociale. Cu toate acestea, avem dreptul să sperăm spre o viață mai bună și ne-am luat soarta în propriile mîini.

Referindu-se la măsurile luate pentru organizarea economiei Nigerului, președintele Hamani Diori precizează :

— Imediat după dobîndirea independenței, am elaborat un plan de dezvoltare trienal, de tranziție, căruia i-a urmat un plan de 4 ani ce se va încheia în acest an, pregătind intrarea în vigoare a planului decenal (1968—1977). În condițiile specifice țării noastre, aceste planuri au prevăzut și prevăd nu numai dezvoltarea activității economice, lichidarea speculei în așezările din deșert, ci, în primul rînd, măsuri pentru transformarea oamenilor, a concepțiilor și mentalităților lor. Astfel, dat fiind faptul că populația țării este situată în proporție de 97% în mediul rural, trăind în principal din creșterea vitelor și cultivarea arahidelor, spre acest sector ne-am îndreptat în primul rînd atenția, tinzînd spre crearea unei concepții cooperatiste de muncă, folosirea într-o măsură tot mai mare a creditelor, uneltelor și utilajelor, spre creșterea producției, a desfacerii produselor și aprovizionării personale și productive a producătorilor. Cadre formate în centre special create de stat sînt trimise în număr tot mai mare în așezările rurale pentru propagarea ideii de producție cooperatistă, întrucît numai o asemenea formă de organizare a producției agricole contribuie, în condițiile specifice țării noastre, la sprijinirea ei eficientă de către stat și la desfacerea producției la prețuri competitive. Totodată, desfășurăm o campanie tot mai largă de alfabetizare, în paralel cu campania pentru modernizarea vieții familiale susținută prin cadre pregătite în școlile organizației de femei din țara noastră. Ele desfășoară o muncă educativă metodică cu privire la modul de îngrijire a copiilor de către mame, întreținerea curățeniei casnice, prepararea igienică a alimentației familiale etc. Caravane medical-educative special create străbat în același timp în număr tot mai mare așezările rurale, controlînd starea sănătății populației, acordînd asistență și medicamente, făcînd educația sanitară a cetățenilor.

Prin educarea complexă neîntreruptă și intensivă a populației, prin sprijinirea producției de către stat și organizarea ei în măsură tot mai largă pe baze cooperatiste, am reușit să ajungem în sectorul agricol la un ritm de creștere de 4 la sută pe an, ca și la sporirea suprafețelor apte pentru culturi agricole prin folosirea îngrășămintelor sau săparea de puțuri, începerea diversificării producției agricole prin extinderea terenurilor cultivate cu bumbac, orez și mei etc. Corespunzător posibilităților pe care ni le oferă venitul nostru național, am reușit să creăm în ultimii ani o fabrică de ciment, o fabrică de cărămizi, o fabrică de încălțăminte, o țesătorie și alte cîteva unități industriale, să organizăm telecomunicațiile, căile și mijloacele de transport rutier. Împreună cu celelalte țări riverane fluviului Niger, pregătim proiecte de valorificare a acestui curs de apă, astfel încît el să devină atît o cale de transport ieftină și lesnicioasă cît și o sursă de energie electrică. În acest stadiu, sau poate mai curînd, se vor crea condiții pentru punerea bazelor industriei noastre siderurgice prin valorificarea bogatelor zăcăminte de minereuri de fier din regiunea Say (11 miliarde tone exploatabile de suprafață și cu conținut de 35—55 la sută fier), ca și a altor zăcăminte minerale.

Sînt, de asemenea, în pregătire proiectele pentru construcția unei șosele transsahariene și ne exprimăm convingerea că greutățile financiare care stau

Arahidele, principala „monedă de schimb" a Nigerului

încă în calea realizării unor atari lucrări vor fi, mai devreme sau mai tîrziu, lichidate pe calea cooperării internaționale.

În cursul discuției, președintele Republicii Niger a expus principiile călăuzitoare ale politicii externe a țării sale :

— Înțelegem să nu încălcăm suveranitatea nimănui și nici să nu ne amestecăm în treburile interne ale vreunei țări, pretinzînd același tratament față de noi.

Ca urmare, în domeniul relațiilor externe Republica Niger se străduiește să ducă o politică absolut independentă, de strictă neutralitate, fără a uita însă că este o țară africană, a cărei datorie de căpetenie o constituie, pe plan extern, lupta pentru întărirea unității africane, pentru creșterea gradului de întrajutorare interafricană.

Alături de alte 13 țări, sîntem membri ai Organizației Comune Africane și Malgașe și sînt onorat de faptul că șefii acestor state prietene mi-au dat mandatul de a apăra interesele țărilor lor, în numele organizației noastre, în fața Comunității Economice Europene.

Pe aceeași linie, a dezvoltării bunelor relații și întrajutorării panafricane, Republica Niger a inițiat crearea în mai 1959 a Consiliului Antantei Africane, din care fac parte Niger, Coasta de Fildeș, Volta Superioară, Dahomey și, începînd de la 9 iunie 1966, Togo. În spiritul Cartei O.N.U., organizație din care face parte de la 21 septembrie 1960, Republica Niger colaborează cu rezultate excelente cu țările Antantei Africane, conform intereselor economice și politice ale țărilor acestui Consiliu. Aceasta nu înseamnă că țara noastră se menține în limitele unei cooperări regionale. Întreținem relații cu orice țară care dorește să dezvolte raporturile sale cu noi, indiferent de sistemul ei politic sau social ; vizitarea oficială a numeroase țări din Africa, Asia, Europa și America de către delegații ale Republicii Niger, ca și primirea la Niamey a celor mai diferite delegații străine sînt o confirmare a acestei politici. La Niamey își au sediul 25 de oficii diplomatice străine. La rîndul său, Republica Niger întreține relații diplomatice cu numeroase state, fără a avea însă posibilitatea, din cauza resurselor sale financiare modeste, să întrețină oficii diplomatice proprii în toate aceste țări.

Referindu-se la relațiile cu România, șeful statului Niger a declarat :

— Pe toate căile și în toate ocaziile, România a sprijinit și sprijină țările în curs de dezvoltare pentru apărarea intereselor lor, legate de propășirea economică și socială. Mă bucur că la Niamey a fost încheiat primul acord comercial al țării noastre cu Republica Socialistă România. Stimăm deosebit țara dv., poporul român pentru tot ceea ce ați înfăptuit și vă propuneți să înfăptuiți cu atîta constanță și realism. Prețuim, de asemenea, România pentru justețea și fermitatea liniei sale politice. Stima noastră decurge și din faptul că în Africa — și în alte continente — este cunoscut atașamentul României față de principiile neamestecului în treburile interne ale altui stat, respectării riguroase a suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, în relațiile dintre state. Aceasta consolidează mult prestigiul României peste hotare. Guvernul Republicii Niger a primit cu cordialitate vizita delegației economice guvernamentale române și o dată cu stabilirea de relații comerciale cu țara dv. și-a exprimat dorința, acceptată de partea română, de a trimite la București o delegație guvernamentală cu o componență largă, pentru a cunoaște cît mai mult din experiența României în domeniile ce interesează Republica Niger. Dezvoltarea relațiilor comerciale și de cooperare economică și tehnică între țările noastre va înlesni extinderea treptată a raporturilor și în celelalte domenii, întărind continuu legăturile între poporul român și poporul Republicii Niger.

Silvian PETRESCU

reflector

PREȘEDINTELE DE GAULLE LA BONN

Săptămîna trecută, cancelarul Kiesinger a anunțat în fața Bundestagului că între 7 și 8 iulie va face o vizită la Washington unde se va întreține cu președintele Johnson asupra temelor de actualitate ale relațiilor americano—vest-germane. După aceasta, între 12 și 13 iulie, cancelarul îl va primi pe șeful statului francez la Bonn, în cadrul consultărilor periodice „la nivel înalt" prevăzute de tratatul de cooperare din 1963. Cancelarul a subliniat în fața parlamentarilor vest-germani că, în ciuda divergențelor între Bonn și Paris asupra unor probleme importante (intrarea Marii Britanii în Piața comună, integrarea vest-europeană, prezența trupelor americane în Europa), „este totuși posibilă o cooperare în stil mare cu Franța".

CE INTENȚIONEAZĂ DE FAPT NELSON ROCKEFELLER ?

De doi ani se știe că Nelson Rockefeller, guvernatorul republican al statului New York, a renunțat definitiv la ambiția de a candida la președinția Statelor Unite. A declarat-o el însuși de atîtea ori încît observatorii care alcătuiesc listele de candidați potențiali nici nu se mai opreau în ultima vreme la numele lui. Nimic nu este însă mai schimbător decît proiectele unui om politic american. Săptămîna trecută, el a declarat că sprijină necondiționat candidatura guvernatorului statului Michigan, George Romney, dar că „privind lucrurile în mod realist, nu există nici o șansă" ca majoritatea guvernatorilor republicani să adopte aceeași poziție. În ultimă instanță, adică numai după ce Romney și-ar măsura forțele în alegerile preliminare cu diverșii candidați prezumtivi ai aripii conservatoare a partidului (Nixon, Reagan etc.) și ar fi învins, a spus Rockefeller, ar accepta să intre în joc pentru a ralia în jurul său pe republicanii cu vederi liberale. „Dar, a adăugat el, va mai dura destul pînă cînd lucrurile se vor cristaliza și nu mi-am pierdut speranța că guvernatorii republicani — sau o majoritate substanțială a lor — îl vor sprijini în cele din urmă pe Romney".

Nu e prea ușor să deduci de aici ce intenționează și ce speră în realitate Nelson Rockefeller.

TUNELUL ȘI BANII

După mai mult de o sută cincizeci de ani de cînd Napoleon s-a declarat entuziasmat de proiectul unui tunel sub Canalul Mînecii, acordul de cooperare franco-britanic a ajuns în faza decisivă : au fost găsiți banii. Planurile tehnice, reunite în peste 300 de mape, și programul de organizare, elaborat de un calculator electronic din cele mai moderne, au fost parafate. În vara anului 1967 vor începe săpăturile. Dar pînă atunci... cine plătește ? La drept vorbind, nu se știe precis, dar miniștrii transporturilor din Franța și Anglia au dat simultan publicității lista celor trei mari „grupuri de afaceri" care-și dispută finanțarea tunelului. Primul grup este format de o societate franco-engleză care va prelua exploatarea circulației feroviare pe sub Canal, de firma „Technical Studies of America", Societatea Canalului de Suez, Creditul Lionez, Banca Rotschild și alții. Al doilea grup are în frunte „Banque de Paris et des Pays Bas", firma engleză S.C. Warburg și banca americană White Weld. Al treilea grup concurent cuprinde opt mari bănci, între care Midland Bank din Anglia, Banque Nationale de Paris, Banca Dreyfus, First Boston Corporation of America și Banca Nazionale per Lavoro din Italia.

Guvernele interesate vor aproba oferta cea mai avantajoasă, dar se crede că, în cele din urmă, toate cele trei grupuri financiare își vor împărți acțiunile, distribuind „echitabil" între ele cei 52 de kilometri ai Tunelului și așteptînd beneficiile ce vor începe, eventual, să curgă abia din 1975, cînd se va deschide traficul pe sub apele Mînecii.

GRECIA
după două luni

La două luni după efectuarea loviturii de stat, evoluția evenimentelor confirmă prevederile inițiale. Noile autorități, susținînd necontenit că situația actuală este provizorie, și încercînd să tempereze opoziția internă și a criticii din străinătate, acționează potrivit planurilor anterioare minuțios elaborate.

Pe planul politicii interne și externe, cercurile conducătoare de la Atena urmăresc în principal realizarea a trei obiective : împiedicarea răsturnării actualei situații prin intensificarea represiunilor interne și anunțarea — mereu repetată, dar de fapt amînarea — revenirii la o ordine constituțională ; încercarea de a se da satisfacție unor revendicări economice prin promisiuni de măsuri „populare" ; eforturi pentru liniștirea opiniei publice internaționale cu privire la intențiile guvernului, atît în ceea ce privește viața politică internă cît și activitatea internațională.

În viața politică internă a Greciei, dominantă este menținerea și chiar intensificarea campaniei de intimidare a maselor populare și a liderilor politici. Dacă în primele zile ale puciului, grupul de militari care a preluat puterea a procedat la efectuarea unor arestări „preventive", în momentul de față se operează arestări „selective". Inițial, imensa majoritate a arestaților aparținea forțelor politice de stînga. Actualmente, se înmulțește numărul celor întemnițați din rîndul unor personalități politice de centru-stînga. Potrivit unor observatori occidentali, nu ar fi vorba de o slăbire a represiunilor anticomuniste, ci pur și simplu de aplicarea unei linii tactice mai subtile care vizează, în fond, tocmai intensificarea ulterioară a reprimărilor elementelor progresiste. Cercurile militare intenționează să lichideze orice germene de rezistență care s-ar organiza în jurul Uniunii de centru pentru a acuza apoi forțele politice de stînga de „monopolul" organizării luptei împotriva regimului. Îndreptînd apoi ascuțișul represiunii tocmai împotriva elementelor de stînga, grupul militar de la putere se va prezenta în fața cercurilor conducătoare ale N.A.T.O., și ale Statelor Unite în primul rînd, ca principal apărător al obiectivelor N.A.T.O. în această regiune.

În vederea menținerii unui climat de insecuritate personală a oamenilor politici de centru și a militanților progresiști se continuă jocul combinat al eliberărilor din lagăre și al rearestărilor. După cum se știe, eliberările s-au făcut numai după semnarea unor declarații de „loialitate" față de guvern. Arestînd pe cei ce urmează să fie curînd eliberați, pentru că din partea acestora nu se așteaptă la nici un fel de opoziție, autoritățile urmăresc, în același timp, să demonstreze că duc o politică „umanitară" și să poată anunța că atîtea sute și sute de oameni au fost scoși din închisori „cînd s-a dovedit nevinovăția lor".

Această evoluție a tacticii represiunii este însoțită — după cum remarca „Le Nouvel Observateur" — de «manevrele politice întreprinse de ambasadorul

Tineri londonezi, îmbrăcați simbolic în costume folclorice grecești, demonstrează împotriva represiunilor antidemocratice din Grecia

S.U.A., John Talbot, și în special de serviciile C.I.A. Este vorba de a face mai „prezentabil" noul guvern, făcînd să intre în el personalități politice care dispun de o oarecare influență în rîndul marii burghezii. Americanii susțin în acest sens pe un „tehnician în problemele economice", Gheorghios Mavros. Acest jurist, personalitate de prim plan a Uniunii de centru, a fost ministru al coordonării economice în primul guvern Papandreu. El a demisionat din postul său și a renunțat la mandatul său parlamentar în 1965 pentru a prelua funcția de guvernator general al Băncii Greciei. Fiind strîns legat de patronul presei de centru-stînga, Christo Lambrakis, care a părăsit Grecia, dar lasă ca ziarele sale să apară sub controlul militar, Mavros a deschis la Atena un „birou politic" unde primește pe „viitorii săi candidați". Se pare că el vrea să refacă „centrul", refuzînd orice colaborare cu partidul E.D.A., care ar rămîne interzis, și debarasîndu-se de cei doi Papandreu, ambii condamnați „în mod legal" pentru participarea la afacerea Aspida. Pentru moment, coloneii lasă să se desfășoare această operație de „tip Vichy", care servește la împiedicarea dezvoltării rezistenței. Totuși, este inadmisibil faptul ca ei să lase să fie restabilit un guvern civil condus de personalități cunoscute».

În același timp, autoritățile continuă desființarea instituțiilor și organizațiilor care existau înaintea loviturii de stat. După abolirea sistemului colectiv al organelor puterii locale — prin numirea consiliilor municipali, a primarilor și prefecților — s-a trecut la reorganizarea sindicatelor și suspendarea dreptului la grevă. Campania s-a extins apoi prin înlocuirea conducerilor instituțiilor și întreprinderilor de stat cu ofițeri fideli grupului conducător. Măsuri în aceeași direcție au fost luate și în cadrul forțelor armate prin intermediul unui așa-numit comitet de disciplină care examinează dosarele tuturor ofițerilor ; în urma acestor operații, numeroși ofițeri din fruntea ierarhiei militare au și fost înlăturați.

Alt obiectiv principal al cercurilor conducătoare îl constituie încercarea demagogică de anunțare a unor măsuri de „distribuire mai echitabilă" a veniturilor. Reforma fiscală anunțată ar urma să afecteze mai sever veniturile ridicate. Potrivit unei prime măsuri anunțate se interzice oricărei persoane să primească un salariu superior celui al primului ministru ! Admițînd că, oficial, măsura s-ar aplica, este dificil de înțeles cum ar pu-

tea aceasta să contribuie la ridicarea nivelului de trai al maselor populare și la satisfacerea revendicărilor lor economico-sociale. „Conducătorii noului regim militar — scria ziarul turc «Yeni Gazete» — vorbesc tot timpul despre drepturile sociale, despre repartizarea justă a bunurilor, despre creșterea economică. Nu se poate înțelege cum pot fi realizate aceste lucruri într-o țară unde nu există democrație. Toate acestea se fac în detrimentul drepturilor sociale, democratice și obștești ale poporului grec".

Al treilea obiectiv este legat de încercarea de temperare a criticilor cu privire la suspendarea drepturilor constituționale. Comisia numită pentru revizuirea constituției și-a început oficial lucrările la 15 iunie în prezența premierului Kollias, a generalului Spandidakis și a ministrului justiției, Rozakis. După cum s-a anunțat, comisia ar trebui să-și încheie lucrările peste șase luni. Din informațiile apărute pînă acum în presa greacă rezultă că viitoarea constituție va prevedea o întărire a organelor executive. Se afirmă că dreptul de a alege și de a fi ales nu va fi acordat nici unui cetățean cu vederi de stînga sau centru-stînga sau „acelora care au rezerve față de regim, forțele armate, aliantele Greciei, justiție, forțele de siguranță". Pentru a putea fi înscriși pe liste, candidații la alegeri ar urma „să facă dovada trecutului lor naționalist". Se preconizează deci ca în viitorul parlament — care ar urma să aibă numai 150 de deputați față de 300 în prezent — să nu facă parte decît politicieni de dreapta și extremă dreaptă. Actualii lideri politici ar urma să fie excluși din viitoarele organe legislative și de conducere. Premierul Kollias a promis că proiectul constituției va fi prezentat cel mai tîrziu la sfîrșitul anului și că va fi urmat de alegeri, fără să indice însă o dată precisă. Întrebat în legătură cu aceasta, ministrul de interne, generalul Patakos, a răspuns : „Avem multe alte probleme care ne preocupă ca să putem vorbi de așa ceva de pe acum". Potrivit anumitor informații — la care se referă „France Presse" — un grup de ofițeri — se vorbește despre un „comitet" de 12 sau 15 membri — ar juca în culise, de la 21 aprilie, un rol de prim plan. O dată reforma constituțională înfăptuită, acești oameni — necunoscuți deocamdată publicului — sînt cei care vor lua în mîini destinele țării.

Realitățile momentului și perspectivele de viitor determină o intensificare a rezistenței atît în interiorul țării cît și în rîndul emigrației grecești din străinătate. Forțele de stînga au chemat poporul grec să desfășoare largi acțiuni împotriva dictaturii, începînd cu formele cele mai simple de luptă și pînă la dezvoltarea unei mișcări naționale de masă. În diverse state din apusul Europei au început să activeze comitete ale grecilor emigrați, formate din personalități de diferite convingeri politice, în scopul coordonării acțiunilor tuturor organizațiilor opoziționiste și al informării opiniei publice internaționale asupra evoluției situației din Grecia.

Eugen PHOEBUS

Alexander ROSS

președintele Consiliului britanic pentru comerțul cu Europa răsăriteană

„Să transformăm contactele în contracte"

Născut în Noua Zeelandă, dl Alexander Ross, cunoscut financiar, președinte la United Dominions Trust Ltd., a fost numit la începutul anului președinte al Consiliului britanic pentru comerțul cu Europa răsăriteană (E.E.T.C.). D-sa a avut amabilitatea de a răspunde la întrebările colaboratorului nostru, Richard Clements, **redactor-șef al săptămînalului „Tribune", expunînd opiniile sale asupra relațiilor comerciale Est-Vest, activității organizației ce o conduce și perspectivelor de viitor.**

— S-a vorbit mult despre dezvoltarea comerțului Est-Vest. Sînteți de părere că această dezvoltare este un lucru pe care îl putem considera de la sine înțeles ?

— Cred în dezvoltarea continuă a comerțului Est-Vest, dar nimic nu trebuie să fie considerat vreodată ca ceva de la sine înțeles. Este necesar să se depună eforturi de către toate părțile interesate pentru a se asigura prosperitatea comerțului.

— În calitate de președinte al Consiliului pentru comerțul cu Europa răsăriteană, pe ce linii ați dori să se dezvolte acest comerț ?

— Consiliul pentru comerțul cu Europa răsăriteană se ocupă de schimburile în ambele direcții. Dorim creșterea exporturilor britanice, dar nu numai aceasta. Dorim, de asemenea, o creștere a importurilor Marii Britanii din Europa răsăriteană. Sînt de părere, de asemenea, că există posibilitatea unei colaborări mai strînse, în sensul cel mai larg al cuvîntului, între industriile din Anglia și țările respective.

— Care sînt, după părerea dv., obstacolele care mai există încă în calea dezvoltării comerțului ?

— Principalul obstacol îl constituie, după opinia mea, insuficiența comunicațiilor, cu tot ceea ce implică aceasta ca imposibilitate de a menține un contact reciproc suficient de strîns, de a aprecia pe deplin ce are de oferit fiecare parte și ce necesități are fiecare parte.

— Aveți acum o experiență considerabilă în domeniul comerțului în ambele direcții. La ce mijloace și metode considerați că ar trebui să se recurgă pentru dezvoltarea contactelor între industriile respective ?

— Am vorbit de insuficiența comunicațiilor. Sarcina industriilor de ambele părți, precum și a altor organizații (de pildă, a Consiliului pentru comerțul cu Europa răsăriteană), este să întreprindă ceva în această privință. După părerea mea, este esențial ca, de ambele părți, unitățile industriale să studieze piețele și să afle cît mai multe despre necesitățile celeilalte părți și metodele ei de a face afaceri. Sînt necesare mai multe vizite în ambele direcții.

— Ce considerați că s-ar putea întreprinde pentru stimularea relațiilor comerciale dintre Marea Britanie și Europa răsăriteană ? Guvernul ar putea contribui mai mult la aceasta ?

— Guvernele pot ajuta, dar ceea ce trebuie ele să realizeze cu prioritate este să creeze climatul potrivit pentru efectuarea schimburilor, rămînîndu-le oamenilor de afaceri sarcina de a folosi cît mai intens posibilitățile oferite. În ultimă instanță, posibilitățile cele mai bune sînt asigurate de industrie însăși.

— Ce rol considerați că au tîrgurile și expozițiile internaționale în stimularea comerțului de această natură ?

— Cu condiția să fie bine pregătite și să se ia măsuri pentru a se asigura că exponatele sînt acelea pe care vizitatorii doresc să le vadă, tîrgurile și expozițiile pot avea o valoare uriașă. Iată de ce sperăm ca, în octombrie-noiembrie anul viitor, să organizăm la București o expoziție industrială britanică.

— Ați vrea să expuneți pe scurt activitatea organizației dv. și opiniile dv. asupra viitorului comerțului Est-Vest ?

— Sarcina Consiliului pentru comerțul cu Europa răsăriteană este de a a-

→

Un aspect al standului românesc la recenta expoziție londoneză „Căminul ideal"

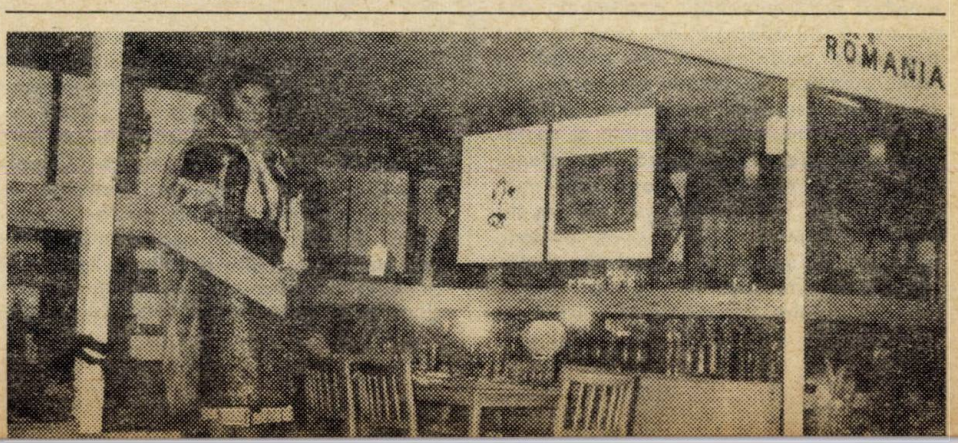

meliora comunicațiile, în sensul cel mai larg al cuvîntului, dintre Marea Britanie și țările est-europene, de a le face cît mai eficiente posibil. Sîntem un organ de coordonare națională al cărui obiectiv este să îndrume un număr cît mai mare posibil de firme britanice (de export sau import) spre un comerț avantajos cu Europa răsăriteană, un comerț realizat în modul cel mai eficient, în deplină cunoștință asupra posibilităților comerciale în ambele direcții și utilizării lor în modul cel mai potrivit. Nu mă îndoiesc, comerțul Est-Vest se va dezvolta continuu. În acest scop, vor fi necesare eforturi mari de ambele părți, dar va fi o activitate care ne va aduce satisfacții reciproce. Bunăvoință există ; contactele, în cea mai mare parte, există și ele. De aceea, trebuie să intensificăm contactele pe care le avem și să le stabilim pe acelea pe care nu le avem încă. Trebuie să transformăm contactele în contracte.

Sidney van DEN BERGH

preşedintele Camerei Centrale de Comerț din Haga

Un bun prilej de apropiere

Țara noastră a fost vizitată recent de o misiune economică olandeză, formată din peste 70 de industriași și oameni de afaceri. În timpul ședерii în România, oaspeții olandezi au avut întrevederi și au purtat discuții cu reprezentanți ai vieții noastre economice privind unele componente ale relațiilor comerciale dintre cele două țări, precum și posibilitățile de dezvoltare viitoare a acestora. De asemenea, membrii misiunii economice olandeze au făcut o călătorie prin țară, cu care prilej au vizitat obiective industriale și centre turistice. La solicitarea revistei „Lumea", conducătorul misiunii economice olandeze, dl Sidney van Den Bergh, președintele Camerei Centrale de Comerț din Haga, a avut amabilitatea să răspundă la întrebările puse de colaboratorii noștri T. Nițescu **și** S. Lucian.

Ce considerente au determinat misiunea economică olandeză, pe care o conduceți, să întreprindă această călătorie în România ?

Vizita noastră în România pornește din dorința noastră generală de a găsi căile adecvate pentru a dezvolta, pe scară mai largă, relațiile economice cu toate țările. Se știe că Olanda este membră a Comunității Economice Europene și întotdeauna am avut, în cea mai mare parte, relații de afaceri cu țările membre ale acestei comunități. Acum, însă, resimțim necesitatea extinderii relațiilor noastre comerciale și cu țările socialiste, care oferă pe planul schimburilor economice posibilități multiple. Sîntem foarte mulțumiți că am început cu România. Și, în acest context, am vrea să subliniem excepționala primire făcută în țara dv. În mod firesc, această primire ospitalieră și spiritul de înțelegere și bunăvoință pe care le-am întîlnit și-au pus amprenta asupra întregii noastre activități în țara dv.

Răspunzînd altei întrebări, oaspetele ne vorbește despre contactele pe care le-a avut misiunea olandeză la noi și despre importanța acestora pentru viitorul relațiilor comerciale dintre cele două țări :

Cu ajutorul și prin intermediul Camerei dv. de Comerț, membrii misiunii noastre au putut să ia contact — într-un timp foarte scurt — cu multe oficialități române. Întrevederile pe care le-am avut cu ministrul comerțului exterior, Gheorghe Cioară, și cu ministrul industriei alimentare, Bucur Șchiopu, au fost deosebit de folositoare. Cu aceste prilejuri au fost abordate multe probleme legate de evoluția relațiilor noastre. Rămîne acum doar să dăm o formă concretă concluziilor noastre, cu alte cuvinte să încheiem documentele necesare. Dat fiind acest început mai mult decît promițător, vom duce în viitor tratative în vederea găsirii unor noi căi care să contribuie la dezvoltarea și diversificarea schimburilor comerciale dintre cele două țări. Economia românească produce mărfuri care interesează piața olandeză și pe care dorim să le cumpărăm. La rîndul ei, Olanda poate furniza produse necesare dezvoltării și modernizării în continuare a unor ramuri industriale românești.

În legătură cu posibilitățile și mijloacele pe care le întrevede d-sa în vederea dezvoltării contactelor și informării reciproce dintre cele două camere de comerț și la aportul pe care aceste instituții îl pot aduce în intensificarea schimburilor reciproce de mărfuri, oaspetele olandez a declarat în continuare :

Relațiile de colaborare existente între Camera de Comerț a României și Camera Centrală de Comerț din Haga pot fi, desigur, îmbunătățite și sîntem convinși că vizita noastră, ca și altele care vor urma, vor facilita aceasta. Există acum la Haga o cameră de comerț româno-olandeză, iar la București un birou olandez. Împreună cu membrii misiunii noastre ne-am gîndit să inițiem o nouă Asociație a prietenilor României care, prin contacte mai strînse cu partenerii români, să contribuie și ea la dezvoltarea comerțului româno-olandez.

În vederea adîncirii colaborării și apropierii pe scară mai largă dintre instituțiile noastre am discutat cu omologul meu român, dl Victor Ionescu, și cu colaboratorii săi și am convenit să legiferăm acțiunile noastre de colaborare. În acest scop am hotărît să încheiem chiar în cursul anului curent un angajament.

Exprimîndu-și în continuare convingerea că România prezintă pentru Olanda și un mare interes de ordin turistic și că, fără îndoială, numărul turiștilor olandezi în țara noastră va crește substanțial, dl Sidney van Den Bergh încheie cu sintetizarea impresiilor culese :

Sîntem satisfăcuți de rezultatele acestei vizite. Vizita în genere a constituit un admirabil prilej pentru a purta convorbiri, pentru a crea legături, pentru a ne apropia și mai mult. Astfel, sîntem siguri că mulți oameni de afaceri olandezi vor veni în România, mai ales după ce, întorcîndu-ne în Olanda, vom informa presa și pe oamenii de afaceri olandezi despre rezultatele obținute de noi. Ca atare sîntem optimiști cînd afirmăm că nivelul actual al schimburilor comerciale dintre Olanda și România va crește de cîteva ori în viitorii 4—5 ani. Acum, odată ce am descoperit ce înseamnă România și ce poate ea realiza, sîntem convinși că relațiile comerciale dintre țările noastre se vor dezvolta, în viitorii ani, într-un ritm rapid. În felul acesta se creează premisele unei colaborări economice multilaterale, eficiente și fructuoase.

Prof. dr. Juan MARINELLO (Cuba)

Dialogul cultural

Ambasadorul Cubei la U.N.E.S.C.O., prof. dr. Juan Marinello, a răspuns invitației făcute de I.R.R.C.S. de a ne vizita țara. Cu acest prilej oaspetele a acordat un interviu redactorului nostru Anca Voican.

Dr. Juan Marinello, gata să păşească pragul vîrstei de 70 de ani, îmbină de-a lungul vieţii sale activitatea de poet şi eseist cu cea politică. Şef de şcoală şi poet de avangardă, editează „Revista de Avance" (Revista progresului — 1927) ; publică frecvent, spre sfîrşitul deceniului al treilea, articole de orientare şi iniţiere politică adresate generaţiei tinere, activitate pentru care, în cîteva rînduri, a fost victima represiunilor regimului dictatorial al lui Batista. Din iniţiativa lui Juan Marinello a luat fiinţă, în 1936, Uniunea scriitorilor şi oamenilor de artă din Cuba, unde a ocupat postul de secretar general.

Începînd din 1940 filozoful şi artistul dr. Marinello activează pe tărîm politic de pe poziţii înaintate : membru al Adunării constituante (1940), al Consiliului Naţional al Culturii şi ministru fără portofoliu (1943), apoi preşedinte al Partidului Socialist Popular şi vicepreşedinte al Senatului (1944).

Din 1950 este membru al Consiliului Mondial al Păcii.

Dr. Juan Marinello continuă să fie în tot acest timp apreciat profesor la Institutul de limbi moderne de la Universitatea din Havana, al cărei rector a devenit în 1962. Din 1963 reprezintă Cuba la U.N.E.S.C.O.

Convorbirea se angajează pe tema activității sale ca ambasador al Cubei la U.N.E.S.C.O.

— Reprezint Cuba la U.N.E.S.C.O. de aproape patru ani. Activitatea acestui organism al O.N.U., specializat în problemele educației, științei și culturii, la care participă un număr de 121 țări, relevă unul dintre factorii importanți de cunoaștere și apropiere între popoare — dialogul cultural. Planurile bianuale, cuprinzînd programul de acțiuni și resursele materiale pentru realizarea lor, includ toate zonele geografice. O parte a lumii, slab reprezentată cu ani în urmă, continentul african, constituie astăzi nu mai puțin de o treime din numărul participanților la U.N.E.S.C.O. Nu este deloc de ignorat faptul că se poate face auzit tot mai distinct glasul popoarelor care și-au cucerit sau sînt în curs de cucerire a independenței și care năzuiesc să joace rolul corespunzător în viața internațională. Deși discuțiile se poartă pe teme cultural-educative și științifice, ele implică adesea și importante probleme politice. U.N.E.S.C.O., ca și alte organizații internaționale, este o adevărată tribună, un cîmp de luptă pe tărîmul ideilor. Fiecare proiect reclamă o muncă asiduă, de zi cu zi, pentru impunerea și apoi pentru asigurarea traducerii lui în fapt.

Interlocutorul nostru se oprește apoi asupra sprijinului acordat Cubei, „mi tierra", cum spune domnia sa.

— Diverse credite, burse, specialiști, schimburi de profesori — iată cîteva din realizările ultimilor ani. Date mai concrete : ca urmare a unui proiect U.N.E.S.C.O., 2 500 000 de dolari au fost acordați Universității din Havana pentru dezvoltarea în următorii cinci ani a formării noilor cadre de ingineri tehnicieni. Aceasta înseamnă dotarea cu aparate, manuale de specialitate, asigurarea de specialiști. A trebuit să înfrîngem opoziția Statelor Unite pentru punerea în practică a acestui plan. Reprezentanți ai U.N.E.S.C.O. au venit de trei ori în Cuba să vadă dacă proiectul se îndeplinește. Cred că s-au convins.

Urmează, firesc, evocarea drumului parcurs de patria sa în lărgirea orizonturilor culturale :

— Trei sferturi din populația Cubei era analfabetă ; acum numărul cărților editate este cel mai ridicat de pe continent. Concursurile organizate de editura „Casa de las Americas" atrag participanți din toate țările de limbă spaniolă, ca și Festivalul anual al teatrului latino-american. Interesantele manifestări culturale dinamizează cunoașterea, insuflă spiritul de înnoire și de investigație al tinerelor generații.

Oaspetele revine asupra activității organizației :

— Toate regiunile lumii intră în atenția planurilor de acțiune ale U.N.E.S.C.O. Pînă acum s-au desfășurat deja mari conferințe mondiale pe o anumită temă. Problema învățămîntului superior în Europa și Asia, dezvoltarea învățămîntului tehnic pe continentul african, lupta împotriva analfabetismului ; pentru continentul nostru se preconizează analizarea comparativă, efectuată pentru prima dată, a culturilor latino-americane. Sînt prevăzute reuniuni pregătitoare cu participarea specialiștilor. Problema dezvoltării relațiilor culturale între popoare va prilejui, anul viitor, o reuniune la Havana unde se va discuta influența culturii africane în regiunea Caraibilor. Este un domeniu interesant ; în Cuba o treime din populație este de origine africană.

Impresii culese în România ?

— Cunoștința cu țara dv. înseamnă de fapt a verifica fapte despre care eram deja informat. Ca într-un tablou modern în care planurile și culorile se întrepătrund, imaginile se aglomerează în memorie : comori culturale și materiale — arhitectură nouă și mînăstiri de secole — confirmînd interesul pentru valorile naționale, biblioteci, teatre, institute de învățămînt superior.

Vizita confirmă și posibilitățile de extindere a colaborării, *adaugă dr. Marinello.* Colaborăm de cîțiva ani, dar putem intensifica schimburile reciproce. Ne preocupă, în general, lărgirea relațiilor culturale, dar mai ales cu popoarele „lumii latine". România este deci una din țările care ne interesează cu prioritate.

Omagiu lui Brâncuşi

Sculptorul Constantin Brâncuşi a fost omagiat la Paris cu prilejul celei de-a X-a comemorări a morţii sale. Artistul care a intrat de mai multe decenii în legendă ca unul din cei mai de seamă creatori din toate timpurile este astfel, de cîteva zile, obiectul unei confruntări festive cu sensibilitatea contemporană.

Brâncuşi a murit în 1957, dar opera şi-a încheiat-o, după cunoştinţele pe care le avem, cu mult înainte, în 1943. Iar un sfert de secol reprezintă, într-adevăr, un răgaz suficient pentru a fixa în istoria artei locul unui creator. Nimeni nu contestă că Brâncuşi e părintele sculpturii moderne. Şi tocmai de aceea analiza genezei şi a influenţei operei sale asupra destinelor artei moderne reprezintă unul din capitolele pasionante ale cercetării artistice actuale.

Conferenţiind despre Brâncuşi la Muzeul Guimet, Bernard Dorival, directorul Muzeului Naţional de Artă Modernă din Paris, s-a ocupat, în acest sens, de semnificaţia „momentului" Brâncuşi în istoria sculpturii moderne, stabilind unele corelaţii între opera sculptorului român şi preocupările contemporanilor săi, în special în epoca formării unei concepţii anti-rodiniene de sculptură, care respingea fragmentarea formei şi impresionismul sculptural. Arătînd că Brâncuşi merge mai departe, implicînd prin opera sa consecinţe mai adînci, Bernard Dorival vorbea de rigoarea comună a desenului la Brâncuşi şi Matisse.

Cu prilejul aceleiaşi reuniuni, la care au asistat peste 300 de oameni de artă şi iubitori ai operei lui Brâncuşi, criticul Dan Hăulică a vorbit despre aportul românesc în opera sculptorului, despre clasicismul operei sale, afirmînd că geometria brâncuşiană este o chintesenţă a vieţii. În opoziţie cu tendinţele baroce — spunea el — care-şi propun ca scop o sculptură organizată pe spaţii vide, arta lui Brâncuşi reprezintă un efort de semn contrar ; sentimentul său cosmic nu se afirmă niciodată prin tendinţa de dezvoltare spaţială ; din contra, sculptura lui este arta concentraţiei nodulare, structurată după un principiu de convexitate ; ceea ce caută el este nucleul ireductibil al formei şi gîndirii. Echivalînd rolul lui Brâncuşi în sculptură cu acela al lui Cézanne în pictură, vorbitorul a întreprins unele comparaţii inedite între opera lui Brâncuşi şi lucrările unor sculptori de seamă din prezent (Pomodoro etc.).

După ce a urmărit filmul „Paşi spre Brâncuşi", realizat de Adrian Petringenaru, care, împreună cu fotografiile editate de Comisia naţională română pentru U.N.E.S.C.O., a avut meritul de a face cunoscute operele din ţară ale lui Brâncuşi („Masa tăcerii", „Poarta sărutului", „Coloana fără sfîrşit" etc.), asistenţa, din care făceau parte Jacques Lassaigne, preşedintele Asociaţiei internaţionale a criticilor de artă, Nina Kandinsky, soţia celebrului pictor, sculptorul francez Lardera etc. s-a deplasat ca într-un pelerinaj la atelierul lui Brâncuşi, aflat în apropiere, în sălile Muzeului Naţional de Artă Modernă. Alături de sculpturile şi obiectele ce reconstituie vechiul atelier din Impasse Ronsin, unde Brâncuşi a trăit şi a lucrat peste 30 de ani, aici erau expuse pentru prima oară o serie de desene de Brâncuşi, de o inestimabilă valoare.

Referindu-se la aceste manifestări (o jerbă a fost depusă în cimitirul Montparnasse la mormîntul modest, aşa cum dorise el însuşi, al sculptorului de ambasadorul României la Paris, dr. Victor Dimitriu, şi de către criticul de artă Jacques Lassaigne) Jean Bouret anunţă în ultimul număr al revistei „Les lettres françaises" simpozionul internaţional ce va avea loc în toamnă la Bucureşti, închinat operei marelui artist.

Paris, iunie

Radu VARIA

reflector

OBIȘNUITA „STARE EXCEPȚIONALĂ"

Starea de urgență decretată în Bolivia nu constituie o surpriză. Președintele țării, generalul Barrientos, are o vastă experiență în a guverna prin proclamarea „situației excepționale". În mod paradoxal, de la lovitura de stat din octombrie 1964, excepționale au fost perioadele de suspendare a stării excepționale. În prezent atrage atenția nu atît faptul de a se fi recurs din nou la intensificarea măsurilor represive, cît mobilul acestora.

Cercurile conducătoare din Bolivia motivează măsurile excepționale prin necesitățile „securității interne" în fața acțiunilor de guerilă care au luat amploare. Firește, activitatea militară a partizanilor îngrijorează guvernul dar ea nu constituie singura formă de opoziție căreia regimul trebuie să-i facă față. Sprijinindu-se pe forțele armate, Barrientos își asigurase inițial și colaborarea unor partide fără o bază de masă serioasă, care au vrut să profite de terenul rămas gol după interzicerea unor partide cu influență. Dar aceste combinații conjuncturale nu au izbutit. Partidele de opoziție interzise au continuat să acționeze ilegal. Printre aceste partide se numărau „Mișcarea națională revoluționară", activizată din exil de fostul președinte Estenssoro și gruparea politică desprinsă din acest partid — „Mișcarea revoluționară de stînga" — condusă de liderul sindical Juan Lechin („Falanga socialistă boliviană", un alt partid cu o anumită influență, a rămas oarecum în expectativă, ceea ce i-a asigurat toleranța autorităților).

Barrientos conta pe menținerea divergențelor dintre Estenssoro și Lechin, ca și pe posibilitatea de a îndepărta „Falanga" de fiecare din cele două partide amintite. Dar operațiunile militare declanșate împotriva partizanilor au determinat declarații în sprijinul acestora, atît din partea lui Lechin, cît și din partea lui Estenssoro. Referitor la situația din Bolivia, în presa latino-americană se vorbește tot mai insistent despre închegarea unui front de opoziție, la care ar fi înclinați să adere și unii lideri din „Falanga socialistă". Chiar și partidele care sprijiniseră regimul militar își iau măsuri de precauție, renunțînd la portofoliile ministeriale ce li se încredințaseră.

Redecretarea „stării excepționale" pare să oglindească temerea — și poate chiar panica regimului — în fața celei mai grave crize pe care a cunoscut-o.

„TREBUIE SĂ SCĂPĂM DE AICI..."

O melodie de muzică ușoară aproape uitată a devenit cîntecul cel mai popular printre soldații americani din Vietnamul de sud. Refrenul său — „Trebuie să scăpăm de aici chiar dacă ar fi ultimul lucru pe care l-am face în viață" — exprima inițial protestul împotriva condițiilor de trai din ghetourile negre ale Americii. Din toamna anului trecut însă, cînd un cvartet vocal din Filipine, intitulat „The Paulettes", l-a interpretat în fața unor unități din Vietnamul de sud, textul a dobîndit o semnificație nouă, nebănuită de autorul lui. Acum, fiecare soldat american fredonează „Trebuie să scăpăm de aici..."

PE URMELE VIKINGILOR

O recentă descoperire pe insula Helgo, din apropiere de Stockholm, confirmă o dată mai mult faptul că, în urmă cu circa 1 500 de ani, vikingii ajunseseră într-un stadiu avansat de activitate economică. Într-o vale care fusese probabil sediul unui centru foarte populat, au fost găsite, sub un strat subțire de pămînt, cîteva mii de vase și tipare destinate turnării metalului topit pentru fabricarea obiectelor de podoabă. Arheologii au stabilit vîrsta obiectelor — 1 500 de ani ; ele datează deci din epoca în care civilizația vikingilor atinsese apogeul. Nicăieri în Europa n-au mai fost făcute descoperiri atît de importante cu privire la epoca respectivă, iar în ce privește Suedia, ele sînt cele mai prețioase din cele cunoscute pînă astăzi.

S. U. A.

Atît de ieșită din comun, de senzațională, era știrea, încît ziarele americane au redus la jumătate spațiul acordat în prima pagină situației din Orientul Apropiat, pentru a anunța într-un titlu pe trei coloane : „Pentru prima oară un negru a fost numit membru al Curții Supreme a S.U.A." Desemnarea în această funcție a lui Thurgood Marshall, distins avocat și judecător de culoare, a constituit semnalul unei campanii propagandistice menite să demonstreze că în Statele Unite egalitatea în drepturi a cetățenilor de rasă neagră ar fi un fapt îndeplinit, incontestabil. Cu numai o zi înainte, însă, aceeași Curte Supremă adopta două decizii care, pe căi diferite, puneau în lumină cu totul altă imagine. O hotărîre a Curții Supreme referitoare la un proces din Virginia a declarat neconstituțională o lege a acestui stat interzicînd căsătoriile între albi și negri. S-a aflat cu acest prilej că, la începutul săptămînii trecute, în 16 state din S.U.A. „amestecul raselor" prin căsătorie era o crimă pedepsită prin lege. Iată, așadar, unul din drepturile umane fundamentale încălcat în mod sistematic, legal, în aproape o treime din statele S.U.A. Jurisprudența de săptămîna trecută interzice pe viitor condamnarea unor cetățeni pentru nerespectarea unor asemenea legi discriminatorii, care violează flagrant amendamentul 14 la Constituția S.U.A. Alte legi segregaționiste sînt însă respectate în continuare cu strășnicie în mai toate statele fostei Confederații.

Nu numai în sudul depărtat justiția operează cu două măsuri. Aceeași Curte Supremă a adoptat în aceeași zi altă hotărîre : cu cinci voturi contra patru a menținut valabilitatea sentinței tribunalului din Alabama, care îi condamnase pe Martin Luther King și pe alți șapte lideri ai mișcării pentru drepturile civile la cîte cinci zile închisoare și la plata unor amenzi. Laureatul Premiului Nobel pentru pace va trebui să ispășească această condamnare pentru că a participat în 1963 la o demonstrație pentru drepturile civile interzisă de autoritățile din Birmingham. Patru dintre membrii Curții Supreme (Earl Warren, președintele Curții Supreme, William Brennan, William Douglas și Abe Fortas) s-au declarat în dezacord cu decizia Curții Supreme. Ea a fost totuși adoptată și va reprezenta, după cum a declarat Martin Luther King, „un mecanism paralizant care poate fi folosit pentru a frînge coloana vertebrală a mișcării nonviolente pentru drepturile civile". „Rasiștii și reacționarii de toate felurile, a continuat el, au primit prin această decizie, care reprezintă un precedent sinistru, licența de a întoarce îndărăt roata istoriei într-un moment cînd cererile și nemulțumirile justificate ale negrilor fac imperios necesare măsuri de îndreptare pe cale legală". Nici în această împrejurare Martin Luther King nu se depărtează, după cum se vede, de principiile care l-au consacrat ca lider al aripii moderate a mișcării de emancipare civilă a negrilor. De altfel, ziarele americane s-au obișnuit să-i prezinte declarațiile ponderate, îndemnurile la chibzuință (ultimele lozinci lansate de el sînt „învață, copile negru, învață" și „construiește, copile, construiește") în antiteză cu sloganurile lui Stokely Carmichael, conducătorul mișcării pentru „puterea negrilor". Justiția americană nu face însă nici o deosebire în modul de a-i trata. În ziua în care Curtea Supremă întărea condamnarea lui Martin Luther King de către un tribunal din Alabama, alt tribunal, tot din Alabama (nu din Birmingham ci din Pratsville), îl aresta și pe Carmichael și îl punea sub acuzare pentru „incitare la revoltă".

Ar fi însă greșit să se tragă de aici concluzia că justiția americană este totdeauna la fel de nemiloasă. Uneori ea dă dovadă de o clemență uimitoare, așa cum s-a întîmplat cu numai o săptămînă mai devreme la Oxford, în statul Mississippi : opt albi, care în toamna anului trecut au lovit cu măciuci și lanțuri, au călcat în picioare, au maltratat copii negri pentru a-i împiedica să pătrundă într-o școală destinată înainte exclusiv albilor, au fost achitați. Timp de două zile, 25 de martori au descris amănunțit brutalitățile la care asistase întreg orașul. S-a arătat de pildă că un judecător de pace din Grenada, James Ayers, a fugărit o fetiță de 11 ani, Emerald Cumingham care, avînd sechele de poliomielită, nu putea să alerge, a trîntit-o la pămînt, a lovit-o, i-a lipit un pistol de tîmplă și a amenințat-o că „îi va zbura creierii" dacă va mai îndrăzni să vină la școală. Principalul martor al acuzării, W. Turner, un căpitan de poliție din Grenada, a vorbit despre sălbăticia cu care alți doi acuzați au atacat un copil negru : „Dl Campbell a traversat strada și l-a lovit cu un obiect pe care nu l-am putut identifica. Băiatul a căzut pe trotuar. Dl Bain îl izbea peste față. Copilului în curgea sînge din nas și din gură". Toți acuzații au declarat juriului (compus exclusiv din albi) că se aflau în altă parte în timpul tulburărilor și, chiar dacă erau acolo, „n-au lovit pe nimeni". Judecătorul le-a cerut juraților „să dea un verdict bazat pe probe, fără nici o părtinire". După trei ore și jumătate, juriul a adus un verdict de achitare. Acuzații și juriații și-au strîns mîna călduros și s-au felicitat reciproc. Sentința este fără drept de apel.

Statutul juridic este departe de a fi cel mai negativ aspect al tratamentului diferențiat aplicat în Statele Unite negrilor și albilor, celor ce luptă pentru respectarea egalității în drepturi și celor ce caută s-o împiedice. Dimpotrivă, este considerat domeniul în care s-a avansat cel mai mult și numirea lui Thurgood Marshall la Curtea Supremă a fost prezentată ca o încununare a deplinei victorii a constituționalității în această privință. Fenomenul cel mai frapant este tendința spre contestarea, golirea de conținut sau ciuntirea drepturilor dobîndite ca rezultat al luptelor din ultimii ani. De exemplu, multe școli parțial integrate sînt pe cale de a redeveni monorasiale ca urmare a manevrelor continue constînd în intimidarea elevilor negri care le părăsesc pentru a scăpa de persecuții sau prin plecarea în masă a elevilor albi la școli din suburbii. Segregația în localurile publice a fost scoasă în afara legii, dar rasiștii își dau atita oste-

tensiune endemică

neală pentru a-i face pe negri să se simtă nedoriți, încît cei ce nu au tăria sufletească necesară pentru o înfruntare de fiecare clipă preferă să nu le mai frecventeze.

Nedreptățile suprastructurale nu constituie însă aspectul cel mai grav al problemei. Sistarea majorității covîrșitoare a programelor sociale a spulberat speranțele a milioane de negri săraci. Iată numai două exemple : cu 232 voturi contra 171, Camera Reprezentanților a respins proiectul de acordare de ajutoare pentru chirii familiilor sărace. Proiectul inițial prevedea subsidii de 40 de milioane de dolari, Comitetul pentru alocații le redusese la zece milioane, dar Camera Reprezentanților a aprobat altă cifră : zero. Era cît pe aci ca programul de modernizare a unor orașe să aibă aceeași soartă : cu o majoritate foarte mică (213 voturi față de 193), Camera Reprezentanților a respins o moțiune care cerea ca, în locul celor 662 de milioane cerute în acest scop, să se acorde doar suma simbolică de 12 milioane. S-a aprobat suma ajustată de Comitetul pentru alocații : 237 de milioane, adică ceva mai mult de o treime din ceea ce ceruse. La începutul lunii mai, președintele Johnson a luat o inițiativă pe care ar fi dorit-o spectaculoasă : a solicitat Congresului alocarea a 75 de milioane de dolari suplimentari pentru nevoile tineretului dezmoștenit de soartă. Dar inițiativa a fost privită de cei interesați cu o ironie amară. În primul rînd, afirmă ei, nu e de loc sigur că Senatul și apoi Camera Reprezentanților vor consimți. În al doilea rînd, ea este privită, după cum a declarat R. Owens, directorul Consiliului comunității tineretului din Brownville, ca o replică promptă la anunțarea de către Martin Luther King a unei campanii de insubordonare civică în ghetouri, în cursul acestei veri, în semn de împotrivire față de războiul dus de S.U.A. în Vietnam. Ținînd seama de faptul că 23 la sută dintre militarii americani căzuți în Vietnam sînt negri și de răspîndirea tot mai largă a convingerii că acest război înghite fonduri care ar fi putut să fie destinate combaterii sărăciei în țară, se așteaptă ca această campanie să fie încununată de un succes deosebit. Nu se știe încă dacă cineva va vedea vreodată banii promiși de președinte, dar tinerii de culoare i-au și botezat cu dispreț „bani pentru răcorire", cu alte cuvinte urmînd a fi cheltuiți spre a stinge sau localiza flăcările revoltei care se anunță în această vară mai violentă, mai „fierbinte" decît oricînd.

Tulburările au început mai devreme ca în alți ani și au devenit repede endemice. În momentul de față, știrile din ziarele americane consacrate situației din diversele regiuni ale S.U.A. seamănă cu niște comunicate despre orașe sub stare de asediu : „orașul Tampa a petrecut o nouă noapte agitată, polițiștii din regiune nu mai pot face față ; s-a mobilizat garda națională ; polițiștii și membrii gărzilor naționale au ordin să tragă la cea mai mică tentativă de violență". Sau, dimpotrivă : „pentru prima oară după trei zile, orașul Pratsville a trăit o noapte liniștită ; nu s-au semnalat ciocniri". De la Cincinatti în statul Ohio la faimosul cartier Watts al orașului Los Angeles, din Florida la Montgomery în Alabama sau la Boston, ghetourile negre sînt în fierbere. Ziarele analizează atent starea de spirit din fiecare oraș cu cartiere negre sărace și prevestesc extinderea revoltei.

„Un vulcan potențial, foarte exploziv" — așa caracterizează atmosfera din partea de est a orașului New York John Wilson, directorul executiv al „Comitetului pentru îmbunătățirea situației din Estul New Yorkului". Cei 400 000 de locuitori ai orașului Newark, dintre care mai mult de jumătate sînt negri, n-au cunoscut niciodată tulburările rasiale. În vara aceasta însă, reducerea masivă a fondurilor folosite în alți ani pentru învățămîntul profesional și pentru crearea de slujbe pe timpul verii va produce, se crede, manifestări vehemente ale nemulțumirii generale. Au și avut loc demonstrații de protest și sînt așteptate și altele.

Justiția din Mississippi i-a achitat pe toți cei care au brutalizat acești copii negri

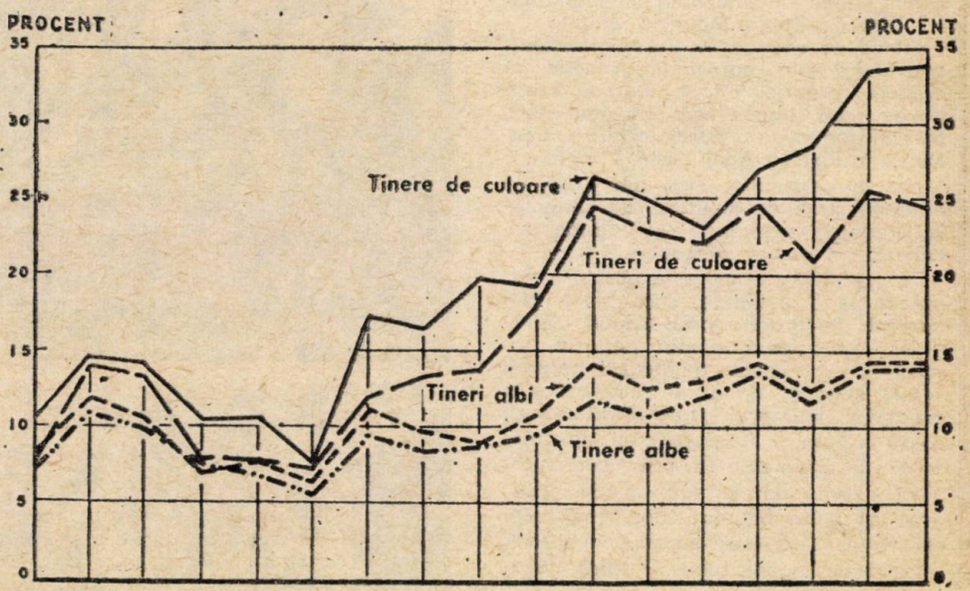

Evoluția șomajului în rîndurile tineretului de culoare din S.U.A., începînd din 1948, comparativ cu șomajul în rîndurile tinerilor albi
(După **National Guardian**, New York)

Arestarea, condamnarea liderilor diverselor mișcări protestatare, fie că e vorba de cele care urmăresc respectarea drepturilor civile, fie că vizează mișcările rasiștilor negri, nu sînt de natură să liniștească spiritele. În fața închisorii în care se afla Carmichael s-a manifestat zi și noapte pentru punerea lui în libertate. Persecutarea juridică a lui Martin Luther King este privită ca o ofensă adusă tuturor oamenilor de culoare.

Zilnic pe pagina întîi a ziarelor apar știri despre incidente grave între poliție și populația de culoare, nume de negri răniți sau uciși în timpul ciocnirilor și, ca un leit-motiv, premoniții și mai sumbre. Simțindu-se părăsiți în voia soartei, sacrificați în mai multe feluri pe altarul unui război nedorit de ei, negrii săraci, mai ales cei tineri, nu așteaptă adesea decît un pretext, o provocare oarecare, pentru a izbucni în manifestări aproape imposibil de ținut sub control.

Felicia ANTIP

DIN PAMPA ÎN AVENIDA „18 DE JULIO"

Dezideriu Szilágyi

În acea epocă vestită a „febrei de aur", a singeroasei conchiste, a marilor aventuri în căutarea „orașelor-comori" ale indienilor de pe coasta atlantică a Americii de Sud, cuvintele „Monte-Vide-Yo" au fost smulse de vînt de pe buzele unui matelot din echipajul lui Magelan. Acest marinar a devenit nașul „celui mai european oraș al Americii de Sud", Montevideo de azi, sau mai precis al orașului San Filipe y Santiago de monte Video, întemeiat la sfîrșitul anului 1726 de Bruno Mauricio Zabala.

Ritmul de dezvoltare a capitalei Uruguayului atestă caracterul frenetic al creșterii, proprie tuturor marilor orașe de pe acest subcontinent : în anul 1877, Montevideo avea 100 000 locuitori, pentru ca astăzi să aibă peste 1 milion.

Era în octombrie, cînd am păsit pe pămîntul primitor al Republicii Orientale Uruguay ; octombrie — lună de primăvară pe aceste meleaguri.

Te copleșește frumusețea acestui oraș, ridicat pe o peninsulă care oferă fundament de granit construcțiilor metropolei, loc prielnic pentru popasul navelor și un imens amfiteatru natural, veșnic mîngîiat de briza răcoritoare a oceanului. Farmecul cadrului natural al așezării pare a fi supralicitat de cutezanța și originalitatea unor construcții ultramoderne dintre care multe dovedesc că uniformitatea unor construcții realizate din aceleași materiale poate fi înfrîntă de ingeniozitate și spirit novator.

La fel ca alte mari orașe sud-americane, capitala Republicii Uruguay își etalează cu orgoliu construcțiile ultramoderne ridicate din oțel, ciment, sticlă ; ele oferă confort, lumină, civilizație, vorbesc despre măiestria, pasiunea, cutezanța concepției arhitecților, inginerilor. Dar depășind centrul strălucitor al orașului, peisajul urban se schimbă. Se schimbă și fizionomia oamenilor.

Nesiguranța zilei de mîine, fenomenele ce periclitează cuceriri democratice de mult obținute, cu care s-au mîndrit generații de uruguayeni, efervescența contradicțiilor economice și sociale, lupta maselor pentru interesele lor vitale anunță prezența altor realități, cu trăsături dure.

Este fața îngîndurată, meditativă, a aceluiași Montevideo.

■ MINA DE AUR

Deși atît de aproape de coasta oceanului și de navigabilul Rio la Plata, pă-

Dresura cailor sălbatici este proba de îndemînare obligatorie a oricărui „gaucho" (sus)

Montevideo. Principala arteră a capitalei (jos)

mînturile de aici au fost populate relativ tîrziu.

Țara își dobîndește independența în 1830 ; pînă la această dată, Uruguayul a depins multă vreme de Argentina, apoi de Brazilia, iar un timp scurt și de Anglia. Cucerirea independenței, eveniment memorabil în viața acestei țări, este de nedespărțit de numele marelui bărbat de stat José Artigas, erou național al Uruguayului, a cărui memorie este venerată și astăzi de uruguayeni.

În prima jumătate a secolului trecut, pe vremea luptelor pentru independență, țara avea o populație care nu atingea nici cifra de 100 mii. Pe parcursul unui secol, între 1826 și 1926, pe pămîntul Uruguayului s-au stabilit nu mai puțin de 700 mii de europeni, în primul rînd spanioli și italieni, dar și mulți englezi, germani, francezi, portughezi, iar alături de ei — brazilieni și argentinieni, și, mai tîrziu, un număr important de emigranți din Siria și Liban. În urma acestei creșteri neobișnuit de mari a numărului de locuitori, s-a schimbat și compoziția celor două partide „majoritare", prin tradiție rivale : Partido Blanco devenea tot mai mult exponentul descendenților întîilor coloniști, în timp ce Partido Colorado se afirma ca reprezentantul politic al noilor sosiți.

Denumirea țării, Uruguay, este un cuvînt de origine indiană care înseamnă *Rîul păsărilor colorate*. Țara e mică, avînd o suprafață de 187 000 kilometri pătrați și o populație de peste 2,5 milioane oameni.

...În discuțiile avute cu interlocutorii noștri din Montevideo, deseori au fost abordate problemele economiei Uruguayului. Ea este bazată în principal pe bogățiile naturale ale țării, dintre care cea mai importantă o constituie creșterea vitelor. Industria este reprezentată de cîteva mari centre frigorifice și de un număr de fabrici de prelucrare a lînii.

În discuțiile amintite, de multe ori s-a revenit asupra situației din agricultura țării. În privința cultivării pămîntului, condițiile naturale din Uruguay sînt cu totul excepționale : țara dispune de 6,4 hectare pe cap de locuitor și în proporție de 88 la sută — adică 14,5 milioane hectare — pămînturile sale sînt arabile. Și, totuși, 90 la sută din pămîntul țării este format din pășuni care hrănesc „mina de aur" a țării — cirezile de cornute și de oi. Ce-i drept, întîlnești și holde de grîu, plantații de vii și de citrice împrejmuite cu garduri de eucalipți și cactuși uriași, care aduc o notă aparte în peisajul monoton al pășunilor.

Condițiile climaterice sînt extrem de favorabile : luna cea mai rece — iulie — oferă o temperatură medie de plus 10 grade. Chiar în sudul „friguros" al țării, înghețul aproape că nu este cunoscut ; vara, în luna de „caniculă" — ianuarie — temperatura nu depășește plus 22 de grade. Timpul de vegetație nu se întrerupe — pășunile sînt verzi în tot timpul anului. În rîuri apa nu scade niciodată. Grajduri, fîntîni nici nu sînt necesare.

Tabloul schițat nu ar fi real dacă nu am pomeni și de figura tradițională a cîmpiilor nesfîrșite : muncitorul agricol călare — faimosul *gaucho*, cu portul său pitoresc : pălăria cu boruri largi, *sombrero*-ul, și *paucho* — o pătură cu o deschizătură la mijloc, prin care omul își vîră capul în „haină".

GAUCHO A FOST SUVERANUL PAMPEI

Ce schimbări s-au petrecut în ultimii 75 de ani în viața acestui gaucho, eroul trecutului legendar al acestei țări și al prezentului său zbuciumat ?

...În 1885, Uruguayul dispunea de șase milioane vite mari și 16 milioane oi. (În perioada aceea, un procent de 97,6 la sută din exportul țării era reprezentat de produse animaliere. Industria, în afară de cea prelucrătoare, lipsea cu desăvîrșire. Statul importa și cele mai mărunte produse industriale la prețuri foarte ridicate.)

...Groaznica exterminare a băștinașilor indieni *charrua*, oameni bravi și mîndri, care prin firea lor nu suportau jugul străin, a făcut ca pampa să prindă gustul sîngelui. Un uruguayan îmi spunea într-o discuție despre „drama indienilor" : „dacă în lucrările unor scriitori sud-americani veți întîlni, într-o formă sau alta, alegoria «charrua este sîngele pampei» — fiți convins că ea exprimă în sens propriu adevărul".

„Mina de aur" a pampei era exploatată într-o atmosferă sufocantă.

După ce „vitele au colonizat Uruguayul", cum se spune adesea, pampa a fost din nou hrănită cu sînge. Transformate într-un imens abator, aceste pășuni au cunoscut măcelărirea unor uriașe cirezi, turme și herghelii de animale redevenite sălbatice... Pampa a fost cimitirul sutelor de mii de vite jupuite...

Erau deceniile cunoscute sub denumirea de „epoca pielii".

Cel care îndeplinea rolul de măcelar ambulant în acest episod infernal al istoriei pampei uruguayene era gaucho. Povestea sa e bizară. Se credea pe atunci suveranul pampei ! Dar, după ce pămîntul a absorbit valurile de sînge ale animalelor, gaucho s-a trezit și el ca dintr-o beție, dîndu-și seama că nu el este atotputernicul pampei, ci moșierul, *el terranteniente*, care între timp și-a asigurat dreptul de proprietate asupra pampei și asupra a tot ce viețuia pe ea.

Și iată pe gaucho, legendarul, devenit argat pe moșia aceluiași moșier.

Și, astfel, pampa a cunoscut și gustul sărat al „sîngelui alb" — sudoarea trunții lui gaucho !

Gaucho primea salariul prin bonuri convertibile în mărfuri doar la magazinele moșierului său, iar dacă refuza să suporte arbitrariul stăpînului, el rămînea fără mijloace de existență. Gaucho avea, cum se scrie adesea, o singură certitudine : a mizeriei ; mizerie la naștere, mizerie la moarte și, între cele două date, mizeria cotidiană.

Aceasta era starea de lucruri în anul de grație 1885 în mica și bogata republică Uruguay unde vitele se vindeau „cu ora", adică animalele erau mînate în goană și silite să se strecoare printr-o anume deschizătură de gard timp de atîtea ore cîte plătise geambașul în cauză... Cum se prezintă astăzi situația gaucho-ului proiectată pe fundalul economiei agrare a Republicii Uruguay ?

La Montevideo, omul legendar al pampei nesfîrșite a primit o splendidă statuie cu inscripția : „Lui gaucho, care a așezat temelia libertății și muncii — patria recunoscătoare". Gaucho a devenit erou literar dar, în același timp, argat la moșierul crescător de vite. Soarta lui a rămas legată de nesfîrșitele pășuni uruguayene, de creșterea vitelor.

Pampa a înțeles tragedia lui gaucho pentru care libertatea și demnitatea însemnau mai mult ca viața. L-a înțeles și i-a adus aminte de indienii charrua...

Numărul persoanelor ocupate în sectorul agrozootehnic a scăzut în perioada 1955—1961 de la 226 000 la 204 000. Șeptelul însuși a devenit mai mic. Acest fapt a agravat exodul populației rurale spre zonele urbane în căutare de lucru.

600 de moșieri stăpînesc 60 la sută din suprafața agricolă și 70 la sută din șeptelul de vite cornute mari și oi. Numai 4 latifundiari dețin 356 292 ha din pămîntul cel mai fertil al țării, iar celor 39 700 gospodării, care posedă mai puțin de 20 ha fiecare, le revin în total 324 126 ha ! Latifundiarii nu sînt interesați în creșterea randamentului pămîntului. Ei nu investesc în moșii nici un peso și prea puțin le pasă că agricultura valorifică abia o treime din potențialul ei. Monocultura aduce o rentă mare și sigură dar, totodată, e ca și o tumoare care anemiază economia țării. Din carnea, lîna și pieile exportate, Uruguayul ar trebui să-și acopere cea mai mare parte a nevoilor sale economice și, în primul rînd, importul de produse industriale. Dar aceste produse devin tot mai scumpe, prețul lor fiind la cheremul puternicelor state industriale.

„DE CE MONEDĂ DISPUNEȚI ?"

...Avenida „18 de Julio" este o arteră comercială de prima mînă a Montevideoului. Admirînd vitrinele aranjate cu mult gust, m-am simțit tentat să văd și din interior un asemenea magazin plin cu mărfuri de import, unele trecute prin vamă, altele sosite prin canalele obscure ale unei rețele de contrabandă perfect organizată.

Unul dintre vînzători mi s-a adresat discret, cu o politețe desăvîrșită :

— De ce monedă dispune domnul ?

Am răspuns încurcat că nu dispun de peso. Spre marea mea surprindere, răspunsul nu a provocat supărare. Dimpotrivă... Cel care mi se adresase m-a și dat în primire celorlalți vînzători, iar el s-a îndreptat repede spre telefon. Am aflat peste cîteva secunde rostul acestei convorbiri. Au fost cerute informații

→

de la bursă : „Care era la ora 11 cursul pesoului ?" Această investigație se face de trei sau patru ori pe zi !

Pesoul te poate nenoroci. De această bancnotă atît de respectată pînă ieri se apropie astăzi cu mare precauțiune orice om de afaceri cu judecată. Și proprietarul unui magazin de pe Avenida „18 de Julio" nu-și poate permite luxul să nu fie om cu judecată ! Dar ce face slujbașul, ce face muncitorul, ce face gaucho ? Plătește. Consecințele inflației el le suportă ! Asupra salariului său, asupra nivelului său de viață se repercutează consecințele degradării economiei.

Și, astfel, micul popor uruguayan, care pînă nu demult se mîndrea cu avantaje sociale și cu un nivel de viață superior celor din alte țări ale Americii Latine, se zbate în strînsoarea inflației, a șomajului. Deasupra peisajului uruguayan, supranumit de experții politici burghezi pînă nu demult „oază de stabilitate", inflația face ravagii. Și această „...țară nu are arme de apărare, nu are siderurgie, nu are industrie metalurgică, nu are industrie chimică, scria un ziar parizian. Nu este un secret pentru nimeni că în cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea o asemenea economie nu poate fi viabilă". Este semnificativă și aprecierea exprimată în această direcție de o personalitate politică din Uruguay : „După ce am fost printre fruntașii Americii Latine, vom confirma oare dictonul că «primii vor fi ultimii» ?"

Dar uruguayenii nu vor să admită o asemenea ipoteză. Și dacă-i cunoști, înclini să crezi că vor reuși să infirme dictonul acesta. Uruguayanul este, așa cum l-am cunoscut, sociabil, ospitalier și pătruns de o impresionantă mîndrie civică.

■

Ziarele din Montevideo, dar mai ales contactele cu personalități ale vieții publice din Uruguay, ne-au înlesnit cunoașterea mai apropiată a cauzelor care determină frămîntările sociale din această țară. Ele cuprind mase tot mai mari, care revendică un tratament radical împotriva sclerozării economiei naționale (determinată de anacronicul sistem latifundiar, de nerealizarea reformei agrare — problemă abordată pînă acum de aproape 30 de proiecte, dar practic, nesoluționată ; de aservirea economiei intereselor imperialiste nord-americane ; de un comerț exterior deformat). Lupta se duce — cum ne spunea un ziarist uruguayan — pentru o „infuzie de măsuri necesare" unei dezvoltări economice și sociale pe o cale rezonabilă. În cercurile ziaristice din Montevideo, am auzit deseori discuții despre necesitatea unor asemenea măsuri — reforma agrară, diversificarea economiei și a comerțului — cu ajutorul cărora economia Republicii Orientale Uruguay să poată demara de pe pista dificultăților.

În opinia publică din Uruguay cîștigă teren ideea că înfăptuirea unor asemenea măsuri ar răspunde cerințelor obiective ale vieții economice și sociale și, în deplin acord cu tradițiile democratice și progresiste ale țării, ar putea cataliza energia creatoare a unui popor vrednic, dornic să-și reafirme capacitățile sale.

VALORI ALE

Pour les lecteurs de Lumea
André Malraux
1967

ANDRÉ MALRAUX

ministrul afacerilor culturale al Franței

...Care poate fi rațiunea de a exista a unei academii, dacă nu aceea de a crea valori sau de a le menține ?

Este desigur ciudat că valorile ilustre despre care vorbim astăzi în această ședință sînt printre cele mai confuze din lume. Ele păreau clare în secolul al XIX-lea. În măsura în care însă nu mai acceptăm valorile secolului al XIX-lea, valorile latine sînt departe de a-și fi păstrat claritatea. Popoarele latine europene sînt toate amestecate. Ele, la rîndul lor, au format alte încrengături, dintre care cea mai strălucitoare este simbioza creată în America Latină : America plus Spania, plus Franța. Insist : America plus Spania, aceasta este de la sine înțeles ; dar și plus Franța, pentru că în momentul eliberării Americii Latine valorile esențiale nu erau spaniole. Spania era atunci reacționară, inima Americii Latine a fost franceză chiar sub Napoleon.

Eram la Puebla, m-am dus să văd muzeul al cărui custode era un învățător de treabă ; priveam unele dintre capodoperele precolumbiene. Pe pereți sînt însă fresce cu predarea zuavilor, iar interlocutorul meu îmi spune vorbe minunate despre Franța. Îi răspund : „Dar de ce atîta prietenie pentru noi, cînd acestea sînt amintirile pe care le aveți ?" Îmi răspunde la rîndul lui : „Vedeți, la noi învățămîntul este foarte puțin dezvoltat. Micii indieni învață pe dinafară, în spaniolă, numai șapte-opt fraze. Printre frazele acestea sînt și ultimele din scrisoarea pe care Victor Hugo a adresat-o președintelui Juarez : «Dacă veți fi învingător, domnule președinte, veniți la mine, și veți găsi ospitalitatea cetățeanului. Dacă sînteți învins, veți găsi ospitalitatea proscrisului». Ei bine, domnule ministru, nu există nici un indian de 15 ani care să nu cunoască, în spaniolă, pe dinafară, această frază. Iată de ce vă iubim, în ciuda zuavilor".

Pînă în secolul al XIX-lea, despre ce este vorba în destinul popoarelor latine ? Despre Roma, iar Roma este un mit exemplar, presupusa expresie a lumii lui Plutarh, o ambianță care exaltă. S-a optat pentru învingători împotriva învinșilor, pentru revendicarea filială și orgolioasă a unei divinități mitice care unește pe Cezar și Alexandru.

Renașterea secolului al XVI-lea nu a recreat omul lui Plutarh. În momentul în care Renașterea prețuia cel mai mult figura lui Cezar, papă era Alexandru VI. Dar Renașterea a inventat imortalitatea. Niciodată Phidias nu s-a gîndit că operele sale vor fi nemuritoare. Și dacă i s-ar fi spus lui Giotto că îi vom admira pictura, chiar ca agnostici, ne-ar fi luat drept nebuni. Este banal să spui că opera supraviețuiește cetății, dar a spune că ea supraviețuiește religiei nu este banal, și secolul al XVI-lea este cel care pentru prima oară a înțeles că geniul poate să fie mai puternic.

Opera, descoperită ca element de imortalitate, este probabil elementul principal al exaltării care a inspirat lumea latină. Pentru că trăim și acum cu descoperirile de atunci : chiar dacă nu ne place arta romană, ea este ceva ce nu are echivalent în nici o altă civilizație. Echivalența actuală ar fi metamorfoza.

Mitul antic ne-a atins prin enorma metamorfoză a secolului al XVI-lea. El a apărut o dată cu creștinismul mediceean (inspirat de familia de Medici), adică în acel moment particular din istoria Occidentului cînd l-am privit pe Leonardo ca pe Platon, și Școala din Atena față în față cu Disputa asupra Sfintei Împărtășanii...

Momentul decisiv a fost acela cînd Nicola de Cusa a scris : „Christ este omul perfect". Se înțelege de la sine că Sfîntul Ludovic n-ar fi acceptat niciodată această frază. Dar ceva enorm avea să răscolească Occidentul întreg. Avea să urmeze o întoarcere la antichitate, ilustrată de fraza celebră : „Sînt stăpînul meu și al Universului..."

Lumea în care trăim este o lume în care omul este foarte puțin stăpînul său propriu și cu atît mai puțin al Universului infinit, chiar dacă trimite nave pe lună.

De la secolul al 16-lea la al 19-lea, de la Renaștere la părinții noștri, pentru Voltaire, pentru Renan, pentru Franța, ce semnifică antichitatea ? Este Satan în-

De curînd a fost inaugurată la Paris, în prezența unui mare număr de personalități franceze și străine, Academia Americii Latine. Destinată promovării culturilor de pe continentul sud-american, Academia urmărește, totodată, să contribuie la realizarea unui mai activ dialog între popoarele de formații și tradiții latine. Solicitați de redactorul nostru Cristian Popișteanu, **ministrul afacerilor culturale al Franței, scriitorul André Malraux, și președintele Academiei Republicii Socialiste România, prof. dr. docent Miron Nicolescu, au încredințat revistei „Lumea" exclusivitatea discursurilor rostite în ședința inaugurală a noului for de cultură de la Paris. André Malraux și-a însoțit textul de un mesaj adresat cititorilor revistei noastre.**

LATINITĂȚII

vins. Dar foarte repede, învingătorul lui Satan încetează să mai fie acel Christ pe care l-am văzut la Roma : el devine omul, apoi devine Rațiunea. Acesta este trecutul timpului nostru, care consideră rațiunea atît de superficială și care consideră ca atît de profundă lumea considerată odinioară a diavolului ; al acestui timp în care demonul a reapărut în lume o dată cu lagărele de exterminare, cu bomba atomică, cu ideea însăși pe care o avem despre om.

Această civilizație în care Satan a reapărut este și cea dintîi care caută sensul lumii.

Ceea ce se numea o civilizație era totalitatea oamenilor pentru care semnificația lumii era aceeași — nimic altceva. Or, pentru prima dată, o civilizație pune această semnificație sub semnul întrebării. (Fapt de altfel curios, Spania este singura țară continentală care a creat un cuvînt pentru a desemna omul într-un fel demn de ceea ce el vrea să fie : „caballero", care nu are echivalent în franceză... Tot Spania este aceea care, în America Latină, a realizat prima simbioză de anvergură a două civilizații.) Dar problema capitală a spiritului este astăzi, așa cum altădată a fost crearea omului Renașterii, aceea a concepției omului despre civilizația modernă. Pentru că nu ignorăm că sîntem în cursul unei schimbări a civilizației.

Nu o vom căuta pe a noastră în trecut. Și cred că nu se va insista niciodată prea mult asupra faptului că Academia Latină trebuie să-și aleagă un alt rol decît acela de a aminti valorile trecutului. Ea este un viitor, iar trecutul ei nu este decît garanția acestui viitor... Umanitatea modernă, în domeniile științifice, știe de unde pleacă, nu unde merge. Și nu numai în aceste domenii. Am spus cîndva: umanistul înaintează ținînd în mînă torța care-l luminează, chiar dacă îi arde și mîna. Pentru un Einstein nu există o relativitate apriorică pe care încearcă s-o atingă, există o gîndire inițială asupra ecuațiilor pe care vrea să le modifice. Nu ajungem la infinit decît urcînd o scară. Academia dumneavoastră se definește prin ceea ce este și prin ceea ce vrea să întreprindă : punctul extrem al unei civilizații nu este niciodată zămislit decît de către succesorii ei.

Este important să spun, în încheiere : să ne ferim de o latinitate care s-ar defini numai ca o moștenire a națiunilor latine. Cea mai mare virtute va fi capacitatea ei de a primi. Domeniul spiritului omenesc nu cunoaște altă forță supranațională în afară de adeziunea oamenilor.

Aceasta să fie concluzia mea. Merită să meditați asupra ei. Pentru că pare simplă, dar nu este.

Dacă această Academie trebuie să trăiască, ea va trăi în măsura în care va relua cea de a doua tradiție latină, cea care nu este romană ; în măsura în care va ști să fie, indiferent ce se va întîmpla, un lăcaș al învățăturii și al libertății.

MIRON NICOLESCU

președintele Academiei Republicii Socialiste România

În istoria fiecărei comunități umane vine un moment în care colectivitatea resimte nevoia de a se defini în sensul cel mai propriu al acestei noțiuni. Nu este vorba, desigur, de a se izola ci, dimpotrivă, de a marca mai bine prezența sa în rîndul marii familii a tuturor colectivităților. Este vorba de necesitatea de a se defini în raport cu propria sa realitate, de a aduce o contribuție conștientă și organizată la progresul societății omenești. Este momentul în care apar marile instituții de cultură, momentul în care se întemeiază academiile.

Și astfel, nu din întîmplare, prima misiune a Academiei Franceze, cu mai bine de trei veacuri în urmă, a fost elaborarea unui dicționar al limbii franceze. Era esențial ca unitatea politică a Franței să fie completată printr-o unificare culturală.

Un fenomen întrutotul asemănător s-a produs în România la mijlocul secolului trecut. Dar în acest caz unificarea culturală a precedat cu mult unitatea politică. Nu este nimic surprinzător în acest fenomen pentru acei care cunosc zbuciumata istorie a acestei părți a Europei începînd din primele secole ale erei noastre. Problema vitală a unui popor împărțit din punct de vedere politic în trei regiuni era de a deveni conștient de unitatea sa și de a o desăvîrși.

Aceasta nu s-a întîmplat fără greutăți. Într-adevăr, poporul român, născut la încrucișarea unor importante drumuri transcontinentale și la confluența unor civilizații milenare a trebuit să-și apere cu dîrzenie existența în mijlocul marilor migrații ale popoarelor, a trebuit să facă față tuturor vicisitudinilor istoriei, urmîndu-și cu hotărîre calea propriului destin. De-a lungul secolelor, mari personalități, profund preocupate să contribuie prin lumina cunoștințelor lor la ridicarea poporului român la locul pe care-l merită, au susținut și apărat în numeroase scrieri și opere ideea latinității poporului român. Am spus într-adevăr poporul român deoarece aceste mari personalități, indiferent dacă ele erau din Moldova, Transilvania sau Țara Românească, aveau conștiința că aparțin aceluiași popor, poporul român, vorbind aceeași limbă, limba română. Iată, de exemplu, ce scria marele erudit al Moldovei secolului al XVI-lea, Miron Costin. Cînd un moldovean întîlnește un valah sau un transilvănean el nu-l întreabă — știi moldovenește, ci îi spune cît se poate de simplu : vorbești românește ? De ce ? Același Miron Costin a dat o lapidară explicație : pentru că noi sîntem cu toții descendenți ai Romei. Constantin Cantacuzino, o altă personalitate marcantă a culturii noastre din secolul al XVII-lea, totodată diplomat, istoric și geograf bine cunoscut al epocii sale, crescut la Universitatea din Padova, a adus prin opera sa dovezi profund întemeiate în ceea ce privește continuitatea poporului român pe teritoriul Daciei.

Să-mi fie îngăduit să subliniez cu prilejul înființării Academiei dv., fără a evoca amănunte, rolul imens pe care Academia l-a jucat în viața culturală și științifică a țării noastre, contribuția importantă pe care ea o aduce în prezent la realizarea politicii culturale și economice a României.

Și iată că acum asistăm la un alt moment istoric în care o colectivitate, de data aceasta într-un sens mult mai larg, dorește să se definească prin raport cu celelalte colectivități, în scopul de a acționa mai conștient și mai eficient în vederea progresului multilateral al umanității. Instrumentul cel mai potrivit și mai încercat pentru o asemenea acțiune nu poate fi decît o academie : Academia Americii Latine, pentru a cărei inițiativă felicităm pe inițiatorii nobilului program pe care-l va urmări instituția dv.

Articol scris pentru „Lumea“

NIGERIA:
Război civil
sau reintegrare neviolentă ?

René Bénard
redactor al agenției „France Presse“

Faptul că Republica Federală Camerun a întărit controlul călătorilor la frontiera cu „Republica Biafra“ (vechea regiune răsăriteană a Nigeriei) completează izolarea teritorială a acesteia din urmă și, întrucît autoritățile federale din Lagos au impus blocada maritimă a regiunii secesioniste, se poate spune că izolarea Republicii Biafra este astăzi totală. Regiunea care s-a declarat independentă la 30 mai nu mai are actualmente, cel puțin în teorie, nici o legătură cu restul regiunilor Nigeriei și cu lumea exterioară.

Într-adevăr, în afară de Camerun cu care se mărginește la est, Biafra este înconjurată la nord de noile provincii nigeriene, „Platoul Benoue“ sau „Vestul Central“, care făceau parte din vechea regiune de nord și îi sînt ostile, iar la vest de „Vestul Mijlociu“ care îi este favorabilă dar care, ocupată de către trupele nordiste, nu-i poate fi de nici un ajutor.

Întregul litoral al golfului Biafra (partea răsăriteană a Golfului Guineei), de la revărsarea Nigerului pînă la Calabar, este interzis vaselor străine printr-o hotărîre a guvernului federal ; marina nigeriană a primit ordin să intercepteze orice vas care ar încerca să forțeze blocada.

Se pare că șeful guvernului central, generalul de divizie (pînă de curînd locotenent-colonel) Yakubu Gowon, nu va aștepta însă ca „asfixia“ să-și producă efectele. Așa cum dovedește exemplul Rhodesiei, acestea pot fi lente. După propria sa mărturie, el este hotărît să meargă mai repede și, în realizarea acestei intenții, să recurgă la forță. Aceasta înseamnă să intre cu efectivele de care dispune în teritoriul secesionist.

Unii observatori înclină să creadă că dacă Gowon nu a făcut acest lucru în primele 15 zile după proclamarea independenței Republicii Biafra, aceasta ar însemna că el nu este sigur de succesul operațiunii. După părerea altora, s-ar putea ca generalul Gowon să-și fi schimbat părerea și să elaboreze acum o formulă care ar permite reintegrarea fără violență ; acesta nu ar fi primul reviriment în cariera sa politică. O a treia părere s-ar putea să fie mai aproape de adevăr. Se afirmă astfel că generalul se străduiește ca, înainte de a încerca soluția recurgerii la forță, să-i asigure o prudentă pregătire diplomatică.

Pe plan african, el a obținut inițial neutralitatea binevoitoare a două state vecine : Nigerul — la nord și Camerunul — la sud. Atitudinea celui de-al treilea stat, de la est, Dahomey, nu este cunoscută încă ; în orice caz, ea nu pare să se deosebească de atitudinea celorlalte state. Apoi, generalul s-a adresat personal fiecăruia dintre șefii de stat ai celorlalte țări africane independente. După cum era de așteptat, prima promisiune de sprijin i-a venit din partea generalului Joseph-Desiré Mobutu, președintele Republicii Democrate Congo. Primind scrisorile de acreditare ale noului ambasador al Federației Nigeria la Kinshasa, generalul Mobutu a declarat : „Acceptarea scrisorilor dv. de acreditare consacră nerecunoașterea fracțiunii din țara dv. care se intitulează statul Biafra“. După ce a luptat atît de mult împotriva secesiunii Katangăi, Congoul nu putea aproba o acțiune de acest fel.

În sfîrșit, generalul Gowon a sesizat O.U.A. (Organizația Unității Africane) de amenințarea la adresa stabilității interne pe care secesiunea o constituie pentru Nigeria, de voința sa de a reduce această amenințare și de speranța pe care și-o pune în sprijinul Organizației și al membrilor săi. Desigur, statele membre ale Organizației vor trebui convinse că voința de secesiune a statului Biafra nu a fost motivată de nici un considerent demn de a fi reținut și că, în consecință, acțiunea pe care guvernul de la Lagos se pregătește să o pună în aplicare — sau pe care o va fi pus deja în aplicare atunci cînd O.U.A. va fi chemată să dezbată această problemă — este justificată.

Pe plan internațional, efortul diplomatic al guvernului de la Lagos este mai simplu și mai direct. E suficient pentru generalul Gowon să opună legalitatea regimului său, ilegalității regimului de la Biafra. Cancelariile par să fi fost sensibile la acest argument. Pînă acum, nici un stat străin nu a recunoscut Republica Biafra.

Cetățenii străini părăsesc în aceste zile regiunea secesionistă a Nigeriei ; marile companii de navigație au acceptat să respecte blocada instituită de guvernul din Lagos. Orice trafic comercial cu restul țării este întrerupt. La Enugu, locotenent-colonelul Ojukwu a ordonat mobilizarea generală, declarînd stare de urgență. S-ar putea ca, prin cooptarea în Consiliul executiv federal a unor lideri ca Obafemi Awolowo (care reprezintă provincia de Vest) — sau Anthony Enahoro (fruntaș al populațiilor din Centru-Est), conducătorii din Lagos să caute, cel puțin pentru viitorul apropiat, rezolvarea crizei fără a recurge la forță.

reflector

„A CINCEA LIBERTATE“

Opt ani de gherilă diplomatică, dusă cu cele mai subtile și complicate arme din arsenalul „notelor verbale“, nu au putut evita „războiul aerian“ dintre Italia și S.U.A. Ultimatumul dat de societatea italiană de aviație „Alitalia“ a fost respins de administrația aviației civile americane, care nu vrea să modifice cu nici un preț convenția de navigație aeriană încheiată între cei doi parteneri în februarie 1948.

Cum se va desfășura acest „război“, ce înfrîngeri și ce victorii se vor înregistra pe deasupra Atlanticului, nu se poate prevedea. Experții înclină să creadă că „Alitalia“ nu va înceta să lupte pînă nu va ajunge la egalitate între părți, clauză pe care nu a obținut-o în 1948. Pe atunci, din rațiuni politice, partea italiană a acordat societăților americane de navigație aeriană toate cele „cinci libertăți“ ce i-au fost cerute : libertatea de a zbura deasupra teritoriului italian, posibilitatea de a ateriza fără preaviz, libertatea de a decola, dreptul de a transporta pasageri între Italia și S.U.A., precum și dreptul de a transporta pasageri străini, între Italia și oricare alte țări. Americanii, la rîndul lor, au dat societății „Alitalia“ numai primele patru drepturi enumerate mai sus, refuzîndu-l pe cel din urmă.

Acum, „Alitalia“ cere cu fermitate această „a cincea libertate“, adică dreptul de a face mai multe escale pe teritoriul S.U.A. (nu numai la New York și Boston), precum și dreptul de a îmbarca pasageri fie pentru călătorii interne americane, fie pentru călătorii din S.U.A. în alte țări, nu numai cu destinația Italia. Dacă nu i se va da „a cincea libertate“, „Alitalia“, sprijinită de autorități, va căuta să restrîngă traficul din ce în ce mai amplu efectuat de societățile americane, reducîndu-le numărul de escale pe teritoriul italian. În susținerea luptei sale, „Alitalia“ acuză Administrația americană că aplică față de italieni un tratament discriminatoriu, deoarece „a cincea libertate“ a fost acordată, fără prea mari tîrguieli, altor societăți de navigație aeriană și anume ale Angliei (17 escale), Franței (6 escale), R. F. a Germaniei (5 escale), Japoniei (convenția semnată în 1966 pentru zborul circumterestru cu escale la New York și San Francisco).

Deocamdată, cei doi beligeranți ai „războiului aerian“ rămîn pe pozițiile lor.

SUCCESORUL LUI BENOÎT FRACHON

Pentru prima oară, Confederația Generală a Muncii din Franța are un președinte. Recentul Congres de la Nanterre al Confederației (1 400 delegați) a ales în această funcție pe fostul secretar general Benoît Frachon, în vîrstă de 74 de ani, personalitate a cărei viață s-a identificat de aproape cinci decenii cu aceea a mișcării sindicale franceze.

Urmașul lui Benoît Frachon în funcția de secretar general este Georges Seguy. Avea numai 9 ani pe vremea Frontului Popular, dar la 16 era arestat în tipografia din Toulouse unde lucra și unde apărea o bună parte a presei ilegale din regiune. Deportat la Mauthausen, sănătatea nu-i îngăduie după Eliberare să-și reia vechea activitate profesională. Devine electrician la S.N.C.F. (Societatea Națională a Căilor Ferate). Participant activ la greva din 1947 a feroviarilor, devine în 1949 secretar al Federației acestora, iar în 1961 — secretar general. În 1965 este ales membru în biroul C.G.M. Rolul pe care l-a jucat în negocierile cu fosta centrală sindicală catolică C.F.D.T., convingerea lui că un front sindical comun este și necesar și posibil, i-au adus o reputație de eficiență și largi simpatii în opinia publică muncitorească.

0237-23: Quasarul enigmatic

Astronomii consideră că au descoperit obiectivul cel mai îndepărtat identificat pînă acum în Univers. E, în orice caz, cel mai misterios obiect. În legătură cu această descoperire publicăm alăturat articolul lui ROBERT COWAN, redactorul științific al ziarului „Christian Science Monitor".

Cu cifrele 0237—23, astronomii indică obiectele enigmatice denumite surse de radio cvasi-stelare sau pe scurt „quasari". Dacă acest quasar este într-adevăr atît de îndepărtat cum cred descoperitorii săi, înseamnă că e cel mai strălucitor obiect descoperit pînă acum în Univers. Totuși, de pe Pămînt, el pare atît de mic încît, într-un telescop de diametru uriaș, imaginea sa nu e mai mare decît aceea a unei stele obișnuite.

E un fapt care pune în evidență marea enigmă a quasarilor. Ca să apară atît de mici, cum sînt văzuți de pe Pămînt, ei trebuie să fie cu mult mai mici decît o galaxie. Dar, totodată, pentru a radia atîta strălucire la distanța atît de mare la care numeroși astronomi consideră că se află, strălucirea lor trebuie s-o depășească de mai multe ori pe aceea a unei galaxii. Unii dintre ei sînt de o sută de ori mai strălucitori decît o galaxie de mărime mijlocie. Aceasta înseamnă că un quasar tipic trebuie să genereze o energie prodigioasă într-un volum restrîns. S-ar putea să fie vorba de un volum cu un diametru de cîteva luni sau săptămîni lumină, în comparație cu multele zeci de mii de ani lumină care caracterizează dimensiunile unei galaxii obișnuite. Nimeni nu-și dă încă seama cum poate fi produsă o asemenea energie în volume atît de mici.

Se pare acum că una dintre aceste uzine cerești de energie reprezintă cel mai strălucitor obiect cunoscut. El a fost identificat de astronomi de la trei observatoare — dr. John G. Bolton de la Parkes Radio Astronomy Observatory din Australia, dr. Halton C. Arp de la Mount Palomar și dr. T. D. Kinman de la Observatorul Lick al Universității din California.

Quasarii și-au căpătat numele de la însăși natura lor. Ei sînt „cvasi-stelari" datorită dimensiunilor reduse în care apar la telescop. Ei sînt „surse de radio" deoarece una dintre caracteristicile lor distinctive este o puternică emisiune de zgomote radiofonice. De fapt, un quasar este descoperit de obicei cu ajutorul unui radio-telescop. Apoi, știind încotro să privească, astronomii folosesc instrumentele optice pentru a-l localiza pe cale vizuală.

Ceea ce face ca quasarii să ridice atîtea probleme este combinația dintre dimensiunea lor redusă și ceea ce astronomii denumesc devierea spre roșu. Este vorba de înroșirea distinctă a luminii unui obiect astronomic, fapt considerat de obicei drept o indicație de distanță. Lucrurile se petrec după cum urmează: studiind un obiect astronomic, astronomii cercetează spectrul luminii acestuia. Acest spectru conține în general emisiuni distincte la lungimi de undă precise (culori), caracteristice pentru materialele emițătoare de lumină ale obiectului respectiv. În cazul în care nu există o deviere spre roșu, aceste lungimi de undă vor fi aceleași cu cele emise de materiale similare într-un laborator de pe Pămînt. În cazul în care există o deviere spre roșu, emisiunile vor fi pe lungimi de undă mai lungi (de exemplu, lungimile de undă mai apropiate de capătul roșu al spectrului) decît în laborator.

Unul din factorii care poate să provoace o asemenea înroșire este mișcarea. Cînd o sursă de lumină se îndepărtează de observator, lumina sa apare cu atît mai roșie cu cît se îndepărtează mai repede. Pentru galaxiile îndepărtate, devierea spre roșu se datorește, după cum se crede în general, unei asemenea mișcări. În plus, cu cît o galaxie se îndepărtează mai repede, cu atît se crede că este mai îndepărtată. În consecință, intensitatea devierii spre roșu este o indicație a depărtării galaxiei.

Numeroși astronomi consideră că acest lucru este valabil și pentru quasari. Cu cîțiva ani în urmă, cînd au fost identificați primii quasari și cînd s-a dovedit că sînt caracterizați prin masive devieri spre roșu, a apărut paradoxul quasarului. Faptul că sînt atît de strălucitori la distanța indicată de devierea lor spre roșu, denotă că au o energie de necrezut.

Sînt cunoscuți aproximativ 200 quasari și pentru 100 dintre ei a fost măsurată devierea spre roșu. Acum, conform raportului Caltech, s-a ajuns la concluzia că 0237—23 manifestă cea mai mare deviere spre roșu dintre toate obiectele studiate pînă acum. Liniile de emisie ale spectrului său au o lungime de undă echivalentă cu de 2,22 ori lungimea de undă a unor materiale similare (titan, sulf) în laborator.

Dacă această deviere spre roșu reprezintă o măsură a vitezei, 0237—23 se îndepărtează cu 150 000 mile pe secundă, adică cu 82,4 la sută din viteza luminii. Dacă această deviere reprezintă și o indicație de distanță, obiectul respectiv este cel mai îndepărtat dintre cele identificate pînă acum. În ciuda acestui fapt, el are o mărime de ordinul 16,6. Dacă ar fi o galaxie obișnuită, ar trebui să se afle cu mult mai aproape pentru a avea, văzută de pe Pămînt, o asemenea mărime.

Dr. Arp face parte însă dintr-o minoritate de astronomi care sînt de părere că devierea spre roșu a quasarilor se datorește probabil altui element decît genului de mișcare recesională care implică o mare distanță. El nu e de acord cu concluzia colegilor săi, după care 0237—23 ar fi cel mai îndepărtat obiect cunoscut. Dr. Arp consideră că quasarii sînt obiecte relativ apropiate, aruncate din galaxii datorită unor explozii violente. În felul acesta, energia lor poate fi ușor explicată prin procesele cunoscute. De asemenea, în cazul în care sînt relativ apropiate, ele nu trebuie să fie anormal de strălucitoare. Dar dacă lucrurile stau așa, masiva lor deviere spre roșu este greu de înțeles. Dr. Arp trebuie deci să ofere colegilor săi o explicație convingătoare pentru devierile spre roșu, care să se împace cu teoria sa.

Majoritatea părerilor înclină spre teoria potrivit căreia quasarii se află la o mare distanță. Fie însă că sînt aproape sau departe, masiva lor deviere spre roșu, asociată cu dimensiunea lor redusă și cu strălucirea lor, face din ele cele mai curioase obiecte studiate de astronomi.

Cel mai nou quasar, 0237—23, este deosebit și în alte privințe. Descoperitorii săi, deși nu sînt absolut siguri, au impresia că detectează în spectrul său anumite elemente grele, cum ar fi cromul, nichelul, cobaltul și fierul. Pînă acum, acestea nu au fost detectate în vreun alt quasar.

Chiar și zgomotul radiofonic al lui 0237—23 are un caracter distinctiv. La frecvențe înalte, el este mai puternic decît e în general pentru quasari. Se poate spune așadar că 0237—23 reprezintă o curiozitate chiar și printre aceste obiecte uluitoare.

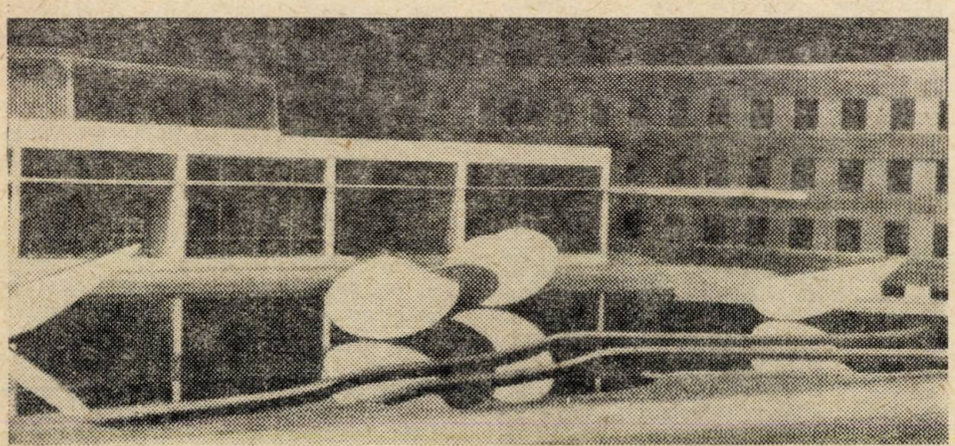

Plăcile de plastic din fotografie se ridică din apă și se rotesc după soare în tot cursul zilei, ca niște plante, pentru a se culca din nou la căderea nopții. Aceste uriașe „petale" albe, acționate de un dispozitiv cu celule fotoelectrice, fac parte dintr-un ansamblu arhitectural modern, aflat în construcție la Düsseldorf, capitala landului Renania de Nord-Westfalia (R.F.G.)

UN ROMAN-COȘMAR

Se știe ce înseamnă a avea un coșmar, a te găsi prins deodată într-o ipoteză de viață inacceptabilă și torturantă, a deveni victima unor spaime secrete, trăite ca niște halucinante realități. Romanul recent apărut al scriitorului austriac Otto Basil, „Wenn das der Führer wüsste" („Dacă führerul ar ști aceasta")*, pare să traducă o asemenea stare de spirit pe care, lucru și mai înfricoșător, ar întreține-o însăși desfășurarea istoriei contemporane. Autorul — poet, eseist și critic literar cunoscut, întemeietorul revistei de avangardă „Plan", vechi gazetar antifascist, încoronat acum doi ani cu premiul pentru publicistică al orașului Viena — își imaginează că ultimul război mondial nu ar fi avut deznodămîntul cunoscut, ci altul exact invers.

Victoria nu ar fi revenit aliaților, ci Germaniei hitleriste. Iată punctul de pornire al coșmarului în care ne introduce, cu o fascinantă putere fabulatorie, romancierul. Wehrmacht-ul a reușit să fabrice prima bombă atomică și n-a ezitat să o arunce asupra Londrei. Cea mai mare parte a pămîntului se află acum sub dominația Marelui Reich. El administrează Statele Unite Vasale ale Americii prin intermediul Ku Klux Klan-ului, în fruntea căruia au fost puse elemente de origine etnică germană. Spațiul răsăritean a devenit ceea ce se numește Tschandalia, zona „suboamenilor", plină cu nenumărate lagăre de concentrare. În ele sînt îngrămădite populațiile de rasă inferioară, destinate să furnizeze robi coloniilor agricole nemțești și cobai laboratoarelor medicale. Evreii au fost stîrpiți cu desăvîrșire. Africa a ajuns și ea o vastă parte a imperiului hitlerist. Singura putere cu care Germania împarte dominația globului a rămas Japonia, care controlează o mare parte a Asiei, și Australia. Conducătorii aliaților au fost judecați ca „atițători la război bolșevico-plutocrați" și lichidați ; procesul public s-a desfășurat la Toledo sub președinția lui Alfred Rosemberg. Filozofia oficială e „ariosofia". Pe întinsul întregii Germanii, în fostele mînăstiri s-au deschis institute pentru procreația dirijată după norme stricte, rasiale. În lagăre speciale de suboameni, deținuții sînt aduși prin mijloace savante la animalitate spre a se realiza astfel roboți perfecți, care nu prezintă riscul mașinilor gînditoare, capabile să se răzvrătească. Nenumărate alte detalii dau sentimentul acestei realități terifiante, făcută credibilă prin mulțimea datelor precise ale existenței ei. Eroul romanului e un „giromant", Albin Totila Höllriegle, specialist în îndepărtarea influențelor nocive pe care le au radiațiile terestre asupra organismului uman. Meseria lui a fost asimilată practicii medicale și personajul, membru al partidului național-socialist, se bucură de încrederea autorităților, fiind chemat deseori în casele înalților demnitari spre a detecta cu pendulele sale efecte malefice apărute din cauza așezării camerelor sau mobilelor. Cînd începe romanul, au trecut două decenii de la victoria care pare să fi instalat „noua ordine" mondială pentru cel puțin un mileniu. Navele cosmice germane străbat cerul ; trupele naziste de elită posedă puști Laser ; experiențe temerare sînt pe cale de a duce la realizarea armei absolute, bomba din antimaterie. În aceste împrejurări, lumea află știrea că führerul, care bolea de mai multă vreme, a încetat din viață. Pe Höllriegle, comunicatul îl surprinde la Berlin, unde-l adusese un ordin misterios de a instala amulete protectoare într-o reședință neprecizată, foarte importantă însă, pentru că nu i se spusese cui îi aparține. Mai mult, fusese transportat la destinația misterioasă cu o mașină închisă a SS-ului, legîndu-i-se mai înainte ochii și fiind plimbat multă vreme spre a-și pierde simțul orientării.

DUPĂ MOARTEA „FÜHRERULUI"

Coșmarul în care ne introduce romanul lui Otto Basil se desfășoară pe două planuri : Höllriegle, nazistul de rînd, asistă în cîteva zile la năruirea universului său familiar. Îndată ce se aude că führerul a murit, zvonuri neliniștitoare pornesc să circule cu o iuțeală fantastică. Curînd, ele se dovedesc a fi adevăruri cumplite, care au fost ținute într-o absolută taină. „Războiul rece" cu Japonia a luat de mult forma încăierărilor directe pe scară mondială. În diferite puncte ale lumii au loc ciocniri sîngeroase. Flota japoneză execută vaste operații amfibii de debarcare pe coasta vestică a Americii. În Irlanda au fost aruncați parașutiști ; aviația germană bombardează Australia; Singapore este în flăcări ; în numeroase centre din Statele Unite Vasale ale Americii au izbucnit răscoale și bazele SS au fost atacate. Trupe aeroportate inamice au izbutit să-și facă mai multe capete de pod în Africa și Europa. Acolo unde pun piciorul, deschid lagărele de suboameni și aceștia masacrează Komando-urile germane. Nici în interior lucrurile nu stau mai bine. Noul führer, Ivo Köpfleer, șeful Wehrwolfilor, a preluat puterea absolută, declarînd război atmosferei de moleșeală care, socotesc partizanii lui, s-ar fi instaurat în rîndurile partidului național-socialist. Posturile de televiziune transmit ședința solemnă a instalării sale, unde vocea lui Hitler însuși, imprimată pe bandă, îl învestește cu conducerea Reichului și-i cere să-i continue opera, neprecupețind nici o energie. Se pregătesc funeraliile grandioase ale lui Adolf cel Mare, care va fi înmormîntat în inima unui munte. Dar peste tot se vorbește că führerul n-a pierit de moarte bună. Oamenii lui Köpfleer, prin medicul de casă al dispărutului, l-ar fi drogat sistematic, pînă cînd l-au adus la o stare de letargie. Închis în sicriu, Hitler și-ar fi revenit, în timp ce Wehrwolfii se amuzau copios de zgomotele pe care le provoca zbătîndu-se. Führerul a fost cu alte cuvinte înmormîntat de viu. Testamentul lui nu e decît un fals grosolan ; Hitler avea o dublură căreia Köpfleer i-a dictat pur și simplu textul imprimat pe bandă. Între Wehrwolfi și alte organizații naziste există fricțiuni grave. Cei mai mulți membri ai SS-ului sprijină Wehrwolful, dar SA-ul și Bundshuh-ul (frontul țărănesc) sînt contra lui.

Iarăși zvonurile se adeveresc. În mai puțin de o săptămînă Marele Reich se destramă, universul cotidian al lui Höllriegle capătă o înfățișare apocaliptică, Germania ajunge la anul zero. Războiul total izbucnește, Köpfleer poruncește ca insulele japoneze să fie supuse tirului rachetelor termonucleare „Ausra". Dar, spre surpriza tuturor, o bombă cu hidrogen și apoi altele încep să cadă asupra principalelor regiuni populate din Germania. Funeraliile führerului sfîrșesc într-un fioros război civil. O voce strigă la microfon — în timp ce toate posturile din lume transmit ceremonia — ce s-a petrecut cu adevărat. SA-ul începe să tragă asupra SS-ului. Bundshuh-ul inundă satele cu manifeste redactate în spiritul vechii mișcări țărănești germane și aripa lui extremistă își ia chiar numele de „Der arme Konrad" ; grupuri înarmate trec la acțiune, pradă conacele junkerilor și le dau foc. Începe un exod fantastic al populației care fuge înnebunită de efectul radiațiilor atomice ; se întinde pretutindeni anarhia, toți luptă contra tuturor, cu cuțitul, cu gheare le, cu dinții.

Coșmarul e dublu, spuneam, pentru că, pe de o parte, îl trăiește Höllriegle, nazistul care vede prăbușindu-se lumea lui și asistă neputincios la falimentul principiilor ei socotite sacrosancte (personajul din sferele înalte desemnat să i se „dependuleze" reședința e un evreu, singurul lăsat în viață, sfătuitor prețios al conducătorilor hitleriști și lichidator al propriului său neam ; Gundlfinger, ilustrul „ariosof", predicatorul învățăturii : credința religioasă reprezintă o boală, are ferma convingere că Dumnezeu există și-și consacră eforturile nemărturisite demonstrării acestui lucru ; colaboratorii intimi ai führerului se dușmănesc între ei și-și sabotează reciproc ordinele, invincibilitatea Reichului se vădește o legendă, peste tot țîșnesc la iveală minciuna, fățărnicia, interesele brutale personale). Pe de altă parte, nouă ne apare nu mai puțin înspăimîntătoare și absurdă însăși ordinea cu care eroul se obișnuise și pe care o regretă.

GROTESCUL SINISTRU

Un umor negru de bună calitate străbate întregul roman și-i susține verva satirică. Situațiile cele mai grotești survin în această înlănțuire de atrocități. Höllriegle însuși e reprezentantul unui mediu semifantastic, cu o existență aproape incredibilă, dar confirmată de mărturii incontestabile. Eroul aparține mulțimii as-

* **Wenn das der Führer wüsste**, Editura Fritz Molden, Wien — München, 1966.

trologilor, taumaturgilor, teosofilor și o cultiștilor care, ca la curtea lui Rudolf a II-lea, roiau în jurul dementului din fruntea Reichului. Se știe că în anii hitlerismului, teoriile cele mai abracadabrante reușiseră să capete girul oficialității și pătrunseseră chiar în forurile academice. Teza că lumea e concavă, adică noi ne mișcăm în interiorul gol al unei materii compacte ca mușchii pe pereții curbi ai paharului sub care au fost prinse, a avut atîta trecere încît marele stat major german a ordonat să se construiască la Stralsund instalații costisitoare destinate să obțină prin raze reflectate fotografiile vaselor militare din porturile engleze. Teoria „frigului", a Lunii prăbușite pe pămînt, cosmogoniile elucubrante, născocite spre a justifica superioritatea rasei ariene, hrăneau imaginația führerului și-i dictau nu o dată hotărîrile. Otto Basil n-a trebuit să inventeze toată această ambianță semiștiințifică-semidementă, cu asociațiile și limbajul ei caracteristic. Romancierul a extrapolat doar cu vervă imaginativă, dar și cu o ascuțită intuiție realistă, date adevărate, dîndu-le proiecția halucinantă din roman.

Sînt surprinse cu o egală pătrundere satirică formulele verbale tipice ale stilului de exprimare nazist în știrile transmise la radio, în inscripții pe monumente, în ordinele afișate sau în conversații. Totul dobîndește, grație acestui artificiu, o teribilă verosimilitate, deși se situează în planul fantasticului delirant. Mulțimea scandează „Aus-ra ! Aus-ra !", cerînd ca rachetele cu bătaie lungă și încărcătură nucleară să șteargă de pe fața pămîntului insulele nipone.

Un comic care te îngheață e prezent și în testele aplicate celor aleși să alcătuiască rezerva Wehrwolf-ului. Adunați în lagăre speciale, ei sînt selecționați după puritatea lor rasială și expediați spre nordul înghețat, unde în inexpugnabile adăposturi subpămîntene urmează să aștepe dispariția umanității spre a ieși apoi la suprafață și întemeia societatea supraoamenilor. Înainte, trebuie să răspundă fulgerător la o ploaie de asemenea întrebări edificatoare pentru pregătirea lor : „Care e după dv. cea mai mare ticăloșie ?" ; „Cum sună primele două teze ale lui Martin Bormann ?" ; „Numele Gauleiterului din sud Hanovra este... ?" ; „Dar din Weser-Ema ?" ; „Enumerați piticii din Wolüpsa !" ; „Cum se numește elementul chimic cu numărul de ordine 94 ?" ; „Cîte divizii blindate a avut grupa A la începutul războiului cu Franța ?", „Dar grupa B ?" ; „Cine a fost anul trecut campion la concursul de băut bere ?" ; „Ce forme îmbracă ideea rasială în artele plastice ?" ș.a.m.d.

Cartea e și o ingenioasă parabolă. Ea demonstrează cu o rigoare matematică neîndurătoare că, și în ipoteza unei victorii hitleriste, catastrofa celui de „al treilea Reich" nu putea fi evitată. Regimul o pregătea oricum prin însăși structura lui și Germania era osîndită să se întoarcă la anul zero din clipa în care a fost instaurată barbaria nazistă. În proiecția fantastică a lui Otto Basil, destinul nu face decît să amîne deznodămîntul final și să-i dea tocmai prin cursul aparent favorabil al evenimentelor dimensiuni și mai apocaliptice.

Ov. S. CROHMĂLNICEANU

Hochhuth și familia sa

HOCHHUTH ÎL ACUZĂ PE CHURCHILL

Soldații, cea mai nouă piesă a dramaturgului Rolf Hochhuth, preocupă autoritățile din Anglia. Dar — asigură observatorii presei engleze și internaționale — în aerul Londrei plutește certitudinea că ea va fi totuși reprezentată.

De fapt, despre ce e vorba ?

Noua piesă a lui Hochhuth este, cu violența obișnuită a acestui autor, o nouă încercare de dărîmare a miturilor legate de o personalitate sau alta. *Soldații* atacă mitul Churchill, autorul făcîndu-l pe fostul premier englez răspunzător de o parte a distrugerilor și victimelor celui de-al doilea război mondial.

În camera de lucru din apartamentul în care locuiește Hochhuth la Basel, în Elveția, se află un portret al lui Churchill ; dramaturgul înțelege să sublinieze astfel că are admirație pentru Churchill. Consideră că a fost un personaj „demonic" și în același timp un „umanist", interesant mai ales prin contradicția dintre idealurile sale și totala lipsă de scrupule în a impune aceste idealuri. „Era inamicul făcut pentru Hitler și pentru nazism ; închipuiți-vă un Atlee în locul lui Churchill", a spus Hochhuth unui ziarist italian. Dar piesa lui nu vrea să fie o revalorificare a lui Churchill. Tema ei este alta : grozăvia bombardamentelor asupra centrelor locuite și necesitatea ca acest gen de operațiuni războinice să fie proscrise printr-o convenție internațională. Deci, o temă de foarte mare actualitate, dacă avem în vedere bombardamentele asupra Vietnamului de nord.

Adevăratul protagonist al piesei *Soldații* este un ofițer din aviația de bombardament engleză, pe care Hochhuth îl denumește Peter Dorland (numele autorului primei alegorii morale din Evul Mediu englez). În piesă, personajul Dorland pune în scenă, între ruinele de la Coventry, o dramă morală care culminează cu un apel pasionat către toți piloții militari din lume, să i se alăture lui pentru a determina interzicerea bombardamentelor centrelor civile, care constituie, spune Hochhuth, un scandal cel puțin la fel de grav ca acela care a fost Auschwitzul.

Scandalul, însă, Hochhuth îl provoacă prin două acuzații la adresa lui Churchill, cuprinse în piesa sa. Prima este aceea că primul ministru britanic ar fi determinat, cu complicitatea consilierului său științific, dezastrul aerian din largul Gibraltarului în care au pierit, împreună cu fostul prim-ministru al Poloniei, Sikorski și cu fiica acestuia, doi deputați laburiști.

A doua acuzație este, fără îndoială, mai lesne de susținut. E vorba de bombardamentul asupra Dresdei, în februarie 1945. Nu e foarte limpede de ce Churchill a ordonat distrugerea acestui oraș istoric, absolut lipsit de importanță strategică, la cîteva zile înainte de prăbușirea nazismului. Bombardamentul Dresdei a fost unul din cele mai mari din istorie : în cîteva ore au dispărut de pe fața pămîntului 11 kilometri pătrați de edificii și au fost ucise 132 000 de persoane.

Nu sînt fapte noi. Hochhuth a înștiințat Teatrul Național englez că și-a extras documentația din vreo două sute de cărți, toate scrise de englezi. Cea mai recentă este *The Destruction of Dresden*, publicată în 1963, de David Irving, recenzată de Richard Crossman, actualmente ministru în guvernul Wilson, în „New Statesman". „Distrugerea Dresdei a fost unul din delictele grave împotriva umanității" — scria Crossman.

Opus lui Churchill în *Soldații* și „purtător de cuvînt al conștiinței engleze", cum spune Hochhuth, este episcopul de Chichester, George Bell, decedat în 1950, la vîrsta de 75 de ani. Textul discursului prin care Bell s-a pronunțat, în februarie 1945, în Camera Comunelor împotriva bombardării orașului Dresda, a fost primul document care i-a inspirat lui Hochhuth ideea noii sale piese. Spune Bell în *Soldații* : „Bombardarea fără discriminare a orașelor germane putea să aibă o justificare atunci cînd deznodămîntul războiului era încă îndoielnic ; după debarcarea în Normandia, bombardamentele nu mai sînt justificabile".

În consiliul Teatrului Național, principalului adversar al piesei lui Hochhuth, lordul Chandos, care este în același timp și director la Imperial Chemical Industries, i se alătură alți membri ai conducerii teatrului, printre care sculptorul Henry Moore și criticul de artă Sir Kenneth Clarke. Totuși, partida pare să fie pierdută dinainte : *Soldații* va fi reprezentată, așa cum au fost *Jocul de-a războiul*, *Macbird* și altele. Kenneth Tynan, criticul teatral cel mai cotat din Anglia și consultant literar al Teatrului Național, ca și directorul artistic Sir Laurence Olivier se gîndesc la posibilitatea de a forma o nouă companie și de a reprezenta *Soldații* într-un teatru din West End. Piesa pare să intereseze mult și compania Royal Shakespeare, condusă de regizorii Peter Hall și Peter Brook împreună cu actorul Paul Scofield. Astfel că, pe o scenă sau pe alta, englezii vor vedea fantoma lui „Winnie" în fața noului caz de conștiință istorică ridicat de Rolf Hochhuth.

Gabriela DOLGU

Articol scris pentru „Lumea"

arh. Pedro Ramírez Vázquez
președintele Comitetului de organizare
a Jocurilor Olimpice — 1968

Un an pînă la Jocurile Olimpice

Ne mai desparte un an de clipa cînd torța olimpică va sosi pe stadionul din Ciudad de Mexico, gazda Jocurilor celei de-a XIX-a Olimpiade. O întreagă echipă, numeroasă și entuziastă, muncește intens la pregătirea celui mai important eveniment pe care l-a cunoscut de-a lungul istoriei viața sportivă din întreaga Americă Latină.

Mexicul se pregătește nu atît pentru a cîștiga multe medalii, nu pentru a uimi lumea cu recordurile stabilite de tineretul său sportiv, cît pentru a organiza Jocuri Olimpice exemplare, care să poată satisface întru totul angajamentul asumat. Nu intenționăm să prezentăm o Olimpiadă luxoasă, dar ne vom achita cu demnitate de sarcina ce ne revine, potrivit dorinței președintelui Republicii, Gustavo Diaz Ordaz, care patronează viitoarea ediție a J.O. Mexicul va folosi prilejul pentru a-și dărui prietenia tuturor țărilor din lume și a o accepta pe aceea ce i se va oferi. Țara noastră își propune să reunească tineretul din peste o sută de țări și să-l facă să trăiască timp de cîteva săptămîni într-o ambianță de pace, înțelegere și fraternitate. Nădăjduim ca Olimpiada ce se va desfășura în Mexic să servească drept mijloc de înțelegere între popoare, indiferent de rase, limbi, religii sau sisteme politice și sociale.

Cu prilejul Olimpiadei vom încerca să reînviem semnificația și ambianța umanistă și culturală pe care au avut-o Jocurile în vechea Grecie, cînd ele erau o sărbătoare nu numai a sportului dar și a culturii epocii. Concomitent cu diferitele competiții sportive, vor avea loc în Mexic douăzeci de manifestări cu caracter cultural, în cadrul cărora nu vor fi oferite medalii sau premii ; fiecare popor va avea însă ocazia să prezinte aspecte ale culturii și gîndirii sale. Mexicul este o țară care prețuiește arta și cultura. El va folosi prilejul Jocurilor Olimpice nu numai pentru a înfățișa vizitatorilor bogățiile propriei sale istorii artistice și spirituale, ci și pentru a oferi țărilor participante posibilitatea de a se cunoaște unele pe altele prin intermediul manifestațiilor folclorice, științifice sau al diferitelor manifestări artistice, într-un schimb reciproc care nu poate fi decît fecund și exemplar.

Cele douăzeci de manifestări culturale se vor desfășura simultan cu competițiile sportive, potrivit următorului program : primirea tineretului lumii de către tineretul mexican ; sosirea torței olimpice la Teotihuacán (după ce a parcurs ruta : Grecia—Italia—Franța—Puerto de Palos, portul spaniol din care au pornit la 3 august 1492 cele trei corăbii ale lui Columb) ; expoziție de opere alese ale artei mondiale ; festivalul mondial al folclorului ; proiectarea cîtorva filme de scurt metraj despre misiunea tineretului ; expoziție despre posibilitățile folosirii energiei nucleare spre binele umanității ; expoziție închinată cunoașterii spațiului cosmic ; expoziția urbanistică „Spații pentru cultură și sport" ; expoziție de filatelie olimpică internațională ; expoziție internațională de artă populară ; expoziție de istorie și artă a Jocurilor Olimpice ; expoziția „Publicitatea în serviciul păcii" ; reuniunea internațională a sculptorilor ; festivalul picturii murale a copiilor ; balete din cele cinci continente ; simpozion de genetică și biologie umană ; tabăra olimpică mexicană deschisă tineretului lumii ; festival internațional de arte plastice ; reuniune internațională a poeților ; desfășurarea Jocurilor celei de-a XIX-a Olimpiade.

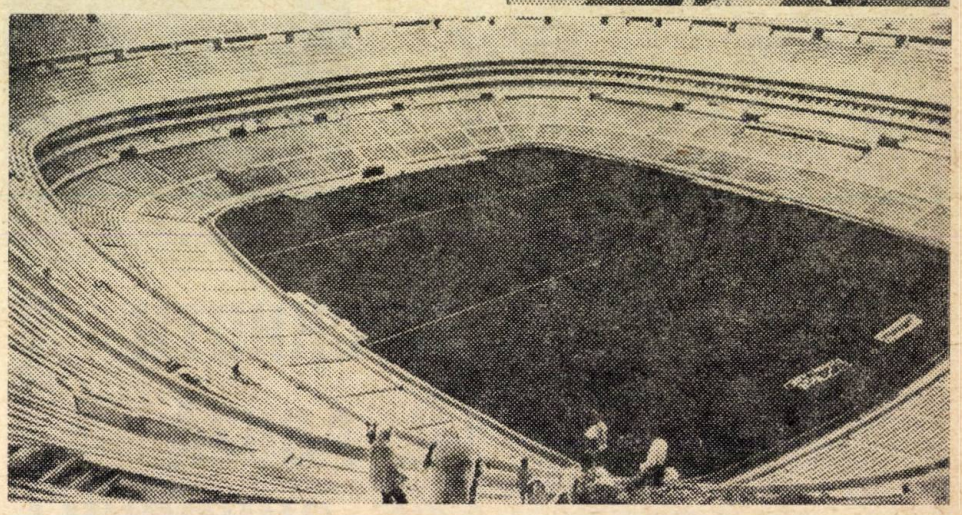

Ciudad de Mexico. Pe acest stadion se va aprinde peste un an flacăra olimpică

Încă de cînd a solicitat găzduirea Jocurilor, Mexicul avea terminate și date în folosință instalații sportive echivalente cu 80 la sută din cele necesare pentru Olimpiadă. Stadioanele, bazinele și celelalte amenajări pentru practicarea sporturilor au fost vizitate și elogiate de specialiști din multe țări și din cadrul Comitetului Internațional Olimpic. Alte lucrări au început între timp și progresează în ritmul stabilit, pentru a fi gata la data începerii Jocurilor. Sînt vizate, în primul rînd, velodromul, bazinul olimpic, palatul sporturilor, sala pentru meciurile de volei, pista de apă pentru competițiile de canotaj de la Xochimilco și stadionul olimpic, care va avea o capacitate de 80 000 de locuri. Construcția „satului olimpic", care va găzdui sportivii și ziariștii, a început de curînd. Situat într-o regiune pitorească, la o distanță de circa trei km de stadionul olimpic (unde vor avea loc festivitățile și întrecerile de atletism), „satul olimpic" va fi terminat în primăvara anului 1968 și va cuprinde 29 de imobile de cîte 10 și 16 etaje, cu un total de 904 apartamente, restaurant, un club internațional, oficii poștale etc. La dispoziția sportivilor se vor afla de asemenea o sală de sport și piste de antrenament.

Doar cîteva căi de comunicație urbană au trebuit să se construiască pentru a ușura accesul spre aceste locuri, deși cele mai multe dintre ele sînt amplasate în zone de pe acum foarte bine legate, atît între ele cît și cu centrul orașului, prin bulevarde largi ce permit o circulație rapidă. Se construiesc de asemenea cîteva hoteluri, pentru a spori numărul paturilor care vor putea fi oferite turiștilor în zilele Olimpiadei. Toate aceste construcții și amenajări sînt necesare dezvoltării firești a orașului și nu pot fi considerate exclusiv cheltuieli olimpice. Mexicul speră să poată dovedi că organizarea unor Jocuri Olimpice onorabile nu este prea costisitoare și nici nu implică cheltuieli exagerate pentru orașul care își asumă sarcina, astfel că nu numai capitalele cele mai bogate, ci și alte orașe vor putea în viitor să aspire a fi sediul unei manifestații de o asemenea anvergură.

Poporul mexican, cunoscut din totdeauna pentru cordialitatea sa față de vizitatorii străini, așteaptă cu cea mai vie simpatie aceste Jocuri, care îi vor da posibilitatea să-și dovedească ospitalitatea față de toți sportivii, ziariștii și turiștii prezenți în orașul-sediu al Olimpiadei.

Toate măsurile vor fi luate la modul cuvenit pentru ca cei ce vor veni în Mexic cu ocazia Jocurilor Olimpice să păstreze pentru totdeauna o amintire plăcută despre această țară și despre locuitorii săi.

Recent, în numele nostru, consilierul Marte R. Gomez a înmînat personal, la București, invitația de participare adresată Comitetului Olimpic Român. Cu diverse prilejuri, tineretul sportiv din România și Mexic au mai făcut cunoștință, fie la „Săptămînile preolimpice", fie în capitala României, pe care au vizitat-o unele loturi sportive mexicane. Sperăm că aceste legături se vor dezvolta și că la Ciudad de Mexico vom putea admira măiestria sportivilor români, sub semnul celor cinci cercuri olimpice.

reflector

LUCRĂRI ROMÂNEȘTI DE DREPT CERUTE PESTE HOTARE

Case editoriale, mari biblioteci, institute de învățămînt superior din numeroase țări au sporit simțitor în primul trimestru al acestui an comenzile de cărți privind istoria dreptului românesc, precum și de lucrări de specialitate privind crearea și aplicarea dreptului socialist în țara noastră. Iată cîteva din lucrările cerute în ultimul timp de către Biblioteca Congresului din Washington, Universitățile din Chicago, Havana, Budapesta, Institutul „Max Planck" din R. F. a Germaniei, „Howard Law School Library", și casa „Albert I. Pilbig" din Statele Unite, de edituri din Anglia, Italia, Franța : „Teoria generală a contractelor economice" de Traian Ionașcu și Eugen Barasch, „Teoria și practica litigiilor precontractuale", de aceiași autori, „Răspunderea materială a angajaților" de Leonid Müler, „Recursul în procesul civil" de Al. Velescu, „Autoritatea tutelară" de V. Nicolescu, T. Hentea și E. Popescu, „Încheierea, modificarea și încetarea contractului de muncă" de N. I. Cîmpeanu și G. Vasu, „Sistemul electoral în Republica Socialistă România" de N. Prisca, „Apărarea proprietății socialiste prin mijloace de drept civil" de C. Oprișan, „Teoria contractelor speciale" de Francisc Deac etc.

UN NOU COTIDIAN NEWYORKEZ ?

Va avea oare New York-ul la toamnă un nou ziar de după-amiază în locul decedatului „World Journal Tribune" ? Deocamdată nu se știe altceva decît că, atît „New York Times" cît și „Daily News" sondează paralel posibilitățile de a scoate și un cotidian de după-amiază. La „New York Times" lucrează în acest sens un comitet condus de directorul administrativ Clifton Daniel. Zvonurile după care ar fi început deja angajarea personalului pentru noul ziar au fost însă dezmințite energic. Alți proprietari de ziare despre care se spune că ar putea să intre în competiție sînt O. Roy Chalk (editează în prezent ziarul în limba spaniolă „El Diario — La Prensa") și grupul „Time"-„Life".

În prezent New York-ul are un singur cotidian de după-amiază, „New York Post", al cărui tiraj a crescut la 700 000 de exemplare zilnic.

ÎNLOCUITORUL

După o foarte lungă perioadă în care a refuzat cu tenacitate să scrie sau să vorbească despre recordul lui din 1927, Lindbergh a consimțit să încredințeze unui autor amănunte despre evenimentele de acum 40 de ani. Este adevărat că acest autor nu este unul obișnuit, ci aviatorul francez Louis Castex, as al meseriei el însuși, unul din deschizătorii de mari linii intercontinentale, și care îl cunoaște pe Lindbergh dinaintea celui de-al doilea război mondial. În volumul pe care l-a publicat recent la editura Hachette, „De la Clément Ader la Gagarin", Castex povestește următorul episod relatat chiar de Lindbergh : „Acel Lindbergh pe care la 21 mai 1927 lumea îl trata la Le Bourget ca pe un erou, cel pe care o mulțime în delir îl strivea sub îmbrățișări, nu era decît un ziarist american care își pusese pe cap casca mea. În ceea ce mă privește, fusesem smuls torentului de oameni de către doi colegi, aviatori francezi care mă îmbarcaseră într-un automobil mic, transportîndu-mă incognito la ambasada Statelor Unite".

FRIGIDERUL A ÎMPLINIT 100 DE ANI

Mașina frigorifică, răspîndită astăzi în toată lumea, a împlinit o sută de ani. În 1867, inginerul Charles Tellier din Amiens (Franța) a construit prima instalație de congelat, pe care a folosit-o mai tîrziu pe vaporul „Frigorifique", special amenajat pentru transportul cărnii între America de Sud și Europa. În vremea aceea traversarea Atlanticului, cu escalele respective, dura 30 de zile, timp în care miile de tone de carne transportate se conservau perfect.

Lenta dispariție din scenă a lui Jim Garrison

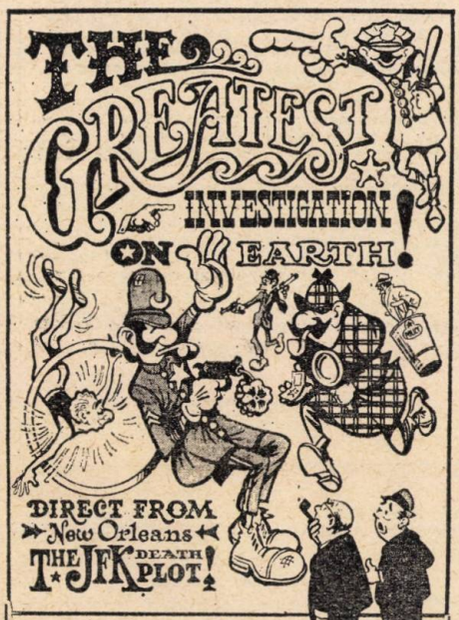

— Circ, circ, dar dacă totuși e ceva ?
(Din **The Louisville Courier-Journal**)

Procurorul din New Orleans, care a izbutit să devină cunoscut în întreaga lume lansînd cu multă publicitate ideea că ar fi în măsură să dezlege misterul asasinării lui John Kennedy, bate acum în retragere. Publicăm un bilanț al „anchetei" lui Jim Garrison făcut de ziarul britanic „The Scotsman".

La 22 iunie, una din cele trei rețele naționale de televiziune din S.U.A. intenționează să difuzeze un documentar de o oră în care să examineze ce anume s-a întîmplat cu ancheta din New Orleans privitoare la asasinarea lui Kennedy, în cele patru luni care au trecut de cînd procurorul districtual al acestei regiuni a uimit lumea cu știrea că „a rezolvat" misterul asasinării președintelui și că Lee Oswald nu a avut nici un amestec.

De obicei, Jim Garrison, politicianul-avocat, înalt de peste doi metri, ales în două rînduri de cetățenii din New Orleans în funcția de principal apărător al legii, este amator de publicitate și se simte bine cînd ochii lumii sînt ațintiți asupra sa. Acum însă se spune că nu mai privește viitorul cu prea multă încredere. Atitudinea sa este de înțeles. În ultimele cîteva săptămîni, Garrison a fost oarecum obligat să treacă în defensivă. Este adevărat că un cetățean de vază din New Orleans continuă să se afle sub acuzația de complot, că o acuzație de sperjur continuă să planeze deasupra capului unui fost procuror districtual adjunct și că soția unui pastor din Middle-West trăiește încă sub amenințarea de a fi extrădată și retrimisă în statul său de origine, Louisiana. Dar nimeni, cu excepția lui Garrison, nu mai este convins că toate acestea ar avea o cît de mică legătură cu asasinarea defunctului președinte.

De la începutul acestei afaceri, adică din luna februarie — cînd reporteri din întreaga lume s-au îngrămădit la New Orleans — acuzațiile formulate de Garrison au fost tratate cu mult mai mare rezervă de ziarele americane decît de presa străină. Astăzi însă locul acestei rezerve a fost luat de o ostilitate activă. Cum e posibil — se întreabă lumea în tot mai mare măsură — să se permită în continuare o asemenea încălcare a procedurilor legale ?

Într-adevăr, mulți consideră că metodele lui Garrison sînt mai discutabile chiar decît afirmațiile sale. O revistă importantă i-a acuzat pe anchetatorii săi că au încercat să folosească mita, martorii s-au plîns că au fost intimidați și Garrison însuși a fost obligat să declare în mod public că nu se vor mai folosi în viitor hipnoza și „serul adevărului" pentru a se obține depozițiile.

Se poate susține că ancheta oficială a Comisiei Warren cu privire la asasinat s-a concretizat prin prea multă pasivitate și credulitate, în special față de agențiile guvernamentale. Dar Jim Garrison sau, cum i se spune în regiune, „Uriașul vesel", a căzut desigur în cealaltă extremă. La New Orleans, susceptibilitățile și reputațiile unor oameni obișnuiți au fost călcate în picioare în ultimele luni într-un mod nemaiîntîlnit de pe timpul cînd Huey Long (pe care Garrison îl admiră) ținea Louisiana sub controlul său.

De multă vreme nu mai e posibil să se întrevadă ce anume speră Garrison să dovedească — și aceasta se explică între altele prin faptul că teoria expusă de el a suferit prea multe schimbări. Totuși, pescuind într-o lume stranie, plină de transfugi cubani, agenți ai C.I.A. și amatori de stupefiante, el pare a căuta încă o „dovadă" care să pună uciderea președintelui Kennedy pe seama nu a unui singur asasin ci a unui complot melodramatic.

Viața particulară ciudată a multora din cei convocați la biroul procurorului districtual i-a oferit lui Garrison anumite avantaje. Nu este poate ușor pentru un cetățean bogat să-și apere demnitatea — sau drepturile legale — cînd i se dă în mod clar să înțeleagă că, dacă refuză să „colaboreze", are toate șansele să facă obiectul unei acuzații false. Pe fapte de acest fel se bazează furtuna de critici care s-a abătut asupra capului lui Garrison. Astfel, de exemplu, guvernatorul din Ohio a refuzat pînă acum cu fermitate să se supună ordinului de extrădare al statului Louisiana vizînd un pretins martor care trăiește astăzi în statul său. Se cere de asemenea tot mai insistent ca Asociația avocaților din Louisiana să se sesizeze de această afacere și să-l avertizeze pe Garrison că se vor lua măsuri disciplinare împotriva lui.

A devenit tot mai greu să se afirme în ce măsură Garrison lucrează, în an- →

Spărgătorii împotriva procurorului

Doi puşcăriaşi din Louisiana l-au acuzat pe procurorul districtual Jim Garrison că le-ar fi oferit unele avantaje în schimbul ajutorului lor în acţiunea sa ce urma să demonstreze că asasinarea preşedintelui Kennedy a fost rezultatul unui complot. Miguel Torres, care pe vremuri obişnuia să se drogheze cu heroină şi care se află în închisoare pentru spargere, a declarat că i s-a oferit libertatea, o uncie de heroină şi o vacanţă de trei luni în Florida dacă acceptă să „colaboreze" la ancheta procurorului districtual. Un alt condamnat pentru spargere, John Cancler, a afirmat că în februarie, înainte de a fi condamnat, i s-a spus că s-ar putea să fie nevoie de el pentru a „depune ceva" în locuinţa lui Clay Shaw.

Cei doi mi-au declarat aceasta la închisoare, unde i-am vizitat, şi apoi au semnat declaraţii conţinînd principalele puncte ale mărturiilor lor. Cînd i-am relatat aceste fapte lui Garrison, el mi-a răspuns că „nu este interesat să audă" acuzaţiile şi nici să le comenteze. „Nu le voi face acestor oameni cinstea unui răspuns", a adăugat el.

Într-o conferinţă de presă ţinută în februarie, Garrison afirmase că l-a interogat pe Torres în efortul de a obţine informaţii despre asasinarea lui Kennedy. Torres, care este în vîrstă de 29 de ani, susţine că doi membri ai personalului lui Garrison l-au vizitat la mijlocul lunii ianuarie în închisoarea statului Louisiana. Două săptămîni mai tîrziu, unul dintre aceştia l-a transportat la închisoarea din New Orleans, unde Garrison şi asistenţii săi l-au interogat în mod sporadic. După cum se arată în declaraţia semnată de Torres, la prima întîlnire cu reprezentanţii lui Garrison, unul dintre anchetatori l-a întrebat : „Ce ţi-ai dori cel mai mult ?" „I-am răspuns că cel mai mult mi-aş dori să fiu liber", arată Torres. Iar unul din reprezentanţii lui Garrison i-a spus : „Îţi vom da o uncie de heroină şi te vom trimite în Florida pentru o vacanţă de trei luni. Nu vei avea nimic de făcut decît să te odihneşti, să petreci". Apoi a adăugat : „Dacă nu colaborezi cu noi, Miguel, te vom face să-ţi execuţi întreaga pedeapsă de nouă ani, plus toate celelalte condamnări suspendate. Şeful mostru este foarte puternic. El te poate face să execuţi toate aceste pedepse sau te poate elibera imediat".

Torres a declarat că iniţial avusese impresia că biroul procurorului districtual îl va ajuta să obţină eliberarea dacă va răspunde la întrebări cît mai complet şi clar cu putinţă. Ulterior şi-a dat însă seama că oferta de punere în libertate era condiţionată de depunerea unor mărturii de natură să-l ajute pe Garrison să-şi fundamenteze acuzaţiile.

Celălalt spărgător condamnat, Cancler, declară că a refuzat să fie implicat în ancheta lui Garrison deoarece era îngrozit de ideea de a avea vreo legătură cu o problemă atît de mare şi de importantă. El arată că, la mijlocul lunii noiembrie, a fost acuzat de a fi comis o spargere. Scurt timp după aceea s-a dus la biroul procurorului districtual, a declarat că este nevinovat şi a întrebat dacă există vreo posibilitate să se renunţe la punerea lui sub acuzare. I s-a răspuns că un membru al personalului lui Garrison va lua legătură cu el ulterior. Contactul a avut loc la mijlocul lunii ianuarie. Atunci, a declarat el, unul dintre anchetatorii lui Garrison l-a condus cu maşina prin cartierul francez din New Orleans, i-a arătat casa lui Shaw de pe strada Dauphine nr. 1313 şi l-a întrebat : „Crezi că ai putea pătrunde în această casă ?" Cancler afirmă că a întrebat de ce ar fi necesar să intre, iar anchetatorul i-a răspuns : „S-ar putea să-ţi cer să pui ceva în această locuinţă". Insistînd să afle „despre ce este vorba", anchetatorul a precizat : „Cercetăm asasinarea preşedintelui Kennedy şi avem motive să credem că persoana care locuieşte aici este amestecată în această afacere".

Cancler susţine că atitudinea anchetatorului „s-a schimbat complet, devenind agresivă, după ce am refuzat să accept cererea sa". Curînd după aceea, a adăugat Cancler, biroul procurorului districtual a luat măsuri pentru a-l aduce în faţa judecăţii. Un juriu l-a condamnat la 18 februarie pentru spargere simplă, dar executarea pedepsei a fost amînată pînă la rejudecarea cazului, cerută de Cancler.

Gene ROBERTS

(Din International Herald Tribune, nr. 26 255)

cheta sa, după un plan coerent, presupunînd că are un asemenea plan. Unei persoane care l-a vizitat de curînd i-a mărturisit în mod sincer că nu a avut niciodată intenţia să se amestece în mod oficial în această anchetă. După propria sa mărturie, el intenţionase iniţial să scrie doar un articol mai amplu cu privire la unele elemente lăsate nelămurite de Comisia Warren. Abia după ce un ziar local din New Orleans a descoperit ce se pregătea el să facă şi a subliniat într-un titlu că s-au şi cheltuit opt mii de dolari din fondurile publice pentru călătorii şi cercetări, Garrison a anunţat că duce într-adevăr „o anchetă serioasă" şi că se vor produce arestări.

De atunci încoace, procurorul districtual din New Orleans — indiferent de zgomotul pe care-l face — a dat adeseori impresia unui om obligat să alerge din răsputeri pentru a ţine pasul cu el însuşi. Desigur, ceea ce îl dezavantajează este mai ales limbuţia sa. E greu de presupus că el însuşi credea ceea ce spune atunci cînd a anunţat în luna februarie : „Personalul meu şi cu mine am lămurit problema asasinatului cu săptămîni în urmă. Nu aş afirma acest lucru dacă nu aş dispune de dovezi care nu mai lasă nici o urmă de îndoială. Cunoaştem persoanele principale implicate în asasinat şi felul în care s-a produs. Singurul lucru care le rămîne de făcut pentru a scăpa de noi este să se sinucidă".

Pentru a-l înţelege pe de-a-ntregul pe Jim Garrison este necesar probabil să analizăm ceva mai mult decît rolul său în actuala afacere celebră. Se poate spune că nu e prea multă vreme de cînd îi acuza pe primarul local, pe judecători şi departamentul poliţiei de absolut toate crimele imaginabile. New Orleans — oraş mai degrabă ireverenţios — se distra şi vedea în procurorul districtual un om pe gustul său. Probabil că aceste succese l-au ameţit pe Garrison. El pare să fi văzut în misterul asasinării şansa de a-şi crea nu numai o reputaţie locală, ci şi o posibilitate inegalabilă de a-şi făuri o carieră politică pe plan naţional. Să se ridice împotriva întregii maşini a birocraţiei federale şi să cîştige ar fi fost desigur un lucru mare. Astăzi însă Garrison este efectiv ameninţat de pericolul de a se ridica împotriva acelei birocraţii şi de a da greş, ceea ce va fi desigur cu totul altceva. Aceasta ar putea explica motivul pentru care el a şi declarat de curînd unui ziarist uimit că e urmărit zi şi noapte de o maşină închiriată de un guvern străin. Cu numai patru luni în urmă, Garrison era acela care se lăuda cu planul său de a trimite prin fereastră o săgeată într-una din persoanele suspectate de el. Se poate spune că roata a făcut un circuit complet. Nu este exclus însă ca ea să se rotească şi mai departe atunci cînd va ieşi la iveală întreaga poveste a acestui funcţionar public transformat în detectiv particular.

contrapunct

de mortuis...

Nicolae MINEI

Binecunoscutul dicton latin este menit să protejeze pe cei ce nu mai sînt de eventualele clevetiri ale unora dintre cei care mai sînt... Adevărul rămîne însă adevăr şi istoricii Romei antice nu s-au jenat să scrie despre crimele lui Nero, de pildă, numai pentru că el se mutase de pe meleagurile terestre pe Cîmpiile Elizee.

Miss Helen Clay Frick din Pittsburgh, statul Pennsylvania, interpretează însă mult mai strict maxima conform căreia orice răposat devine un înger nu numai în mod automat, ci şi cu efect retroactiv. Cel în cauză este propriul său tată, Henry Clay Frick, fost odinioară mare industriaş. Sentimentele de pietate filială ale d-rei Helen se sprijină pe masivii pilaştri ai celor 53 de milioane de dolari, pe care i-a preluat ca moştenire o dată cu trecerea părintelui său într-o lume unde nu mai avea ce face cu ei.

Ocrotind onoarea paternă, fiica a dat în judecată pe istoricul Silvester Stevens, autorul unei lucrări despre epoca în care Frick aduna milioanele. În mod inevitabil, cartea citează numele acestuia, o dată cu metodele pe care le-a utilizat pentru a-şi realiza performanţele financiare. Unul din procedeele cele mai simple a fost menţinerea salariilor la un nivel foarte scăzut. Nu toţi muncitorii arătau însă înţelegerea cuvenită faţă de nobilul scop de a face din miss Helen o moştenitoare bogată. Atunci, Henry Clay Frick a recurs la serviciile unei poliţii personale care, în decurs de doi ani, a rezolvat problemele ridicate de şapte organizatori sindicali, punînd capăt atît activităţii, cît şi vieţii lor.

Iată faptele pe care le menţionează lucrarea încriminată. Cerînd interzicerea ei şi plata unor despăgubiri pentru ofensa adusă, miss Helen a invocat în faţa tribunalului două argumente : 1) muncitorii n-au fost ucişi din ordinul tatălui ei şi 2) chiar dacă s-ar fi întîmplat aşa, autorul ar fi trebuit să nu abordeze acest subiect penibil din respect faţă de decedat.

Silvester Stevens a ripostat 1) aducînd dovezile incontestabile ale rolului jucat de poliţia lui Frick în asasinarea celor şapte muncitori şi 2) citînd extrase din biografia oficială a defunctului industriaş. În această lucrare, tipărită din grija şi pe cheltuiala moştenitoarei, se afirmă despre cei căzuţi victimă alergiei lui Frick faţă de sindicate că ar fi fost nişte „gangsteri surprinşi în timp ce încercau să spargă o casă de fier".

Iată aşadar că între dictonul latin şi principiile d-rei Helen Clay Frick există o diferenţă de 53 000 000 de dolari. În noua sa formulare, maxima pierde ceva din conciziunea caracteristică romanilor, în schimb cîştigă în precizie : nimic decît de bine — deci în nici un caz adevărul — despre morţii care au lăsat în urma lor milioane.